

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra historie

Studijní program: Historická studia

Studijní obor: Kulturněhistorická a muzeologická studia

**Československý bojkot Letních olympijských her
v Los Angeles a jeho účast na hrách „Družba“
v roce 1984**

**Czechoslovak boycott of the Summer Olympic
Games in Los Angeles and its participation on the
games „Druzba“ in 1984**

Bakalářská práce: 13–FP–KHI–0113

Autor:

Nikol KUČEROVÁ

Podpis:

.....

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Pažout PhD.

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
81	0	8	0	15	8

V Liberci dne:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Nikol Kučerová**
Osobní číslo: **P09000700**
Studijní program: **B7106 Historická studia**
Studijní obor: **Kulturněhistorická a muzeologická studia**
Název tématu: **Československý bojkot Letních olympijských her v Los Angeles
a jeho účast na hrách "Družba" v roce 1984**
Zadávající katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce bude věnována problematice bojkotu OH v Los Angeles v roce 1984, který bude analyzován na základě obecně historických souvislostí. Další část práce se bude zabývat přípravou "vzdoroher" Družba v témže roce a československou účastí na nich. Studentka bude vycházet především z pramenného výzkumu, v první řadě z fondů uložených v Národním archivu (KSČ - ústřední výbor, Československý olympijský výbor, Československý svaz tělesné výchovy - ústřední výbor, Ministerstvo zahraničních věcí - výstřižkový archiv aj.). Stranou zájmu nezůstanou ani sbírky bývalého oddělení dějin tělesné výchovy a sportu Národního muzea. Rešerše bude provedena také v tisku, a to jak oficiálním, tak i samisdatovém a exilovém. Nedílnou součástí heuristiky budou rozhovory s pamětníky.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

- Crockatt, Richard: The fifty years war: The United States and Soviet Union in world politics, London - New York 1995
Durman, Karel: Útěk od praporu: Kreml a krize impéria, 1964-1991, Praha 1998
Fraser, T. G.: America and the world since 1945. Basingstoke 2002
Havránková, Hana: Český olympismus: 100 let, Praha 1999
Hobsbawm, Eric: Věk extrémů. Krátké 20. století 1914-1991. Praha 1998
Kolář, František: Bojkot nebo účast? O Československé nepřítomnosti na 23. olympijských hrách v Los Angeles, in: Fragmenty dějin: Sborník prací k šedesátinám Jana Gebharta, Praha 2006, 593-608
Kolář, František: Odveta za Moskvu: Bojkot 23. olympijských her v Los Angeles, in: Dějiny dvacátého století, Praha - Voznice 2008
Kronika olympijských her 1896 - 1996, Praha 1996
Pacht, Miroslav: Dějiny moderního sportu: vybrané kapitoly pro studenty sportovního managementu, Ostrava 2009

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.

Katedra historie

Datum zadání bakalářské práce:

12. prosince 2011

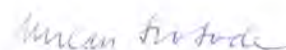
Termín odevzdání bakalářské práce:

30. listopadu 2012

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

PhDr. Milan Svoboda, Ph.D.

vedoucí katedry

V Liberci dne 12. prosince 2011

Čestné prohlášení

Název práce: Československý bojkot Letních olympijských her v Los Angeles a jeho účast na hrách „Družba“ v roce 1984

Jméno a příjmení autora: Nikol Kučerová

Osobní číslo: P09000700

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne:

Nikol Kučerová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Jaroslavu Pazourovi PhD. za jeho pomoc, cenné rady a připomínky, trpělivost, ochotu a odborné vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat paní Mgr. Lucii Swierczekové z Národního muzea a pracovníkům Národního archivu za ochotu a pomoc při vyhledávání potřebných materiálů.

Anotace

Práce se věnuje tématu československého bojkotu olympijských her v Los Angeles v roce 1984 a her Družba, které byly „vzdorohrami“ pro sportovce ze socialistických zemí. Je zaměřena především na politické zákulisí a okolnosti těchto událostí. Práce zohledňuje i světové politické klima této doby a širší okolnosti, které ho určovaly. Chronologicky jsou zde popsány jednotlivé skutečnosti, které nakonec vedly k samotnému bojkotu her. Věnuje se oficiálním informacím, které byly uváděny jako důvody bojkotu a komunistické propagandě, zaměřené hlavně proti USA, především v tisku. Naopak jsou zde také popsány reakce západních médií na tuto skutečnost.

Klíčová slova

Letní olympijské hry, LOH Los Angeles 1984, bojkot olympijských her, Družba 1984

Annotation

The paper analyses the problems connected with the Czechoslovak boycott of the 1984 Olympics in Los Angeles and with the games Družba. It concentrates first and foremost on the political background and circumstances of these events.

The paper takes also account of the political climate in the world of that time and the wider circumstances that determined this climate. All individual facts, which have lead to the boycott itself in the end, are chronologically described here. The paper deals with official information which was presented as the reasons for boycotting and with the communist propaganda aimed especially against the USA. On the other hand there are also reactions of foreign media to this reality.

Key words

Olympic Games, Olympic Games in Los Angels 1984, boycott of the Olympic Games, Družba Games

Obsah:

1 Úvod.....	- 9 -
2 Hodnocení pramenů a literatury	- 11 -
3 Vznik novodobého olympismu a jeho vývoj	- 14 -
4 Bojkot Letních olympijských her v Los Angeles 1984.....	- 21 -
4.1 Úvod.....	- 21 -
4.2 Politické zákulisí.....	- 22 -
4.2.1 Spory o rozmístění raketových systémů USA a SSSR	- 22 -
4.2.2 Vojenská intervence v Afghánistánu	- 24 -
4.3 Začátek bojkotu	- 26 -
4.3.1 Prolog.....	- 26 -
4.3.2 Dubnová schůze v Moskvě.....	- 30 -
4.3.3 Květnová schůze v Moskvě.....	- 35 -
4.3.4 Květnová schůze v Praze.....	- 38 -
5. Propaganda	- 41 -
5.1. Příprava propagandy	- 41 -
5.2 Propaganda v období před olympiádou.....	- 42 -
5.3 Propaganda v průběhu olympiády	- 55 -
6.1 Zahraniční tisk po oznámení neúčasti „Východního bloku“	- 60 -
6.2 Zahraniční média o bojkotu během olympijských her	- 65 -
7 Hry „Družba“.....	- 68 -
7.1 Zrod myšlenky uspořádat hry Družba.....	- 68 -
7.2. Hry Družba v Československých médiích	- 70 -
8 Závěr	- 72 -
9 Seznam použitých pramenů a literatury	- 74 -
9.1. Prameny.....	- 74 -
9.1.1 Archivní materiály	- 74 -
9.1.2 Periodika	- 74 -
9.1.3 Paměti	- 74 -
9.2 Použitá literatura.....	- 75 -
9.3 Internet	- 75 -
10 Seznam příloh	- 76 -
11 Přílohy	- 77 -

Seznam použitých zkratk

ANOV	Asociace národních olympijských výborů
ASVS Dukla	Armádní sportovní výcvikové středisko Dukla
ČSOV	Československý olympijský výbor
ČSTV	Československý svaz tělesné výchovy a sportu
ERW	Enhanced radiation weapon - zbraň se zvýšenou radiací
FÚTI	Federální úřad pro tisk a informace
KSČ	Komunistická strana Československa
KSSS	Komunistická strana sovětského svazu
LOH	Letní olympijské hry
MLR	Maďarská lidová republika
MOV	Mezinárodní olympijský výbor
NATO	North Atlantic Treaty Organization - Severoatlantická aliance
NDR	Německá demokratická republika
NOV	Národní olympijský výbor
OH	Olympijské hry
RSE	Rádio Svobodná Evropa
SALT II.	2. jednání o omezení strategických zbraní (probíhala od roku 1974)
SED	Sozialistische Einheitspartei Deutschlands (Jednotná socialistická strana Německa)
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
ÚV	Ústřední výbor
VS	Východní společenství
ZSS	Země socialistického společenství

1 Úvod

Bojkot letních olympijských her v Los Angeles je jednou z událostí, která je hluboko zakořeněna v obecném podvědomí. Já sama jsem se narodila několik let po jejich skončení a na to kdy přesně jsem se o něm dozvěděla, už si nevzpomínám. Sama vrcholově sportuji, momentálně se rovněž připravuji na olympijské hry, a umím si tedy představit, jak těžké to muselo pro sportovce být, když jim byl start na jejich životních závodech znemožněn. Ještě horší je fakt, že rozhodnutí bylo sportovcům sděleno v podstatě až těsně před samotným zahájením her a oni se na své vrcholné představení připravovali prakticky do poslední chvíle. Když jsem vybírala téma pro bakalářskou práci, začala jsem se právě z těchto důvodů zajímat o olympiádu v Los Angeles. Později jsem zjistila, že i více jak dvacet let po revoluci neexistuje k tomuto tématu, snad kromě pár článků a jedné studie¹, žádná obsáhlejší práce. Rozhodla jsem se tedy bojkot olympiády 1984 v Los Angeles prostudovat hlouběji, pokusit se zjistit něco více z politického zákulisí rozhodnutí, které negativně ovlivnilo kariéru nejednoho vrcholového sportovce a napsat na toto téma svoji bakalářskou práci.

Práce se bude zabývat především okolnostmi, které vedly nejvyšší československé představitel k rozhodnutí sportovce na olympiádu nevyslat. Vedle dokumentů Ústředního výboru KSČ, Československého olympijského výboru a Československého svazu tělesné výchovy a sportu bude čerpat z dobových zpráv médií, jak oficiálních československých, tak i z domácích samizdatových periodik a zahraničních sdělovacích prostředků. Na vše bude nahlíženo z československého pohledu, ale opomenuto nezůstane ani světové zákulisí, které s bojkotem nepochybně úzce souvisí. Je zajímavé, že obecně se hovoří o tom, že šlo o bojkot a pomstu Sovětského svazu Spojeným státům za jejich bojkot předchozích Letních olympijských her v Moskvě. Oficiálně se však tento fakt v roce 1984 nikdo neodvážil vyslovit. Takovým způsobem rozhodnutí komentovali především zahraniční osobnosti a média. Práce by se tak měla pokusit osvětlit problém, proč se na neúčast „východního“ bloku na hrách v Los Angeles nahlíží jako na bojkot. Za tímto účelem bude zkoumat především zákulisí tohoto rozhodnutí a ohlasy v dobovém tisku.

Fakt, že českoslovenští sportovci i sportovci z ostatních zemí východního bloku, až na zástupce Rumunska, se 23. letních olympijských her nezúčastnili, je mezi veřejností notoricky

¹ KOLÁŘ, František: Bojkot nebo účast? O Československé nepřítomnosti na 23. olympijských hrách v Los Angeles, in: Fragmenty dějin: Sborník prací k šedesátinám Jana Gebharta, Praha 2006, s. 593-608.

známý. Většina lidí však již neví nebo si nevzpomíná, že olympiádu měly sportovcům „vynahradiť“ hry Družba. Ty se konaly podle disciplín v několika socialistických zemích. Proto bude závěr práce věnován tomuto tématu.

Cílem této bakalářské práce je tedy vnést větší světlo do problematiky bojkotu letních olympijských her v Los Angeles socialistickými státy, především Československem, a organizaci „vzdoroher“ Družba.

2 Hodnocení pramenů a literatury

Z běžně dostupné literatury mnoho informací o olympijských hrách v Los Angeles a jejich bojkotu zjistit nelze. Nejvíce se toho dá nalézt v encyklopediích, které se zabývají historií celého olympijského hnutí či historií sportu obecně. Jde například o *Kroniku olympijských her 1896-1996*, která text dokresluje množstvím obrazových příloh, nebo *Český olympismus: 100 let*, kde je problematika rozebrána hlavně z domácího pohledu. Žádná publikace se však nezabývá problémem olympiády 1984 podrobněji. Z českých historiků se tomuto tématu věnoval nejvíce František Kolář. Jeho několikastránkový příspěvek s názvem *Bojkot nebo účast? O československé nepřítomnosti na 23. olympijských hrách v Los Angeles* nalezneme ve sborníku *Fragmenty českých dějin: fragmenty prací k šedesátinám Jana Gebharta* z roku 2006. Od stejného autora najdeme příspěvek také ve sborníku *Dějiny dvacátého století* z roku 2008 pod názvem *Odveta za Moskvu: Bojkot 23. olympijských her v Los Angeles* a jeho zkrácenou verzi pod stejným názvem můžeme nalézt také v časopise *Dějiny a současnost* z června roku 2006. Tyto články jsou v podstatě jediným uceleným a obsáhlejším výkladem o olympiádě v Los Angeles, který vyšel v českém jazyce. Jsou v nich shrnuty v podstatě veškeré důležité informace, které jsou o bojkotu známy.

Ostatní monografie a encyklopedie, které jsou uvedené v základní literatuře, jako například *Útěk od praporů* od Karla Durmana nebo *Věk extrémů* od Erica Howsbawma, jsou použity v této práci především pro dokreslení dobové politické atmosféry roku 1984.

V Národním archivu se nachází fondy *Československý olympijský výbor* a *Československý svaz tělesné výchovy a sportu – ústřední výbor*, ale materiály k roku 1984 v nich nejsou bohužel dosud zpřístupněné. Z archivních pramenů proto práce čerpá především z fondu *Ústředního výboru KSČ*, konkrétně z materiálů *Předsednictva* a *Sekretariátu* Ústředního výboru KSČ. Použity jsou především zápisy z jednotlivých schůzí těchto orgánů, jejich stanoviska a závěry a také často se vyskytující přímé citace některých zahraničních politiků a funkcionářů. Dále práce vychází z fondů *Federálního úřadu pro tisk (FÚTI) a informace a Československé tiskové kanceláře*. Z FÚTI jsou využity především přesné výroky jednotlivých zahraničních médií. Zbylé podstatné informace byly získány z Archivu tělesné výchovy a sportu v Národním muzeu ve sbírce k olympijským hrám. Zde se nachází dva kartony týkající se přímo olympiády v Los Angeles. V nich jsou letáky propagující olympijské hry, dokumenty zaslané organizačním výborem v Los Angeles o zárukách bezpečnosti a o probíhajících

přípravách, zprávy z oficiálních návštěv československých funkcionářů na místě konání her, programy soutěží či různé výstřižky z tisku, které měly dokazovat vysokou kriminalitu, špatné ovzduší a nevyhovující dopravní obslužnost ve městě. Národní muzeum má také fond ČSTV, ale zde se žádné informace, které se týkají daného tématu, nenachází.

Dále mi byly pracovníky Národního archivu a Národního muzea doporučeny archivy Olympijského výboru, Fakulty tělesné výchovy a sportu na Karlově univerzitě a Českého svazu tělesné výchovy a sportu. V žádném z nich se již však informace, které by mohly souviset s OH 1984, nenacházejí.

Z tisku se práce zaměřuje především na *Rudé právo*, které vydával ÚV KSČ. Vedle toho jsou zohledněny také články z deníků *Mladá fronta*, *Československý sport*, *Lidová demokracie*, *Svobodné slovo*, *Gól*, z týdeníku *Svazarmovec* a z časopisů *Gymnastika*, *Atletika* a *Vodní sporty*. Časopisy se v podstatě snažily vyhnout tématu olympiády, především po vydání oficiálního stanoviska ČSOV a ČSTV. Jejich vydávání jednou za měsíc neumožňovalo okamžité reakce na nastalou situaci a mohlo hrozit, že by při vydání informace již nebyly aktuální. Obecně lze říci, že většina článků, které se v tisku objevily, jsou téměř totožné s tím, co vydalo *Rudé právo*, tedy se stanoviskem ÚV KSČ. Někde jsou jiné nadpisy, stylistické změny, ale tématicky a obsahově jsou prakticky totožné.

Dále bylo úkolem práce se zaměřit na samizdatovou a exilovou literaturu a periodika, ale po prostudování některých z nich bylo zjištěno, že se tématu Olympiády prakticky vůbec nevěnovaly. Jediný článek byl nalezen v exilovém časopise *Listy*.

Komentáře ze zahraničních médií byly získány z dokumentů Federálního úřadu pro tisk a informace, který citoval vybrané rozhlasové stanice a tisk, věnující se přímo tématu bojkotu olympiády 1984.

Největší problém byl s materiály, které se týkají her Družba. V podstatě žádné podklady, které by byly přístupné, nejsou přístupné. Zmínky se nacházejí v materiálech z Předsednictva a Sekretariátu ÚV KSČ, ale jinak bylo nutné čerpat především z tisku.

K práci měly být původně připojeny i rozhovory s některými lidmi, kterých se rozhodnutí o neúčasti na olympiádě v Los Angeles přímo dotklo. S potřebnými lidmi se však setkání nejprve nepodařilo naplánovat a poté se z časových důvodů nemohly uskutečnit. Práci by navíc rozsahově velice rozšířily. Od původního záměru bylo tedy ustoupeno s tím, že provedení těchto rozhovorů by mohlo být podkladem pro další studium problematiky bojkotu olympiády v Los Angeles.

Jedno z mála svědectví lidí, kteří v době bojkotu pracovali v zákulisí československého sportu, je v knize Rudolfa Duška *Sport a jak to bylo*, v kapitole věnující se přímo olympij-

ským hrám v Los Angeles. Rudolf Dušek byl v 80. letech místopředsedou ÚV ČSTV a v roce 2009 se rozhodl o svém působení na této pozici vydat knihu. Ve zmiňovaném článku píše, že rozhodnutí Sovětského svazu pro něj nebylo příliš velkým překvapením, nicméně se snažil odvrátit jeho dopad na Československo, protože si uvědomoval, jaký zlom to bude představovat v kariéře mnohých sportovců. „Chtěl jsem využít skutečnosti, že jsem byl představitelem naší republiky ve smíšené komisi pro sportovní styky a vzhledem k dlouhodobému působení jsem měl v bývalé NDR řadu osobních přátel. Proto jsem pod jinou záminkou dvakrát vyjel do Berlína a pokusil jsem se prostřednictvím příslušného vedoucího oddělení a tajemníka ÚV SED² usilovat, aby se E. Honecker pokusil o zásah přímo u L. Brežněva.“³ V tomto jednání bohužel neuspěl. V knize uvádí také některé reakce svých kolegů na vzniklou situaci. Například předseda ČSOV Antonín Himl měl v soukromých rozhovorech přiznat, že veškeré argumenty pro bojkot byly nesmyslné, ale nařízení přišlo z ÚV KSČ a nedalo se s ním tak nic dělat. Podobným způsobem se podle Duška vyjádřil i předseda fotbalového svazu ČSSR Rudolf Kocek. Sám autor na závěr této ne příliš dlouhé kapitoly dodává: „Šlo tehdy o revanš za to, že Západ bojkotoval hry v Moskvě. K bojkotu Los Angeles muselo objektivně dojít. Tehdy působily dvě síly: sportovní a politická. Ta druhá limitovala první. Bojoval jsem, dokud to šlo a pokud jsem viděl nějakou malou skulinu. Mohlo to být naše nejlepší vystoupení na olympiádě. Vím jen, že v Moskvě se odehrávala jiná jednání, než na tělovýchovné úrovni.“⁴

² Sozialistische Einheitspartei Deutschlands – Jednotná socialistická strana Německa (pozn. autora)

³ DUŠEK, Rudolf: Sport a jak to bylo, Praha 2009

⁴ Tamtéž.

3 Vznik novodobého olympismu a jeho vývoj

S myšlenkou obnovy olympijských her přišel koncem 19. století Francouz Pierre de Coubertin, který vytvořil ideový základ moderního olympismu. Ve svém literárním díle (*Pédagogie sportive*) z roku 1922 vysvětlil jeho myšlenky a principy. V roce 1888 Coubertin pomohl založit Union de Sociétés Françaises de Sports Athlétiques (Francouzský atletický svaz) a za čtyři roky na to předložil na slavnostním zasedání návrh na obnovení Olympijských her. Později založil mezinárodní olympijský výbor, vytvořil hlavní zásady olympijské charty a uspořádání OH aj.⁵ Veškeré tyto snahy souvisely s tehdejší společenskou situací ve Francii a celé západní Evropě. Tato oblast procházela bouřlivými změnami a správná výchova nové mladé generace se zdála nejlepším řešením neutěšené situace. Coubertin obdivoval antiku a renesanci, proto se snažil navázat na myšlenky antických olympijských her a položil základ koncepci olympismu, na které byly postaveny novodobé olympijské hry. „Těžištěm olympismu se stal ideál kalokagathie, chápaný a rozvinutý Coubertinem jako cílevědomý rozvoj osobnosti sportovce, kultivovaný v harmonii jeho fyzických, duchovních, morálních a společenských sil.“⁶

Od počátku olympijského sportu byl prosazován ideál amatérismu. Sportovci nesměli být profesionály v daném oboru, což souviselo především s tím, aby neskončili jako placení gladiátoři a materiální zájmy o zisk se nestaly hlavním motivem pro sportovce a sport samotný. Ustanovená byla také etická pravidla, tzv. fair-play, podle kterých se měli řídit nejen sportovci, ve snaze zachování čistoty sportu a jeho jakési rytířskosti.

Olympijské hry navíc neměly být pouze svátkem sportu, ale jejich poslání bylo od začátku chápáno v mnohem širším významu. Měly se stát nástrojem propagace lidské solidarity a prosazování míru ve všech zemích. Od ostatního sportu se olympismus lišil tím, že představoval jednotu tří oblastí: sportu, výchovy a kultury, které se navzájem ovlivňovaly, prolínaly a vytvářely jednotné dílo, které začalo naplňovat primární smysl olympismu.⁷

První moderní olympijské hry byly slavnostně zahájeny dne 6. dubna 1896 v Aténách. Tehdy se soutěžilo v devíti disciplínách a za účasti tři sta sportovců. Za Čechy byl přítomen pouze člen Mezinárodního olympijského výboru Jiří Guth, kterého hry velice nadchly a po

⁵ DOVADIL, Josef a kol.: *Olympismus*, Praha 2004, s. 21.

⁶ Tamtéž, s. 22.

⁷ Tamtéž, s. 27.

návratu domů začal úzce spolupracovat se Sokolem, tedy hnutím, které už od druhé poloviny 19. století zajišťovalo sportovní aktivity pro muže a spolupracovalo později také se ženskými spolky.

Další hry se měly konat vždy se čtyřletým odstupem v hlavních městech světa. V letech 1900 a 1904 probíhaly hry jako součást světových výstav v Paříži a Saint Louis. Zcela samostatnou událostí byly až Olympijské hry v Londýně 1908, na které navazovaly páté hry ve Stockholmu v roce 1912. Zde se poprvé účastnily země ze všech světadílů.

Poté přišla první světová válka a s ní i zrušení další olympiády. První poválečné hry se konaly v roce 1920 v Antverpách a nesměly se jich zúčastnit země, které rozpoutaly válku, tedy Německo, Rakousko, Bulharsko, Turecko a Maďarsko. Jednalo se o první větší politický zásah v novodobých olympijských hrách.

O čtyři roky později se konaly hned dvě olympiády. První Zimní hry v Chamomix a sedmé letní hry v Paříži.

V roce 1928 byly opět uspořádány Zimní i Letní olympijské hry ve Svatém Mořici a v Amsterdamu. Série se nepřerušila ani po dalších čtyřech letech kdy olympiády hostily Lake Placid a Los Angeles.

Další dvě olympiády měly být na území Německa v roce 1936. Panovaly zde sice obavy kvůli antisemitským pogromům, Německo se však zaručilo, že židovští sportovci nebudou nijak diskriminováni a zachovají se standardní olympijská pravidla. To bylo dodrženo pouze v případě zimních her v Garmisch-Partenkirchenu (i když i zde podléhaly veškeré fotodokumenty přísné cenzuře). Naopak letní hry v Berlíně jsou dodnes považovány za první hry, které byly politikou značně poznamenány a poškozeny. Nacisté předstírali, že mají pouze mírumilovné úmysly a MOV se nechtěl nechat ovlivňovat politikou, takže i přes protesty židovských emigrantů byly hry ponechány Německu. Hitlerovské Německo však olympijské hry zneužilo pro propagaci svého nacistického režimu. Nakonec se jednalo o první gigantické hry v jejich novodobé historii a byla zde zahájena celá řada novinek. Poprvé byl například vyslán přímý přenos, vybudován ohromný komplex sportovišť, nově byl olympijský oheň dopraven z Olympie štafetou a ta byla zakončena slavnostním zahájením. Také zde začala tradice vypouštění holubic míru, navzdory tomu, že hitlerovský režim tvrdě pronásledoval opozici a Židy, porušoval různé mezinárodní úmluvy, a dokonce se připravoval na válku. A konečně poprvé se také objevily výzvy k přeložení her a jejich bojkotu.⁸

⁸ KOLÁŘ, František: Stručná historie olympismu, In: Dovářil a kol.: Olympismus a jak to bylo, Praha: Olympia 2004, s. 65.

Tak jako první světová válka, i ta druhá přerušila olympijskou periodu, tentokrát na více než jedno desetiletí. První poválečné hry hostil švýcarský Svatý Mořic v zimě roku 1948, jednak kvůli tomu, že se v tomto horském středisku hry měly konat již v roce 1940 a také díky neutrálnímu postoji Švýcarska ve válce. Bylo zde již navíc vybudované sportovní zázemí z her z roku 1928, a tak stačilo je pouze částečně zrekonstruovat. Skutečným zlomem se staly letní olympijské hry, které již podruhé byly pořádány v Londýně. Stejně jako ty první (v roce 1908) byly i tyto nesmírně důležité pro zachování původních myšlenek zakladatele Coubertina. I v tomto případě se organizátoři mohli spolehnout na již vybudované sportovní zázemí a ukázali celému, hrůzami války zdecimovanému světu, že myšlenky olympismu jsou stále živé a potřebné. Her se tehdy (stejně jako po první světové válce) nemohly účastnit země, které válku vyvolaly, tedy Německo a Japonsko.⁹

V roce 1952 pak začala série skandinávských her. Zimní olympiádu hostilo norské Oslo a letní finské Helsinky, kam poprvé přijeli i sportovci ze Sovětského svazu. Od té doby se promítaly problémy studené války také do olympiád. V zákulisí boje o medaile nešlo již jen o slávu sportu, ale také o zvýšení státní prestiže. Nejlepší umístění hodnotily jednotlivé delegace jako důkaz vysoké kvality a úspěšnosti daného společenského systému.¹⁰

V roce 1956 hostila zimní olympijské hry italská Cortina d'Ampezzo a letní se konaly v australském Melbourne. Zde se poprvé uplatnil bojkot jako forma nátlaku z čistě politických důvodů, který byl později použit ještě několikrát. Čína se rozhodla na hry nevyslat své sportovce z důvodu účasti Thaj-wanu, Egypt a Libanon zase bojkotovaly kvůli egyptsko-izraelské válce a obsazení Suezského průplavu Francouzi a Brity. Lichtenštejnsko, Nizozemsko, Švýcarsko a Španělsko naproti tomu neúčastí vyjadřovaly nesouhlas se sovětskou invazí do Maďarska.¹¹

V dalších letech následovaly více méně poklidné olympiády, které se potýkaly spíše s přírodou než s politikou. V roce 1960 to byly zimní hry ve Squaw Valley a letní v Římě a poté v roce 1964 zimní v Innsbrucku, kde se pořadatelé potýkaly s katastrofálním nedostatkem sněhu, a letní v Tokiu. Z politického hlediska neutrální byly i následující hry v roce 1968 v Grenoblu, ale to samé se bohužel nedá říct o letní olympiádě ve stejném roce v Mexiku. Tyto hry doprovázela velká řada protestů proti obrovským finančním výdajům v kontrastu se sociálními problémy. Demonstrace byly nakonec krvavě potlačeny. Nemalé ohlasy vzbudila

⁹ Kronika olympijských her 1896-1996, překlad Pokerová a Kolečko (Die Chronik 100 Jahre Olympische Spiele /1896-1996/), Praha 1996, s. 77.

¹⁰ Tamtéž, s. 85.

¹¹ Tamtéž, s. 93.

také okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy těsně před olympiádou. Původně Československo navrhovalo se her z těchto důvodů dokonce nezúčastnit. Nakonec však československá výprava do Mexika odjela a podporu jí zde vyjadřovalo mnoho sportovců i diváků. (Především Věře Čáslavské, která v gymnastice zvítězila hned ve čtyřech disciplínách nad reprezentantkami ze Sovětského svazu.) Účastnit se také po osmi letech měla Jihoafrická republika, na což ovšem reagovalo 40 afrických států hrozbou bojkotu. Mezinárodní olympijský výbor tak musel sportovce z JAR vyřadit ze startovních listin. Politickým protestům se zde nevyhnuli ani na samotných závodištích. Při vyhlásování vítězů z běhu na 200 m využili dva afroameričtí sprinteři k demonstraci sympatií s radikálním hnutím „Black power“, které požadovalo společenskou a politickou rovnoprávnost černé rasy v USA. Tomie Smith a John Carlos byli kvůli tomuto incidentu posláni vedením výpravy domů.¹²

V roce 1972 japonské město Sapporo uspořádalo doposud nejnákladnější zimní olympijské hry. Ve stejném roce se také uskutečnily letní hry v Mnichově, které neblaze prosluly kvůli atentátu na izraelské sportovce. Arabští teroristé zde dne 5. září zajali izraelské sportovce jako rukojmí, přičemž dva z nich na místě zastřelili. Požadovali, aby izraelská vláda pustila dvě stě arabských teroristů, vězněných v Izraeli. Po vypršení ultimáta chtěli odletět i se zbylými rukojmími do Egypta. Olympijskou vesnici opustili ve vrtulnících a při přesedání na letišti se zvláštní jednotka německé policie pokusila rukojmí osvobodit. Došlo však k přestřelce a atentátníci nakonec vrtulníky s rukojmími odpálili do vzduchu. Zemřelo tak 11 izraelských sportovců, jeden policista a pět z osmi atentátníků. Celé hry tak byly touto smutnou událostí poznamenány a až do konce všechny vlajky výprav, včetně té olympijské, vlály na půl žerdi. Vedly se spory, zda v hrách pokračovat. Mezinárodní olympijský výbor se nakonec rozhodl hry nepřerušit, přesto ale některé sportovní výpravy, z Izraele, Norska, Nizozemska a Filipín, se rozhodly hry předčasně opustit a odcestovaly domů.¹³

Ani v roce 1976 se olympiádám nevyhnuly problémy. Ty zimní, pořádané již podruhé rakouským Innsbruckem, byly ještě z politického hlediska korektní. Zato letní v Montrealu se potýkaly s řadou komplikací. Organizace byla zvládnutá perfektně, ale hry ovládly politické spory. Z celkového počtu 116 původně přihlášených zemí se 24, především afrických zemí, rozhodlo na hry neodcestovat. Požadovaly totiž vyřazení Nového Zélandu, protože jejich ragbyové družstvo nerespektovalo bojkot rasistické Jihoafrické republiky a podniklo turné v této

¹² Kronika olympijských her 1896-1996, překlad Pokerová a Kolečko (Die Chronik 100 Jahre Olympische Spiele /1896-1996/), Praha 1996, s. 121; HAVRÁNKOVÁ – HLADÍK – KOLÁŘ – KÖSSL - WAIC: Český Olympismus – 100 let, Praha 1999, s. 92.

¹³ Tamtéž, s. 98-99; Kronika olympijských her 1896-1996, překlad Pokerová a Kolečko (Die Chronik 100 Jahre Olympische Spiele /1896-1996/), Praha 1996, s. 137.

zemi. Mezinárodní olympijský výbor se jejich námitkou příliš nezabýval a ony tak odmítly účast. Vedle toho zde také chyběli sportovci z Rhodesie, která byla vyloučena pro rasistickou politiku, a také z Tchaj-wanu. Těm byl zamítnut start pod názvem Čínská republika a nabídnut start za Tchaj-wan. Sportovci s tím však nesouhlasili a odcestovali domů. Her se tak zúčastnilo přibližně o tisíc sportovců méně než o čtyři roky dříve v Mnichově. Začala tím navíc série bojkotů letních olympiád.¹⁴

Další zimní olympiáda proběhla podruhé v americkém Lake Placid v roce 1980. Zde se politická situace promítla „pouze“ do zahajovacího ceremoniálu, kdy sportovci Sovětského svazu byli přivítáni velice zdrženlivě, a do některých sportovních klání, především v boji mezi velmocemi USA a SSSR v ledním hokeji, kde nakonec triumfovali Američané.

Výraznější politické problémy se projevíly opět až na letních olympijských hrách, tentokrát konajících se v Moskvě. Proti pořádání her v Sovětském svazu byly především USA, kvůli sovětské intervenci do Afghánistánu. Americký prezident Carter začátkem roku 1980 vystoupil s výzvou k bojkotu těchto her. Mezinárodní olympijský výbor byl vyzván, aby zvážil možný bojkot nebo přeložení těchto her. Na tuto výzvu nicméně nereagoval a Národní olympijský výbor USA se v květnu rozhodl, že se jeho sportovci her nezúčastní. Nakonec se ke Spojeným státům přidalo 29 států, například Německá spolková republika, Japonsko či Kanada a dalších 33 na pozvání z Moskvy neodpovědělo vůbec. Někteří sportovci na hrách alespoň vystoupili pod vlajkou Mezinárodního olympijského výboru jako „nezávislí“. Bojkot však uškodil pouze sportovcům a v původní myšlence nijak neuspěl. Afghánistán zůstal obsazen až do konce osmdesátých let. Řadu problémů to však přineslo na mezinárodní jak politickou tak sportovní scénu i do let budoucích.¹⁵

Další zimní olympijské hry proběhly poměrně v klidu v Sarajevu v roce 1984, to samé se ovšem nedá říct o hrách v Los Angeles pořádaných ve stejném roce. I tuto olympiádu postihla vlna bojkotů, včetně Československé neúčasti. Právě problematika spojená s hrami v Los Angeles je hlavním obsahem této bakalářské práce.¹⁶

Po politicky bezproblémových zimních hrách v Calgary v zimě 1988 proběhly další, od začátku problematické hry v Soulu 1988. O správnosti přiřazení Olympiády do Jižní Koreje se

¹⁴ Kronika olympijských her 1896-1996, překlad Pokerová a Kolečko (Die Chronik 100 Jahre Olympische Spiele /1896-1996/), Praha 1996, s. 143.

¹⁵ Tamtéž, s. 153; HAVRÁNKOVÁ – HLADÍK – KOLÁŘ – KÖSSL - WAIC: Český Olympismus – 100 let, Praha 1999, s. 107.

¹⁶ Tamtéž, s. 111; Kronika olympijských her 1896-1996, překlad Pokerová a Kolečko (Die Chronik 100 Jahre Olympische Spiele /1896-1996/), Praha 1996, s. 163.

totiž mluvilo již během jednání o bojkotu her v Los Angeles.¹⁷ Nakonec se Olympijské hry v Soulu skutečně bojkotu nevyhnuly. Nezúčastnili se sportovci z Kuby, Etiopie a Nikaragui, kteří svým činem měli podporovat KLDL.

Během 90. let 20. století a v prvních letech 21. století žádné výraznější politické zájmy Olympijské hry neovlivnily. V roce 1992 proběhla zimní Olympiáda v Albertville a letní v Barceloně. Poté bylo rozhodnuto, že by se letní a zimní olympiády měly střídát po dvou letech tak, aby dvě vrcholné akce nebyly ve stejném roce. Mezi oběma olympiádami vznikla čtyřletá pauza. Proto byly příští zimní olympijské hry již v roce 1994 v Lillehammeru. Následovala Atlanta 1996, zimní hry v Naganu 1998 a letní v Sydney 2000. Dále v roce 2002 zimní olympiáda v Salt Lake City, letní v roce 2004 se navrátila do své pravlasti v Aténách a další zimní proběhla 2006 v Turínu. Z politického hlediska sporná byla až olympiáda v roce 2008 v Pekingu. S umístěním her do komunistické Číny byli nespokojeni před jejím zahájením především ochránci lidských práv, kteří poukazovali na jejich nedodržování v Číně. Mluvílo se také o vyhrožování Tchaj-wanu, situaci v Tibetu či na působení Číny v zemích třetího světa. To vše byly problémy, o kterých věděly od začátku obě strany, pořadatelé i zástupci Mezinárodního olympijského výboru. Argumentem, proč olympiádu v Číně uspořádat bylo, že se tím pomůže jak hospodářskému rozvoji, tak pozitivnímu kroku vpřed v oblasti lidských práv. Je zřejmé, že tato Olympiáda se na místě, kde předtím nestálo prakticky žádné fungující sportoviště a která se stala doslova megalomanskou a doposud nejdražší olympiádou v dějinách, byla uspořádána především z politických důvodů. Někteří ji dokonce chápali jako vstupenku Číny do „klubu moderních velmocí“ a jako výsměch ušlechtilým ideálům olympijského hnutí.¹⁸ Přesto, že se mnozí politici, funkcionáři i sportovci obávali například teroristického útoku¹⁹, jiní Čínu prostě jen veřejně kritizovali²⁰ či protestovali²¹, Olympiádu v Pekingu žádná země oficiálně nebojkotovala. Na hodnocení, zda toto politické rozhodnutí bylo správné či nikoli, je možná v roce 2013 stále ještě brzy.

Po Pekingu 2008 se konaly ještě dvoje, velice úspěšné avšak již ne tak okázalé, olympijské hry. V roce 2010 hostil zimní olympiádu kanadský Vancouver a o dva roky později se letní olympiáda vrátila po 64 letech do Londýna. Nadcházející hry se budou konat v ruském

¹⁷ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát, zn. fondu: KSČ-ÚV-02/4, sv. S 127/84.

¹⁸ LOMOVÁ, Olga: Olympijské ideály v Pekingu, in: Literární noviny, roč.19, č. 32, 4.8.2008, s. 1 a 8.

¹⁹ KALENSKÁ, Renata: rozhovor s Milanem Jiráskem: Bojím se teroristického útoku v Pekingu, in: Lidové noviny, roč. 21, č.174, 26.7.2008, s. 11.

²⁰ SODOMKOVÁ, Magdalena: Peking 2008: Politici v roli chytré horákyň, In: MF Dnes-Praha, roč. 19.,č. 185, 8.8.2008, s. A/3.

²¹ VEČEŘA, Tomáš: Je v cíli i přes protesty, tamtéž s. A/4.

Soči v zimě 2014. Také toto rozhodnutí je velice kontroverzní a již delší dobu okolo něj probíhají různé, i když většinou neoficiální diskuze. Sporné jsou například otázky porušování lidských práv v Rusku či financování samotných her, kterých již rok před zahájením bylo jasné, že budou nejdražšími v moderních dějinách²². Co opravdu přinesou, se teprve dozvíme.

V jistém slova smyslu se dá říct, že z politického vlivu se olympijské hnutí nikdy nevyvázalo, ale na druhou stranu již nikdy nebylo tak hrubě zneužito pro politické účely jako v Berlíně v roce 1936, Moskvě 1980 a v Los Angeles o čtyři roky později.

²² Sochi předstihne čínský Peking, olympiáda tam bude nejdražší v historii her, *Český rozhlas* [online], 6. 2. 2013 [vid. 2. 8. 2013], dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/soci-predstihne-cinsky-pekings-olympiada-tam-bude-nejdrazsi-v-historii-her--1171608.

4 Bojkot Letních olympijských her v Los Angeles 1984

4.1 Úvod

Na letní olympijské hry se českoslovenští sportovci připravovali stejně svědomitě jako na všechny předchozí. Až do května roku 1984, tedy něco přes měsíc před zahájením her, nikoho z nich ani nenapadlo, že by se jich neměli zúčastnit. Mezi nejznámější tehdejší reprezentanty, kteří pomýšleli na medailové úspěchy, patřili například atletky Jarmila Kratochvílová, Taťána Kocumbová a Helena Fibingerová, atlet Imrich Bugár nebo vzpěrač Ota Zaremba. Nejen těmto, ale i desítkám dalším československým reprezentantům se sen o účasti a úspěchu na olympiádě rozplynul po 11. květnu, kdy předsednictvo Ústředního výboru KSČ doporučilo komunistům z Ústředního výboru Československého svazu tělovýchovy a sportu a Československého olympijského výboru neúčast našich sportovců na letní Olympiádě v americkém Los Angeles. Učinili tak poté, co 8. května Národní olympijský výbor Sovětského svazu (dále NOV SSSR) publikoval své stanovisko o neúčasti na hrách. V oficiální zprávě pro ÚV KSČ mimo jiné stálo: „ÚV KSSS pokládá za nezbytné obrátit se na bratrské strany socialistických zemí a spoléhá na jejich solidaritu. Budeme povděční, jestliže přátelé ze své strany zaujmou obdobné stanovisko.“²³ Hlavním argumentem takového jednání bylo, že vláda USA se snaží spojit pořádání OH s budoucí volební prezidentskou kampaní, svými politickými zájmy a podléhá komercializaci. V Los Angeles se údajně rozvíjela antisovětská a antisocialistická kampaň a chystalo se zde násilí proti sportovcům ze socialistických zemí, provokace a politické demonstrace. „Jsou cílevědomě vedeny k tomu, aby za použití všech prostředků usilovali o psychologický a fyzický nátlak na sportovce socialistických zemí s cílem získat je pro emigraci.“²⁴ Navíc i hromadné sdělovací prostředky měly pomáhat k vyvolávání protisocialistických nálad a zbrojit tak proti samotné účasti sportovců ze sovětského svazu a ostatních socialistických zemí.

Hlavním důvodem však byla zřejmě odplata za neúčast mnoha západních zemí v čele s USA, Kanadou, Japonskem a Spolkovou republikou Německo na 22. olympijských hrách

²³ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Předsednictvo, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/1, sv. P 106/84, č.j. P 6510, Usnesení 106. schůze předsednictva ÚV KSČ ze dne 11. května 1984.

²⁴ Tamtéž.

v Moskvě 1980. Jejich rozhodnutí padlo na základě násilných aktivit Sovětského svazu, který koncem roku 1979 provedl násilný vpád do Afghánistánu a rozpoutal zde ozbrojený konflikt.

4.2 Politické zákulisí

4.2.1 Spory o rozmístění raketových systémů USA a SSSR

V 70. letech minulého století západní mocnosti začaly prosazovat politiku *détente*, tedy snižování napětí vztahů se Sovětským svazem a Čínou. Samotný SSSR se snažil rozvíjet vztahy především se zeměmi západní Evropy přijetím německé politiky smíření známé jako *Ostpolitik*. Na druhou stranu ale pokračoval ve zbrojení a rozšiřování jaderných sil v Evropě. Budoval nový dokonalejší systém raket SS-20, které měly dolet až 5000 kilometrů a každá z nich nesla tři hlavice, které bylo možné současně zaměřit proti různým cílům. Západní mocnosti byly nuceny reagovat. Západoněmecký kancléř Helmut Schmidt, který až do poloviny 70. let měl v podstatě blíže k sovětskému předáku Leonidu Brežněvovi než k americkému prezidentovi Jamesi Carterovi, v roce 1977 signalizoval obrat ve svém postoji k Moskvě a zbavoval jí tím mnoha dříve nabytých politických výhod. Nicméně ani sjednocování západu nebylo jednoduché. Amerika reagovala vývojem nové zbraně se zvýšenou radiací ERW, známou jako „neutronová bomba“. Evropští spojenci Spojených států z řad NATO ji nejprve uvítali, ale postupně se od ní distancovali. Schmidt prohlásil, že neutronová bomba je pouze americkou záležitostí. Samotný Carter s jejím rozmístěním kvůli vlastnímu přesvědčení i nákladům s tím spojených váhal a v březnu 1978 učinil konečné negativní rozhodnutí. Západ spojil až fakt, že Sovětský svaz začal instalovat každý měsíc 8-10 raket SS-20. Nakonec západoevropští spojenci museli souhlasit se zvýšením výdajů na obranu. Svoji dohodu stvrdili úmluvou na Guadeloupe v lednu 1979 mezi Carterem, Thatcherovou, Schmidtem a Giscardem d'Estaing. Tato úmluva společně s prosincovým zasedáním Rady NATO v Bruselu znamenala nástup tzv. politiky „dvou kolejí“. „První kolej“ představovaly pokračující mírové rozhovory s Moskvou. V případě jejich neúspěchu přicházela na řadu „druhá kolej“, která měla přímo odpovídat na Sovětskou raketovou hrozbu. Spojené státy dostaly souhlas od zemí NATO, aby v západní Evropě rozmístily 464 nových raket s plochou dráhou letu a v budoucnu staré rakety *Pershing* nahradily moderními *Pershing II*. Tím byla politika *détente* silně v ohrožení a mnoho lidí ze sovětské elity si to uvědomovalo. Tamější politiku však

fakticky neřídil Brežněv ale triumvirát Andropov – Ustinov – Gromyko. Po rozmístění amerických raket nastalo v sovětském táboře znepokojení a Brežněv byl „použit“ jako mírotvorce, když v projevu ve východním Berlíně v říjnu 1979 nabídl snížit nukleární síly a stáhnout z NDR 20 tisíc vojáků a 1 tisíc tanků za předpokladu, že se NATO zřekne svých plánů. Na to však již bylo příliš pozdě.²⁵ Konec veškerým nadějím na usmíření mezi Západem a východním blokem přinesla sovětská vojenská intervence v Afghánistánu, se kterou přímo souvisel americký bojkot olympijských her 1980 v Moskvě a de facto i následný bojkot sovětský v Los Angeles o čtyři roky později.

Po celé další čtyři roky až do olympiády v Los Angeles nastalo období opětovného ochlazování vztahů mezi Západem a východním blokem, a s tím související období nového zbrojení. Sovětský svaz začal umísťovat své raketové systémy i na území ostatních států sovětského bloku, včetně ČSSR. Ze zpráv Federálního úřadu pro tisk a informace (FÚTI) vyplývá, že západní média věnovala pozornost i v roce 1983 neustálému rozmísťování raketových systémů východního společenství (VS) na území ČSSR, ale i například v NDR. Českoslovenští komunisté toto rozmísťování pochopitelně hájili jako vlastní obranu proti americké agresi. Západní média se údajně snažila dramatizovat množství a intenzitu projevů nejistoty, pochybností a odporu ze strany obyvatel Československa. Zveřejňovala také kupříkladu dokumenty Charty 77 k rozmístění raket VS na našem území nebo propagovala protestní akce evangelické církve a tzv. nezávislého mírového hnutí v NDR. Československo bylo v souvislosti s rozmístěním sovětských raketových systémů označováno západními médii jako bezmezný sluh SSSR a bylo staveno do kontrastu s ostatními zeměmi sovětského bloku, které buď rozmístění raket na svém území odmítly, nebo se k němu raději vůbec nevyjádřily. „Československo je prý již od února 1948 předpolím SSSR“ (RSE 20.11.), SSSR prý volil rozmístění raket v ČSSR jako „cestu nejmenšího odporu“ (RSE 25.11).²⁶ Západní „propaganda“ podle československých informací poukazovala i na ohrožení životní úrovně obyvatel ČSSR po odsouhlasení rozmístění sovětských raket. Dále se také věnovala peticím a protestním resolucím proti raketám na našem území. Ty se šířily především mezi studenty, ale také mezi kolektivy továren a podobně. Podle západních zpravodajských stanic byl ve východním bloku za dané situace největší strach z možné války. „S touto orientací souvisí také snaha ideodiverzní propagandy akcentovat prvek přímého zastrašování obyvatelstva hrozbou jaderného úderu, o němž však současné tvrdí, že k němu ‚demokratický Západ‘ jako první ‚nikdy nepři-

²⁵ Durman, Karel: Útěk od praporů, Praha 1998, s. 196-201.

²⁶ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č. j. 74/1983, Propaganda k otázce rozmístění raketových systémů VS na území ČSSR, Praha 6.12.1983, s. 2.

stoupí.²⁷ Podle S. Volného v RSE (14.12.) pro čs. obyvatelstvo „skončila selanka, byl dozněn sen o československé republice.“²⁷ Podle těchto informací počítal FÚTI s budoucím sjednocením antisocialistických skupinek v ČSSR, dezorientací obyvatelstva a jejich manipulací ze strany prostředků působících ze zahraničí i vnitřní komunikační antisocialistickou infrastrukturou a také s vyvoláním otevřených demonstrací.

Z výše psaných skutečností je jasné, že Československo, potažmo celý východní blok, rozhodně nenastupoval cestu smíření se se Západem. Celá tato politika co největšího pošpinění západních velmocí k ospravedlnění vlastní činnosti všemi možnými prostředky nakonec přispěla k bojkotu LOH v Los Angeles 1984.

4.2.2 Vojenská intervence v Afghánistánu

V dubnu 1978 došlo v Afghánistánu ke krvavému převratu. Byl svržen prezident Muhammad Daúda a k moci se dostal Núr Muhammad Tarákí, který byl oddaným podporovatelem Kremlu. Boje mezi jednotlivými kmeny však neutichly a Sovětský svaz byl nucen afghánské vládě pomáhat vysíláním různých specialistů. Otevřené vojenské pomoci se však obával, protože věděl, že Teherán, Peking ani Washington by nenechaly vojenský zásah bez odpovědi. Postupně však nejvýznamnější představitelé Sovětského svazu, Ustinov, Gromyko a Andropov, změnili názor. Zahájili proto politicko-bezpečnostní akci pod vedením druhého muže KGB Vladimíra Krjučkova. Nešlo však o snahu dále rozvíjet expanzi na jih a přisvojit si nový prostor na cestě k Perskému zálivu, jak se domnívali někteří vojenští odborníci ze Západu. Šlo naopak především o reakci vyvolanou obavou z nového americko-čínského sblížení a vliv revoluce na sovětské středoasijské republiky. Pro Sovětský svaz bylo také důležité zabránit Američanům, aby z Afghánistánu pokračovali s útoky právě proti těmto republikám, které představovaly nejslabší článek v sovětském obranném systému.

Konečný impuls k intervenci bylo svržení a následné zavraždění prezidenta Tarákího ministerským předsedou Hafizullou Aminem. Protikomunistické povstání se šířilo a Amin byl navíc podezřelý ze spojení s Američany, Číňany a Pákistánci. Užší politbyro tak dne 12. prosince 1979 rozhodlo o vojenské intervenci. V noci z 27. na 28. prosince obsadily vý-

²⁷ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č. j. 78/1983, Propaganda k otázce rozmístění raketových systémů VS na území ČSSR, Praha 19. 12. 1983, s. 3.

sadkové jednotky strategicky významné body Kábulu, Amin byl zabit a rozhlas zveřejnil, že sovětské vojsko přišlo na žádost revoluční vlády Babraka Karmala o pomoc.

Nejprve se zdálo, že vše bude vyřízeno poměrně rychle. Počátkem ledna se dokonce uvažovalo o částečném stažení vojsk. Avšak Babrak Karmal, který předtím pobýval v exilu v Praze, se netěšil podpoře místních obyvatel. Proti intervenci se postupně šířilo povstání do všech částí země, boje se tak protáhly a vyžádaly si mnohem větší počet životů, než se původně předpokládalo.

Ohlas veřejnosti však nebyl tak veliký jako v případě Vietnamu. Sověští obyvatelé v tichosti pohřbívali své zabitě syny, od ledna 1980 zde vrcholily operace proti disentu úplným rozbitím sovětských organizací za ochranu lidských práv, a Západ protestoval proti raketám SS-20 a afghánské vojenské operaci velice slabě. Západní politici však situaci nebrali na lehkou váhu. Rezoluce OSN ostře odsoudila sovětskou akci a podobně dopadla také konference 35 islámských států. Carter napsal rozhořčené poselství Brežněvovi o zásadní změně v americko-sovětských vztazích a začátkem ledna 1980 požádal Senát o odložení ratifikace smlouvy SALT II.²⁸ Tímto konfliktem skončila doba politiky *détente*. Politickou dohrou pak byl bojkot olympiády v létě 1980 v Moskvě, který vyhlásila Carterova vláda a postupně se přidalo i 29 zemí. Dalších 33 zemí navíc na pozvání z Moskvy vůbec neodpovědělo. Ačkoli se jednalo o velké gesto, stažení vojsk z Afghánistánu nepomohlo. Ten byl naopak obsazen až do konce osmdesátých let.

Sovětská vláda však na problém nahlížela ze zcela jiného úhlu. Prohlašovala, že Washington si vybral akci v Afghánistánu pouze jako záminku k obnovení závodů ve zbrojení, posílení své vojenské pozice v Perském zálivu a pokračování v protisovětské kampani. Nicméně nové ochlazení sovětsko-amerických vztahů představovalo pro SSSR velkou hrozbu v oblasti hospodářské, a dokonce ve stabilitě celého východního bloku, což se projevilo například krizí v Polsku.²⁹ Jedním ze způsobů, jak se to snažil Sovětský svaz USA vrátit, byl právě bojkot LOH v Los Angeles o čtyři roky později.

²⁸ Šlo o druhé jednání o omezení strategických zbraní od roku 1974, kdy bylo jasné, že původní projekt SALT, započaté v roce 1967, je pro obě strany již nepřijatelný. Viz.: Durman, Karel: Útěk od praporů, Praha 1998.

²⁹ Durman, Karel: Útěk od praporů, Praha 1998, s. 201-206.

4.3 Začátek bojkotu

4.3.1 Prolog

K rozuzlení všech událostí, které nakonec vedly k onomu, především pro sportovce nešťastnému bojkotu letní olympiády v Los Angeles, je nutné se podívat na přípravu těchto her, která počala již rokem 1974. Město Los Angeles totiž původně usilovalo již o olympiádu v roce 1980, kterou nakonec získala Moskva. Díky tomu byly již v roce 1974 zahájeny přípravy, které se pak zúročily pro hry následující, tedy pro rok 1984. Město muselo podat odpovědi na otázky, které byly klíčové pro získání olympijských her a jimiž se k mnohému zavazovalo. Přislíbilo kupříkladu dodržování Olympijské charty, potvrzovalo, že v Kalifornii neexistují žádné zákony a regulace, které by omezovaly průběh her a zároveň zaručovalo volný pohyb pro všechny akreditované účastníky. Zavazovalo se také k zákazu politických mítinků a demonstrací na stadionech i v olympijských vesnicích. Odpovědělo Mezinárodnímu olympijskému výboru také na otázky týkající se řešení dopravy do místa dějiště her i v průběhu her, dále ohledně zkušeností s velkými mezinárodními závody, užitým uměním a kulturou během olympiády a podobně. Veškeré tyto poskytnuté údaje byly později využity pro přípravu her v roce 1984. Na ty se však kromě Los Angeles nenašel jiný kandidát a tak Mezinárodní olympijský výbor mohl být v podstatě rád, že olympiádu bude mít kdo uspořádat. Konečné rozhodnutí o pořádání 23. Olympijských her v Los Angeles padlo v roce 1978.

Přeneseme se o čtyři roky dále. Dne 29. ledna 1982 se uskutečnila druhá schůze amerického prezidenta Ronalda Reagana, prezidenta Mezinárodního olympijského výboru Juana Antonia Samaranche a předsedy organizačního výboru olympijských her Petera Ueberrotha. Zásadní bylo jejich jednání o bezpečnosti, na kterou si později tolik stěžoval celý socialistický blok. Prezident Spojených států ujistil Samaranche, že bude připravena veškerá státní podpora ze strany federální i místní vlády, která bude třeba pro zajištění maximální bezpečnosti. Schůze vrchních představitelů federálních bezpečnostních složek i stejných útvarů státu Kalifornie proběhla již na podzim 1981 a jejím výsledkem byla dohoda o úzké spolupráci s organizačním výborem a tím, kdo povede bezpečnostní opatření v roce 1984.³⁰

Pro československý pohled je důležité zasedání pracovní komise Asociace národních olympijských výborů v květnu 1982 v Los Angeles, které se zúčastnil její člen a zároveň sekretář ČSOV Ing. Hubička. Na programu bylo jednání s organizačním výborem olympijských

³⁰ Národní muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, sb. Olympijské hry, Los Angeles. karton 1.

her, prohlídka olympijských sportovišť a především zjišťování podmínek, ve kterých budou pobývat výpravy jednotlivých zemí během OH. Ve zprávě z návštěvy, která byla k dispozici pro ČSOV a ČSTV a nese označení *důvěrné*, se nachází poměrně podrobné informace o městě Los Angeles, olympijských vesnicích i sportovištích. V závěru zprávy stojí: „Pořadatelé usilují připravit OH 1984 na zcela odlišném principu v kontrastu s předchozími OH, především ovšem v kontrastu s XXII. OH v Moskvě. Ústředním heslem se zdá být: „XXXIII. OH v Los Angeles bez velkých investic a bez veřejné podpory, tedy, v americkém pojetí BEZ POLITIKY, s využitím existujících zařízení, které trvale souží mladým sportovcům před i po skončení OH. Jinými slovy: Nikoliv OH v Moskvě, ale OH v Los Angeles jako vzor pro budoucí olympijské hry.“³¹ Mezi nejzávažnější problémy, které byly československou stranou shledány, patří nedostatek konkrétních záruk na splnění Olympijské charty, především v oblasti bezpečnosti členů národních výprav, dále nevyrovnanost podmínek pro pobyt účastníků olympiády a rozptýlenost v rámci jednotlivých výprav. Také neefektivní doprava sportovců a funkcionářů mezi vesnicemi a místy pro soutěže a trénink, tendence k neúnosnému zvýšení ceny pobytu výprav ve vesnicích a nakonec prohlubování problému komercializace olympijského sportu. Z výše uvedeného je patrné, že se českoslovenští, potažmo socialističtí funkcionáři obávali srovnání s hrami v Moskvě 1980 a snažili se najít již nyní na organizaci her v Los Angeles co nejvíce chyb.

V říjnu roku 1982 se uskutečnila ještě jedna oficiální československá návštěva Los Angeles. Tentokrát se jednalo o představitele ÚV ČSTV a ČSOV, kteří měli navázat oficiální kontakty s organizačním výborem OH, získávat informace o celkové organizaci her, shromažďovat informace pro rozhodnutí o olympijské vesnici pro výpravu ČSSR a „(...)soustředit další zkušenosti, aby čs. výprava v další přípravě i v rámci svého pobytu v Los Angeles měla podle možností optimální podmínky pro svůj pobyt.“³² Za největší zvláštnosti během návštěvy naši funkcionáři považovali velké vzdálenosti mezi olympijskou vesnicí a sportovištěm, subtropické podnebí, které neumožní konání soutěží kolem poledních hodin, také to, že místo jedné olympijské vesnice jsou dvě a ještě jedna pomocná pro kanoisty a veslaře a v neposlední řadě organizaci ze strany soukromé společnosti. Informace následně obsahuje podrobný popis některých sportovišť i jednotlivých olympijských vesnic a řeší jejich vý-

³¹ Národní muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, sb. Olympijské hry, Los Angeles, karton 2. Zpráva o návštěvě Los Angeles, místa konání Her XXIII. olympiády 1984, s. 11.

³² Tamtéž. ÚV ČSTV, Československý olympijský výbor, Informace č. 1 z dějiště XXIII. LOH v Los Angeles 1984, s. 1.

hody a nevýhody. V závěru se píše, že prostředí všech tří olympijských vesnic je přes vzájemné odlišnosti vyhovující a dobře zařízené pro zabezpečení provozu jednotlivých výprav.³³

Podle dostupných dokumentů víme, že i zástupci Sovětského svazu „kontrolovali“ dějiště budoucí olympiády. V prosinci 1983 devět hlavních funkcionářů sovětského sportu, včetně předsedy NOV SSSR Marata Gramova, jeho zástupce Anatolie Kolesova a generálního tajemníka sovětského NOV Viktora Kotočkina navštívilo Los Angeles. Účelem jejich cesty byly finální přípravy pro sovětský tým na soutěže v dalším roce. O něco později se sešli v Lausanne hlavní představitelé organizačního výboru her s výkonnou radou MOV a předložili detailní zprávu o přípravě her.³⁴ Zatím šlo vše podle předpokladů.

Svědomitě a podle plánů se připravovali také českoslovenští sportovci. Po velmi úspěšném mistrovství světa 1983 v Helsinkách, odkud si například Jarmila Kratochvílová přivezla tři medaile (dvě individuální zlaté z běhu na 400 a 800 metrů a jednu stříbrnou ze štafety), Helena Fibingerová a Imrich Bugár tituly mistrů světa v hodu koulí a diskem, Taťána Netoličková–Kocembová stříbro z běhu na 400 metrů a dva bronz vybojovali Remigius Machura ve vrhu koulí a Gejza Valent v hodu diskem.³⁵ Všichni tito sportovci, ale i mnozí další, počítali s vyvrcholením své formy právě na Olympijských hrách v Los Angeles. Podle výkonnostních cílů, které reálně stanovoval olympijský výbor, měla výprava přivést až 20 medailí. V rámci přípravy se tak někteří atleti odjeli na jaře 1984 připravovat do Spojených států. V té době to nikomu z čelních představitelů československého sportu ba ani státu nevadilo a nikoho z nich nenapadlo ani řešit otázku bezpečnosti kvůli tomu, že sportovci „pochází ze socialistické země.“ Jarmila Kratochvílová například vzpomíná, jak poprvé a bohužel i naposled stála na olympijském stadionu v Los Angeles. „Stála jsem na tribuně a představovala si, kde asi budou stupně vítězů.“³⁶

V té době, přesněji dne 13. března, obdržel Ing. Václav Hubička, sekretář Československého olympijského výboru, z americké ambasády v Praze dopis s přílohou obsahující dokument týkající se rozsáhlých bezpečnostních opatření, která by měla zajistit bezpečnost sportovců a funkcionářů během letní olympiády. V příloze je jasně dáno, že olympijské hry v Los Angeles budou chráněny mnohem intenzivněji než kterákoli veřejná akce kdy předtím. Bylo

³³ Národní muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, sb. Olympijské hry, Los Angeles, karton 2. Informace č. 1 z dějiště XXIII. LOH v Los Angeles 1984, Ústřední výbor Československého svazu tělesné výchovy, Československý olympijský výbor. 5. s.

³⁴ Národní muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Sb. Olympijské hry, Los Angeles, karton 2. Olympic News. The Los Angeles Olympic Organizing Committee, December 1983. 2. s.

³⁵ Přehled medailistů mistrovství světa, in: *Český atletický svaz* [online], [vid. 10. 8. 2013], dostupné z: <http://www.atletika.cz/reprezentace/cesti-medailiste-z-vrcholnych-akci/medailiste-mistrovstvi-sveta/>.

³⁶ Los Angeles 1984, in: *Zašlapané projekty* [televizní dokument], ČT2 12. 3. 2009, 21:55, dostupné též: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10209988352-zaslapane-prokety/video/>.

naplánováno zřízení padesáti členného antiteroristického týmu a 400 losangeleských agentů FBI mělo být posíleno až o 300 dalších agentů. Pomáhat koordinovat činnost policie dostalo za úkol 50 místních bezpečnostních agentur s celkovým počtem 16 tisíc uniformovaných policistů a asi 5 tisíc soukromých ochránců. Hlídaný a kontrolovány byly sklady i příprava jídel. Strážníci dostali za úkol samozřejmě doprovázet i sportovce při cestách mezi vesnicemi a sportovišti. S přípravou veškerého zajištění bezpečnosti se začalo již pět let před plánovaným zahájením her.³⁷ V dokumentech z dubnových a květnových jednání o účasti na této olympiádě se však o tomto dokumentu již nehovoří.

O dva dny později, tedy 15. března, vyšlo již 16. komuniké organizačního výboru olympijských her, ve kterém jsou jednak připomínané termíny objednání specifického zařízení ve vesnicích a podání číselných přihlášek a dále také informace o zdravotním pojištění, zajištění pro všechny účastníky, nebo o komunikačním systému ADS na zanechávání hlasových zpráv. Vedle toho jsou zde uvedeny podmínky vstupu do olympijských vesnic pro všechny členy olympijské rodiny. Organizační výbor zavedl systém několikastupňových akreditací a nutnost povolenek k návštěvám jednotlivých vesnic. Systém byl nastaven tak, aby byla zaručena co největší bezpečnost všech zúčastněných.³⁸ Tento fakt opět příliš nekoresponduje s pozdějšími výtkami socialistických států ohledně bezpečnosti.

Dne 1. dubna obdržel ČSOV další komuniké, tentokrát s připomenutím termínů podání číselných přihlášek a zaplacení ubytování. Také informuje o službách, které budou jednotlivým NOV poskytnuty. K lepší orientaci, administrativní činnosti a informovanosti mají být připraveni kvalifikované administrativní týmy a olympijští hostesky či průvodci.³⁹

K 13. dubnu vydala americká ambasáda v Praze *Olympic Report* (Olympijské zpravodajství), ve kterém cituje především předsedu organizačního výboru Petera Ueberrotha. Zabývá se vstupními standardy, otázkami obou Korej, Olympijskou síní slávy a závodem vozíčkářů. Ve vstupních standardech pro sportovce se píše, že nebudou potřeba speciální víza, při vstupu na americkou půdu postačí identifikační karta vydaná MOV. Na požadavek SSSR uspořádat mimořádné schůze k bezpečnosti MOV odpovídá zamítavě. Konat se prý bude až plánovaná schůze v květnu. V reportu je také reakce na sovětskou stížnost proti akreditaci rádia Svobodná Evropa na hrách. Podle dokumentu mělo být rádio, podporované americkými státními fondy a vysílající v jazycích východní Evropy, zablokováno již od zimní olympiády

³⁷ Národní muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, sb. Olympijské hry, Los Angeles, karton 1. dokument 19. III.1984/19/ČSOV.

³⁸ Tamtéž, Komuniké č. 26, 15. března 1984.

³⁹ Tamtéž, Komuniké č. 27 z 1. dubna 1984.

v Sarajevu. Moskva si dále prý stěžovala na kalifornskou skupinu „*Zabraňte účasti sovětů*“. Ueberroth k tomu řekl, že skupina vznikla na po sestřelení jihokorejského letadla v září 1983 a byla prakticky neznámá, dokud se o ni nezačal zajímat Sovětský svaz. Vedoucí skupiny David Balsinger prý potvrdil, že jeho organizace je založena na mírových demonstracích proti sovětskému týmu a na pomoci sovětským sportovcům emigrovat. Skupina nemá podporu americké vlády, ale má právo vyjadřovat své názory. Ueberroth dokonce prý o existenci skupiny nevěděl, dokud na ní neupozornila sama Moskva.

Také je zde reakce na další stížnost Sovětského svazu, tentokrát ohledně komercializace her. Ueberroth se k tomu vyjádřil ve smyslu, že se má jednat o první hry, které byly financovány soukromými společnostmi a ne státní pokladnou. Stalo se tak proto, že olympiáda celkově začala být velice nákladnou záležitostí a žádný stát ji pro rok 1984 nechtěl pořádat. Právě Ueberroth, vedoucí společnost zaštiťující hry, se o problém začal zajímat ve chvíli, kdy se zdálo, že se žádný sponzor nenajde. Velká část financí pochází od společnosti ABC, privátní televizní stanice.⁴⁰

Veškeré informace z této podkapitoly je nutné brát na vědomí při studiu těch následujících. Socialistická propaganda totiž mistrně ovládala jazyk a způsoby, jakými přesvědčovat masy. Z jejich dokumentů se tak zdá, že bojkot, nebo spíše neúčast, byla oprávněným, jediným možným a naprosto správným řešením.

4.3.2 Dubnová schůze v Moskvě

Ústřední výbor Komunistické strany Sovětského svazu (ÚV KSSS) pozval na 5. dubna 1984 do Moskvy zástupce ústředních výborů bratrských socialistických zemí na pracovní poradě ohledně příprav na 23. olympijské hry v Los Angeles. Zasedali zde vedoucí pracovníci Komunistické strany Bulharska, Korejské strany práce, Komunistické strany Kuby, Lidové revoluční strany Laosu, Maďarské socialistické dělnické strany, Mongolské lidové revoluční strany, Jednotné socialistické strany Německa, Polské sjednocené dělnické strany, Rumunské komunistické strany, Komunistické strany Sovětského svazu, Komunistické strany Vietnamu a Komunistické strany Československa. Tu jmenovitě zastupovali Ján Riaz, jako zástupce ve-

⁴⁰ Národní muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, sb. Olympijské hry, Los Angeles. Karton 1. News Background, American Embassy, Prague, Czechoslovakia, April 13, 1984.

doucího oddělení společenských organizací a národních výborů ÚV KSČ, a Karel Horák coby zástupce vedoucích oddělení ÚV KSČ masových sdělovacích prostředků.

Celou schůzi vedl vedoucí oddělení propagandy ÚV KSSS Boris Ivanovič Stukalin, který se v úvodním slovu zaměřil především na zostřenou mezinárodní situaci, způsobenou hlavně politikou USA a „vyhlášením křížáckého tažení proti komunismu prezidentem USA R. Reaganem.“⁴¹ To mělo mít přímý dopad i na mezinárodní sportovní styky a přípravu na LOH v Los Angeles. Nařkl vládu USA a přípravný výbor her, že závažně pochybují v jejich zabezpečení. Porušují olympijskou chartu, vytváří nepřátelské ovzduší, hlavně pro sportovce ze Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí, ale také pro sportovce z rozvojových zemí. Tento fakt údajně potvrzovalo i vyčkávání s potvrzením účasti u mnoha národních olympijských výborů. Stukalin kritizoval zejména nedodržování slibu Mezinárodnímu olympijskému výboru o zajištění bezpečnosti a regulérnosti her ze strany vlády USA. Podle něj „Reakční kruhy USA (s tichým souhlasem a podporou vlády speciálních služeb) organizují a připravují proti SSSR a zemím socialistického společenství nepřátelskou kampaň. Jejím cílem je vytvořit takové podmínky, které by znemožnily účast sportovců socialistických zemí na olympijských hrách, a pokud by se jim to nepodařilo, tak jejich pobyt na olympiádě maximálně ztížit a znemožnit jim podání vrcholových výkonů.“⁴² Dále tvrdil, že již v září 1983 byla v zákonodárném shromáždění státu Kalifornie schválena rezoluce obsahující výzvu směrem k prezidentu Reaganovi a kongresu zakázat účast sportovců ze Sovětského svazu na olympijských hrách. V Kalifornii byla navíc údajně vytvořena tzv. *Koalice za zákaz účasti SSSR na olympiádě*, která spojovala velké množství protikomunistických skupin. Útoky měly být navíc nasměrovány také proti účasti delegací z ostatních zemí východního bloku. Kampaň měla napomáhat i Reaganova administrativa ve snaze vyhrát nadcházející prezidentské volby.

V otázce bezpečnosti se na moskevské poradě probírala konkrétní čísla spáchaných trestných činů a vražd v Los Angeles jako demonstrace velmi nebezpečného místa pro konání světové akce. Sovětská strana dále tvrdila, že pouliční bandy se dohodly, že v době olympiády se spojí ve společném pořádání akcí proti účastníkům olympiády a také že mnoho teroristických organizací v USA má v plánu využít her k násilí a provokaci vůči sportovcům socialistických zemí. Z údajně plánovaných protisocialistických akcí byly obviňovány také sionistické

⁴¹ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6348/23, Příloha I k usnesení 114. schůze sekretariátu ÚV KSČ ze dne 24. dubna 1984, s. 1.

⁴² Tamtéž, s. 2.

ké organizace, které měly vymýšlet provokace, nepřátelské kampaně v podobě vylepování letáků, pořádání demonstrací a podobně. Protisocialistickou kampaň navíc měly podporovat místní sdělovací prostředky.

Podle sovětské strany bylo vysoce pravděpodobné ohrožení zdraví sportovců ze socialistických zemí. „Při tom organizátoři her podle vyjádření odpovědných představitelů organizačního výboru negarantují bezpečnost sportovců ze socialistických zemí a nejsou schopni (a také nechtějí) zamezit nepřátelským akcím proti nim po dobu olympiády.“⁴³ Organizace přitom neměla v plánu přijímat jakákoli opatření k omezení antisovětských a antisocialistických akcí. „Demagogicky tvrdí, že ‚Spojené státy jsou svobodnou společností, nemohou jít na zákaz demonstrací, protože by to vedlo k porušování americké ústavy‘(...) v místech soutěží a ubytování sportovců budou dokonce připravena speciální místa pro provádění demonstrací.“⁴⁴

Jedním z dalších témat, jak očernit nadcházející olympiádu, byla obava z emigrace. Sověti tvrdili, že v USA jsou a budou podnikány speciální postupy k získávání sportovců ze socialistických zemí pro emigraci. Měla být plánována aktivní práce s potencionálními uprchlíky s konkrétním cílem získat alespoň 50 sportovců z těchto zemí. Pro uprchlíky měly být dokonce již připraveny konspirativní byty a vytvořeno *Byro emigrační služby pro práci s utečenci*.⁴⁵

Dalším velkým argumentem proti hrám byla jejich všeobecná komercializace. Sovětská strana k tomu uvádí, že organizátoři se snaží dosáhnout především velkých zisků a porušují tím tak článek 62e) olympijské charty. Jako pobuřující moment pokládají fakt, že se souhlasem samotného prezidenta Mezinárodního olympijského výboru (MOV) Juana Antonia Samaranche se začaly prodávat etapy štafety olympijského ohně. Pořadatelé si tím chtěli přijít až na třicet milionů dolarů.

Za pobuřující pokládala sovětská strana také ceny, které stanovil organizační výbor za pobyt účastníků během olympiády. Ta byla stanovena na 35 dolarů za den pro jednoho sportovce, přičemž Stukalin přinesl srovnání, že v Montrealu byla tato cena 15 dolarů a v Moskvě 18 dolarů. Navíc ještě více vzrostly ceny pro novináře, kdy z 15 dolarů se vyšplhala až na 70 dolarů.

⁴³ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6348/23, Příloha I k usnesení 114. schůze sekretariátu ÚV KSČ ze dne 24. dubna 1984, s. 3.

⁴⁴ Tamtéž s. 4.

⁴⁵ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6348/23, Příloha I k usnesení 114. schůze sekretariátu ÚV KSČ ze dne 24. dubna 1984, s. 4.

Z finančního pohledu také pobuřovaly zisky z televizních práv. Organizace si řekla za televizní přenosy několikamilionové částky. Ty si mnohé země ani prý nemohly dovolit. Nací bylo naplánováno využití přenosů pro komerční reklamy, kterým měl být dokonce podřízen i program samotných sportů.

Tato část schůze byla završena tvrzením, že „je zřejmé, že administrativa USA vede dvojí hru. Slovy se hlásí k účasti všech sportovců na olympijských hrách, a ve skutečnosti podporuje provokační akce proti sportovcům socialistických zemí.“⁴⁶

Na dubnové schůzi ještě nepadlo rozhodnutí o neúčasti na olympiádě v Los Angeles. Naopak Stukalin uvedl, že sověští sportovci jsou v plné přípravě na olympiádu a chtějí se jí zúčastnit. Pouze připomněl, že NOV SSSR a sovětské sportovní svazy budou požadovat po organizačním výboru LOH a vládě USA záruky za dodržení olympijské charty a bezpečnosti pro delegace SSSR a ostatních socialistických zemí. Zdůraznil, že je třeba udělat vše potřebné pro vytvoření normálních podmínek pro tyto delegace a před podáním samotných přihlášek si vyměnit názory mezi zástupci ÚV stran „bratrských zemí“ ohledně dalšího postupu. Řekl, že k vytvoření tlaku na organizační výbor a americkou vládu bude nutné společných akcí socialistických zemí.

Na poradě byla také podána informace, že olympijský výbor SSSR vydá oficiální prohlášení, ve kterém budou sepsány veškeré problémy týkající se přípravy letních olympijských her, bude zároveň požadovat jejich nápravu a také svolání mimořádného zasedání výkonného výboru MOV. Byla rovněž vyslovena žádost na podporu ze strany ostatních národních olympijských výborů. Prohlášení uveřejnila sovětská strana 9. dubna a Československý olympijský výbor (ČSOV) vydal své stanovisko dne 12. dubna.

Zástupci ÚV komunistických stran se v něm dohodli, že tlak bude vyvíjen i v mezinárodních sportovních federacích a aktivita bude směřována i k setkání s vedoucími sportovních organizací asijských, afrických a latinskoamerických zemí.

Velká pozornost byla dále věnována sdělovacím prostředkům. Účastníci jednání vyzdvihi fakt, že ve sdělovacích prostředcích socialistických zemí nezůstává bez odezvy porušování olympijské charty organizátory a administrativou USA a další negativní jevy, které s přípravou her souvisí. Vedle toho byl však vznesen požadavek na další prohloubení publicity v podobném směru „aby veřejnost poznala pravdu o politice dvojí tváře, kterou uskutečňuje

⁴⁶ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6348/23, Příloha I k usnesení 114. schůze sekretariátu ÚV KSČ ze dne 24. dubna 1984, s. 5.

vláda USA.⁴⁷ Padlo také doporučení k využití zkušeností z kontrapropagandistického působení z období olympiád v Montrealu, Lake Placid a Moskvě. K tomuto účelu měli být používáni i představitelé jednotlivých národních olympijských výborů, vědci, významní sportovci a osobnosti z oblasti kultury. To vše mělo probíhat v rámci boje proti *vykořisťování olympijského hnutí kapitálem* i podpory demokratizace a upevňování olympijského hnutí.

Ohrožení cítili představitelé socialistického bloku především ze stran *diverzních vysíláčů*, jakými byly *Hlas Ameriky*, *Svoboda* nebo *Svobodná Evropa* a další. Společně plánovali vyvinout značné úsilí k jejich odhalování, potlačení a dosáhnout pokud možno toho, aby tato rádia nebyla akreditována v tiskovém centru OH v Los Angeles. NOV SSSR hodlal proti nim podat oficiální protest přímo organizačnímu výboru.

Jedním z posledních témat, probíraných během schůze, byla údajná nespokojenost afrických zemí a světové sportovní veřejnosti s udržováním sportovních styků USA, Velké Británie a jiných západních zemí s rasistickou Jihoafrickou republikou. Podle předložených informací se již během tohoto dubnového zasedání nedal vyloučit bojkot OH ze strany mnoha afrických zemí. Bylo tedy učiněno prohlášení, že sportovní organizace a masové sdělovací prostředky socialistických zemí by měly věnovat zvýšenou pozornost kritice rasismu a apartheidu ve sportu.

Na schůzi postupně vystoupili všichni zástupci komunistických stran jednotlivých zemí a ztotožnili se s hodnocením situace v podání zástupců ÚV KSSS a souhlasili s návrhy ve všech bodech, včetně požadavku na společné posouzení situace před oficiálním podáním přihlášek. Pouze zástupci ÚV Rumunské komunistické strany ostatním sdělili, že letních olympijských her se zúčastní.

ÚV KSČ po schůzi vydalo několik požadavků na opatření. Oddělení propagandy a agitace ÚV KSČ mělo zajistit vydání materiálů, které vysvětlí přístup Československa a socialistických zemí k přípravě letních olympijských her. Oddělení masových sdělovacích prostředků ÚV KSČ pak dostalo za úkol seznámit šéfredaktory sdělovacích prostředků se závěry moskevské porady a zabezpečit tak, aby věnovaly přípravě OH, odhalování porušování olympijské charty a přípravě provokací zvýšenou pozornost. Oddělení společenských organizací a národních výborů ÚV KSČ mělo obeznámit s výsledky moskevské porady komunisty ve vedení ÚV ČSTV (Československý svaz tělovýchovy a sportu) a dohlédnout aby realizovali domluvené závěry a také společně s oddělením mezinárodní politiky informovat česko-

⁴⁷ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6348/23, Příloha I k usnesení 114. schůze sekretariátu ÚV KSČ ze dne 24. dubna 1984, s. 7.

slovenské zástupce v mezinárodních organizacích o celkové situaci a případných úkolech, které z ní vyplývají. Komunisté ve vedení ÚV ČSTV a Svazarmu ve vládních výborech pro tělovýchovu a sport a v ministerstvech vnitra, národní obrany a školství pak dostali za úkol zabezpečit politickou a sportovní přípravu našich reprezentantů na olympijské hry, samozřejmě v souladu se závěry porady. Všechna tato usnesení byla přijata na 114. schůzi sekretariátu ÚV KSČ dne 24. dubna 1984.⁴⁸

4.3.3 Květnová schůze v Moskvě

Předpokládaná druhá schůze zástupců ústředních výboru komunistických stran a předsedů tělovýchovných organizací socialistických zemí k hrám v Los Angeles se konala dne 11. května znovu v Moskvě. Stejně jako na první schůzi k danému problému v dubnu, i tentokrát ji vedl vedoucí člen oddělení propagandy ÚV KSSS Boris Ivanovič Stukalin. Ale na rozdíl od předchozího setkání, kde se ještě počítalo s účastí sportovců ze socialistických zemí na olympiádě, zde padlo konečné rozhodnutí, že sovětsí sportovci se her neúčastní. Zároveň byl vznesen požadavek, aby se podobné rozhodnutí učinily i ostatní země socialistického společenství. NOV SSSR a ÚV KSSS o neúčasti vlastních sportovců rozhodly již 8. května a na tomto setkání požadovaly od ostatních zástupců socialistických zemí podporu v neúčasti.

V úvodu i závěru své řeči se Stukalin věnoval konkrétním důvodům, které vedly k rozhodnutí o neúčasti. „Zdůraznil, že americké úřady a organizátoři olympijských her vytvořili nepřijatelné podmínky, které ohrožují zdraví, bezpečnost a životy sovětských sportovců i sportovců ostatních socialistických zemí. Nečinně přihlíží k rozpoutávání nejružnějších antisovětských a protisocialistických kampaní emigrantskými a extrémistickými skupinami v dějišti budoucích olympijských her.“⁴⁹ Řekl také, že situace v přípravě her se od minulé schůze nezlepšila, spíše naopak se mění k horšímu. Například bylo údajně jednoznačné porušování Olympijské charty v bodě zákazu konání různých náboženských, politických a jiných shromáždění během olympiády. Těm měla dávat americká administrativa volný průchod pod

⁴⁸ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. 6348, Usnesení 114 schůze sekretariátu ÚV KSČ ze dne 24. dubna 1984, 16.s.

⁴⁹ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6533/23, Příloha III. k usnesení 116. schůze sekretariátu ÚV KSČ ze dne 15. května 1984, s. 1.

záštitou svobodné společnosti. Stukalin tvrdil, že probíhali přípravy na demonstrace coby protisovětské a protisocialistické akce plné fyzického násilí, různých forem nátlaku a kompromitace sovětských a ostatních socialistických sportovců. Státní administrativou USA nebyla navíc poskytnuta žádná věrohodná garance bezpečného pobytu socialistických sportovců na území Spojených států. Dále uvedl, že „hrozí reálné nebezpečí nátlaku na mezinárodní rozhodčí, delegáty kongresů, mezinárodní kontrolu dopingů – vše v zájmu toho, aby socialističtí sportovci nemohli podat maximální výkony, dokázat přednosti socialistického systému tělesné výchovy a sportu a důstojně reprezentovat své socialistické země.“⁵⁰ Stukalin shrnul, že sovětští i ostatní socialističtí sportovci se sice poctivě a dlouhodobě na hry připravovali, ale situace v Los Angeles bohužel znemožňuje jejich účast. Toto stanovisko podpořila většina přítomných delegací, včetně československých zástupců. Pouze delegace Rumunské komunistické strany chtěla s konečným rozhodnutím ještě vyčkat a zástupci Maďarské socialistické dělnické strany sdělili, že rozhodne 20. května a zohlední přitom zájmy socialistické společnosti i zájmy miliónů přátel sportu.

Bylo také dohodnuto, že po olympiádě od 18. do 28. 8. 1984 proběhnou v jednotlivých socialistických zemích sportovní soutěže v olympijských sportech za účasti sportovců všech socialistických zemí a těch zemí, které se nezúčastní her v Los Angeles.

Dále se účastníci porady shodli, že na olympijské hry vyšlou rozhodčí a technické delegáty, kteří byli již dříve jmenováni mezinárodními federacemi, a také delegáty na volební kongresy mezinárodních sportovních federací a členy MOV na jeho zasedání. Odůvodnili to tím, že hry a kongresy nejsou záležitostí amerických organizátorů, ale hlavně mezinárodních sportovních federací. Stejně tak bylo rozhodnuto i o účasti socialistických zástupců na vědeckém kongresu při OH. Ke zvážení byl předložen požadavek vyslat menší skupinu novinářů, kteří by zaručili *větší objektivitu* informací pro veřejnost v socialistických zemích. Situace totiž prý vyžadovala koordinovanou propagandistickou a informační činnost. K tomu účelu byl také vypracován organizačně propagandistický program, který byl sovětskými zástupci předán ostatním účastníkům porady.

Na závěr Stukalin zdůraznil, že se ze strany socialistických států nejedná o bojkot, ale o neúčast z důvodu nepřijatelných podmínek pro jejich sportovce. Plnou odpovědnost za ní tak přesunul na bedra vlády USA.

⁵⁰ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6533/23, Příloha III. k usnesení 116. schůze sekretariátu ÚV KSČ ze dne 15. května 1984, s. 2.

Účastníci porady se poté rozhodli svolat poradu místopředsedů tělovýchovných organizací socialistických zemí na 16. květen do Sofie, kde měly být projednány hry pro sportovce ze zemí, kteří se olympiády nezúčastní. Také byl vznesen požadavek na svolání rady předsedů tělovýchovných organizací socialistických zemí za účasti předsedy MOV Samaranche, dále předsedy Světové asociace letních sportů Nebiola a předsedy Světového sdružení NOV Rani k výměně názorů o důvodech neúčasti socialistických států na hrách v Los Angeles a k odsouhlasení organizace sportovních soutěží po olympijských hrách. O uspořádání této schůze byli požádáni zástupci ÚV ČSTV a ČSOV na druhou polovinu května.

V souvislosti s neúčastí SSSR a ostatních zemí východního bloku byl na schůzi v Moskvě vypracován plán organizačně propagandistických opatření. Za prvé bylo třeba připravit prohlášení NOV SSSR ohledně neúčasti a poslat ho Mezinárodnímu olympijskému výboru, mezinárodním sportovním organizacím ostatních socialistických zemí a NOV států se sportovními kontakty se SSSR. Za druhé 14. května uspořádat tiskovou konferenci pro sovětské i zahraniční novináře. Dále pozvat ještě v květnu do SSSR představitele NOV a sportovních organizací k projednání otázek vzniklých v mezinárodním olympijském hnutí. Nadále pokračovat v práci s cílem odhalovat antisovětskou a antisocialistickou kampaň a akce, které vedou vládní orgány USA a které jsou neslučitelné se zásadami a ideály olympijského hnutí. V tisku pak přesvědčivě ukazovat důvody vedoucí k neúčasti na OH, odpovědnost USA za tuto vzniklou situaci a snažit se pro SSSR vytvářet příznivé veřejné mínění ve světě. V tisku publikovat interview se sportovci, činovníky OV i dopisy sovětských lidí týkající se daného problému. Masové sdělovací prostředky socialistických zemí by měly přijmout společná informačně propagandistická opatření v otázkách kolem olympiády v Los Angeles. Dále bylo zapotřebí zveřejnit v novinách články o využití olympijských her v předvolební Reaganově kampani, nutnosti dodržování olympijské charty a její porušování, o komercializaci her, podřívání olympijských ideálů a o odmítnutí uspořádání mezinárodních olympijských táborů mládeže v rámci OH v Los Angeles, které jinak předtím byly zvykem. V neposlední řadě bylo nutné zajistit pozvání veteránů „velké vlastenecké války“ jako hosty na mezinárodní hry socialistických zemí a na ně také zařídit turistické zájezdy.

Závěry Moskevského jednání nejprve na československé půdě schválilo předsednictvo ÚV KSČ na své 106. schůzi dne 11. května, po předložení podkladů soudruhy J. Poledníkem a A. Himlem o den dříve. „(...) NOV SSSR po předchozím projednání v orgánech ÚV KSSS rozhodl nezúčastnit se LOH 1984 v Los Angeles. V informaci ÚV KSSS zaslání v této souvislosti ústřednímu výboru KSČ se uvádí: „ÚV KSSS pokládá za nezbytné obrátit se na bratrské strany socialistických zemí a spoléhá na jejich solidaritu. Budeme povděční, jestliže přáte-

lé ze své strany zaujmou obdobné stanovisko.⁵¹ Vycházejí ze stavu příprav letních olympijských her a vědomí si vážnosti situace, doporučuje se plně podpořit stanovisko ÚV KSSS a NOV SSSR nezúčastnit se XXIII. OH 1984 v Los Angeles.“ Předsednictvo ÚV vzalo na vědomí tento sovětský návrh, doporučilo komunistům ÚV ČSTV a ČSOV projednat danou situaci a zajistit rozhodnutí nezúčastnit se her a také uložilo J. Fojtkovi zabezpečit pro toho rozhodnutí potřebnou publicitu v médiích. Jednání orgánů ÚV ČSTV a ČSOV bylo naplánováno na následující den, 12. května 1984.⁵¹

O závěrech moskevského setkání podal informace sekretariát ÚV KSČ na své 116. schůzi 15. května a přijal usnesení, že informaci o konání porady vedoucích oddělení ÚV bratrských stran bere na vědomí, ukládá soudruhům Procházkovi a Čmolíkovi ve spolupráci se soudruhy Himlem, Horáčkem a Jenerálem zpracovat plán propagandistických a organizačních opatření v souvislosti s neúčastí ČSSR na olympijských hrách a také souhlasí s uspořádáním porady předsedů tělovýchovných organizací socialistických zemí v Praze.⁵²

4.3.4 Květnová schůze v Praze

Plánovaná porada předsedů tělovýchovných a sportovních organizací socialistických zemí s předsedou Mezinárodního olympijského výboru Juanem Antoniem Samaranchem, doprovázeným též 1. místopředsedou Alexandrem Sepercem a ředitelkou MOV Monigue Berlioux společně s předsedou Asociace národních olympijských výborů Mário Vasquez Raňou a předsedou Asociace federací letních olympijských sportů Primo Nebiolem se uskutečnila v Praze 24. května. Úvodní projev přednesl vedoucí delegace ÚV ČSTV Alois Himl, který vysvětlil důvody rozhodnutí o neúčasti na olympiádě. Na tom se dohodl Československý olympijský výbor (ČSOV) dne 12. května, tedy den po moskevském zasedání. Důvody „(...) jsou motivovány poznáním, že se čs. sportovci nemohou zúčastnit takových olympijských her, které jsou v přímém rozporu s jejich posláním a kde není zajištěna jejich bezpečnost.“⁵³ Himl zdůraznil, že většina opatření americké administrativy a organizačního výboru

⁵¹ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Předsednictvo, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/1, sv. P 106/84, č. j. P 6510, Usnesení 106. schůze předsednictva ÚV KSČ ze dne 11. května 1984, Příloha III., s. 1.

⁵² Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6533, Usnesení 116. schůze sekretariátu ÚV KSČ ze dne 15. května 1984, 15.s.

⁵³ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6640/23 Informace o konání porady předsedů tělovýchovných organizací zemí socialistického společenství a představitelů Mezinárodního olympijského výboru, 28.května 1984, s. 1.

není ve shodě s olympijskou chartou. Na závěr však připomněl, že podíl Československa v prosazování olympijských tradic má mnohaletou tradici a že ČSOV a celé tělovýchovné hnutí ČSSR jsou připraveni nadále tyto myšlenky podporovat, a také spolupracovat se všemi orgány mezinárodního olympijského hnutí.

Samaranch se snažil ve svém projevu poukázat na rozdíl dvou protikladných společensko-ekonomických soustav a úlohu světového sportu coby spojovacího mostu mezi nimi. Rozhodnutí socialistických zemí o neúčasti na olympiádě označil jako závažný problém pro budoucí jednotu olympijského hnutí. Jednotlivé delegace přitom požádal o přehodnocení jejich rozhodnutí a vyzval je k předložení požadavků, za jejichž zajištění převezme záštitu přímo MOV.

Raňa plně souhlasil s vedoucím MOV Samaranchem, zdůraznil roli socialistických zemí ve světovém sportu a apeloval na ně, aby si uvědomily význam OH pro každého sportovce. Nebiolo sice vyjádřil pochopení z obav o bezpečnost socialistických delegací, ale prosil je o znovu zvážení svého rozhodnutí. Navrhl přitom vytvoření tzv. garanční komise, složené ze zástupců MOV, mezinárodních sportovních federací a NOV, která by sledovala průběh her a okamžitými opatřeními a zásahy by zajistila, aby každé sebemenší pochybení bylo ihned napraveno.

Zástupci ostatních socialistických delegací v podstatě trvali na svém rozhodnutí neúčastnit se olympiády v Los Angeles, chápajíc sice snahy MOV zachránit jejich účast, poukázali především na chyby ze strany vlády USA a přípravného výboru OH a obvinili je z přímé zodpovědnosti za vývoj situace.

Na závěr vystoupil opět předseda MOV a vyjádřil se k několika konkrétním bodům diskuze. Konstatoval, že v roce 1978, kdy se jednalo o pořadatele olympiády na rok 1984, bylo Los Angeles jediným kandidátem. Dále znovu nabádal přítomné delegace, aby si uvědomily svou historickou odpovědnost, především vůči vlastním sportovcům, a také připomněl, co vše bylo uděláno pro OH v Moskvě 1980. Nakonec mluvil o rozhodcích, pro které se MOV rozhodl uhradit veškeré náklady za jejich působení na OH, přesto, že za otázku rozhodčích nesly plně zodpovědnost mezinárodní sportovní federace.

Po ukončení schůze mělo být vydáno společné komuniké. Zástupci jednotlivých stran se však po několika pokusech nakonec na společném vyjádření nedohodli, a bylo rozhodnuto, že každá strana vydá své vlastní prohlášení. „Socialistické delegace se poté rozhodly vydat komuniké, aby vyložily svá stanoviska k XXIII. olympijským hrám v Los Angeles a současně

deklarovaly před světovou veřejností svoji věrnost olympijským ideálům. Autory konečného návrhu byly delegace SSSR a ČSSR.⁵⁴

Po setkání s představiteli mezinárodních organizací následovala ještě porada představitelů socialistických zemí, kde byly projednávány zásady pořádání sportovních soutěží a jejich kalendář. „Tyto soutěže nejsou pořádány ani zamýšleny jako alternativní k olympijským hrám. Vycházejí z tradičních akcí, pořádaných v socialistických zemích a proběhnou v olympijských a některých neolympijských odvětvích.“⁵⁵ Přitom se počítalo s tím, že soutěží se zúčastní nejlepší sportovci socialistických zemí i zemí, které byly na OH v USA. Československo dostalo za úkol uspořádat soutěže v lukostřelbě a sportovní gymnastice pro muže i ženy a v atletice a házené pouze pro ženy. Všechny tyto soutěže u nás měly být součástí programu sportovní části Československé spartakiády 1985, která začala již v roce 1984. Pro ostatní disciplíny v dalších socialistických zemí měl ČSTV zajistit, aby byli vysláni především ti sportovci, kteří se připravovali na olympiádu. ÚV ČSTV také doporučil, aby sportovci byli za dosažené výsledky oceněni podobně jako při účasti na vrcholných světových akcích.⁵⁶

⁵⁴ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6640/23 Informace o konání porady předsedů tělovýchovných organizací zemí socialistického společenství a představitelů Mezinárodního olympijského výboru, 28. května 1984, s. 6.

⁵⁵ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6640/23. Informace o konání porady předsedů tělovýchovných organizací zemí socialistického společenství a představitelů Mezinárodního olympijského výboru, 28. května 1984, s. 7.

⁵⁶ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6640/23. Informace o konání porady předsedů tělovýchovných organizací zemí socialistického společenství a představitelů Mezinárodního olympijského výboru, 28. května 1984, 15.s.

5. Propaganda

5.1. Příprava propagandy

První schůze sekretariátu ÚV KSČ k otázce propagandy během olympijských her v Los Angeles se konala 13. června. Na základě usnesení sekretariátu ÚV KSČ z 15. května zpracovávaly tiskové redakce plán propagandistických opatření. Bylo ustanoveno, že v období před olympiádou, budou československé sdělovací prostředky pokračovat v odhalování údajné antisocialistické a antisovětské kampaně ze strany reakčních sil a úřadů USA, dále budou odhalovat postup organizačního výboru LOH 1984 a vlády USA porušujících Olympijskou chartu. Také dostaly za úkol přinášet fakta o komercializaci her a nevhodných podmínkách pro sportovní soutěže. K podpoře stanoviska ČSOV, NOV SSSR a NOV ostatních socialistických zemí měly publikovat rozhovory se známými sportovci, trenéry, funkcionáři, tělovýchovnými pracovníky a ostatními významnými veřejnými činiteli z ČSSR i ostatních socialistických zemí. Velká pozornost by měla být věnována také popularizaci příprav sportovních soutěží před a po olympijských hrách v jednotlivých socialistických státech.

Ze samotné olympiády bylo rozhodnuto publikovat v tisku, rozhlase i televizi pouze krátké a stručné zpravodajství o dosažených výsledcích. Média se měla spíše zaměřit na publikování zpráv, komentářů a dalších materiálů, které poukážou na nepřátelské prostředí připravené pro sportovce ze socialistických zemí, vysoký stupeň komercializace her, příklady porušování Olympijské charty, protisovětské a protisocialistické provokace a jiné události, jež dokazují zneužívání olympiády k politickým účelům USA.

K těmto účelům bylo doporučeno vyslat na olympiádu skupinu čtyř novinářů (Dušan Rovenský, Karel Filek, Ladislav Krnáč, Václav Svoboda), kteří měli potřebnou znalost jazyka a podle prý také schopnost argumentovat a pohotově reagovat na vzniklé události. Do doby odjezdu se ještě na tento úkol měli speciálně připravovat.

Hlavní pozornost měla ale československá média obracet na připravované hry v socialistických zemích. „Budou ukazovat přípravu sportovců na ně, z jejich průběhu budou přinášet obsáhlá zpravodajství s akcentem na dosažené sportovní výsledky, zejména ty, jež svou hodnotou převýší výsledky dosažené na olympijských hrách tak, aby se plasticky ukáza-

la převaha socialistického sportu a nižší kvalitativní úroveň olympiády proti všem předcházejícím.⁵⁷

5.2 Propaganda v období před olympiádou

První články ohledně bojkotu se v Rudém právu objevil již 10. května. Článek *Prohlášení Národního olympijského výboru SSSR: Americké úřady znemožnily účast sovětských sportovců na olympiádě* v podstatě shrnoval všechny důvody pro neúčast tak, jak byly podány ÚV KSČ, ČSOV a ČSTV. Od stížností NOV SSSR v dubnu, přes jednání s Mezinárodním olympijským výborem až k samotnému rozhodnutí. Ve sloupku *Řecký tisk o parodii v Olympii: Cesta dolarové štafety* řecký zpravodaj Jan Hrobař podrobně rozebírá další kontroverzní téma, kterým bylo rozprodávání štafety olympijského ohně libovolným zájemcům. Autor se spíše než systému, jakým je olympijská štafeta předávána, věnuje rozhořčení řeckých obyvatel nad jejím zaprodáváním a přináší o tom svědectví, hlavně prostřednictvím citace místního tisku. „Vlastní akt označuje za únos olympijského ohně nebo za maškarádu. Sám fakt, že olympijského ohně bude v USA zneužito k primitivním obchodním účelům, se řecké veřejnosti bolestivě dotýká. Jedná se o znesvěcení velkých lidských ideálů.“⁵⁸ Ve stejném čísle se k problematice vyjadřuje také washingtonský zpravodaj Rudého práva Dušan Rovenský. V článku *Zneužití OH je v rozporu s olympijskými ideály* v podstatě podporuje veškeré důvody, proč je správné se olympijských her nezúčastnit. Ihned po zveřejnění stanoviska NOV SSSR „(...) pospíšilo si americké ministerstvo zahraničních věcí s prohlášením, které se snaží odvrátit pozornost od toho, že to byla Reaganova vláda, která svými postoji a činy znemožnila účast atletů ze socialistických zemí. Fakta jsou jednoznačná a přesvědčivá.“⁵⁹ I kalifornský tisk se prý „(...) netajil tím, že se na letní hry horlivě připravovaly americké tajné služby, antikomunistické centrály, krajně pravicové organizace.“⁶⁰ Olympijské hry se měly stát „(...) prostředkem k získání obrovských zisků pro americké podnikatele. (...) Mobilizovaly se zde emigrantské organizace, různé extremistické skupiny včetně těch, které vyhrožovaly spor-

⁵⁷ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6773/23 Příloha III. k Usnesení 119. schůze sekretariátu ÚV KSČ ze dne 13. června 1984, s. 2.

⁵⁸ HROBAŘ, Jan: Řecký tisk o parodii v Olympii: Cesta dolarové štafety, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 109, s. 7.

⁵⁹ ROVENSKÝ, Dušan: Zneužití OH je v rozporu s olympijskými ideály, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 109, s. 8.

⁶⁰ Tamtéž.

tovcům ze socialistických zemí otevřeným terorem. (...) byly zřízeny stovky ‚konspiračních bytů‘, jimiž disponovali emigranti a tajné služby.“⁶¹ Organizovány měly být únosy, provokace a to nejen pravicovými extrémisty, ale také vládními úřady. Navíc zde podle autora rovněž existovaly vážné bezpečnostní problémy. „(...) je možné udělat závěr, že Reaganově vládě nešlo o to, aby čestně splnila své poslání hostitelské země letních olympijských her. Šlo jí o vlastní politické cíle jak mezinárodní tak vnitropolitické. Los Angeles se mělo podle jejích plánů stát dalším bojištěm studené války a (...) příležitostí, jak získat pro republikánskou, protilidovou vládu, amerického voliče.“⁶² Na závěr se ve stejném čísle Rudého práva v článku *Ohlasy na rozhodnutí NOV SSSR* píše o různých postojích v ostatních zemích východního bloku. Odsouzení pojetí přípravy her dočkala vláda USA také ze strany Polska či NDR. Sovětský svaz je zde staven do role odvážného obránce myšlenky olympijského hnutí, který se odmítl připojit ke komerčnímu zneužívání her. Zveřejněn byl také postoj Washingtonu. „Náměstek ministra zahraničí USA R. Burt v programu televizní společnosti ABC hrubě napadl Sovětský svaz a tvrdil, že prý americká vláda dbala na vytvoření co nejpříznivějších podmínek pro konání olympijských her. (...) prý Sovětský svaz se nechce zúčastnit losangelských her jen proto, neboť se bojí poslat své sportovce do svobodné země.“⁶³ Pod tímto prohlášením je na druhou stranu otištěn názor generálního tajemníka komunistické strany USA Guse Halla, který litoval politiky Reaganovy vlády, která znemožnila účast sovětských sportovců na olympiádě. „(...) a zdůraznil, že studenoválečnická a antisovětská atmosféra, jež obklopuje olympijské hry, je v příkrém protikladu ke všemu, co hlásá Olympijská charta.“⁶⁴ Na závěr jde zde shrnuto vyjádření některých francouzských deníků, které se podle autorů snažily o objektivitu, ale přesto nepřímě dávaly za pravdu Sovětskému svazu. V jednom z nich (*Le Matin*) se prý odvolávali na existenci skupiny *Ban the Soviets (Zakáz sovětům)*, jejímž cílem mělo být podněcování sovětských sportovců k emigraci.

Další den, v pátek 11. dubna, přispělo Rudé právo k tématu článkem Iva Urbana *Kdo zasel vítr...*, který informuje čtenáře o reakci na sovětský bojkot ve světě. „I v západních sdělovacích prostředcích zazněly – vedle tendenčně protisovětských urážek – také realistické názory, které poukazovaly na to, že za situace, kdy vláda USA nebyla schopna nebo nechtěla zajistit pro sovětské a další socialistické sportovce podmínky odpovídající Olympijské chartě,

⁶¹ ROVENSKÝ, Dušan: Zneužití OH je v rozporu s olympijskými ideály, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 109, s. 8.

⁶² Tamtéž.

⁶³ *Ohlasy na rozhodnutí NOV SSSR*, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 109, s. 8.

⁶⁴ Tamtéž.

to byl jediný možný krok sovětského národního olympijského výboru.⁶⁵ Odkud tyto hlasy zazněly, zde však autor již neuvedl. Místo toho se rozepsal o reakci americké vlády: „(...) tvrdící, že rozhodnutí nevyslat sportovce do Los Angeles je vyloženě politickou akcí.“⁶⁶ Píše zde také o článku listu The New York Times, který měl citovat specialisty Reaganovi vlády a CIA ve smyslu, že rozhodnutí o neúčasti je alespoň částečně odvetou za předchozí americký bojkot olympiády v Moskvě v roce 1980. „Jiný americký list, Christian Science Monitor tvrdí, že pravým důvodem k odvolání sovětské účasti je prý rivalita mezi oběma supervelmocemi.“⁶⁷ Autor se následně okamžitě distancuje od pravdivosti těchto citací. Uznává, že americký bojkot her v Moskvě byl vyloženě politického charakteru, ale odmítá názor, že to samé platí pro neúčast sovětské výpravy v Los Angeles. Naopak se tak prý dělo kvůli tomu, že americká vláda opět zavlekla politiku do sportu a z olympiády učinila obchod. Jako nové argumenty zde uvádí: „(...) městská rada v Los Angeles a stát Kalifornie nechtěly původně sportovce Sovětského svazu pustit na své území, proto vláda USA nechtěla uznat platnost olympijských víz, proto odmítla akreditovat sovětského olympijského ataše atd.“⁶⁸ Také samozřejmě píše o několikrát zmiňované diskriminaci sportovců, funkcionářů i novinářů socialistických zemí, které mělo být součástí tažení proti Sovětskému svazu. V této atmosféře údajně rovněž v Los Angeles vznikla organizace *Zabraňte účasti Sovětů*, kde se měly aktivizovat antikomunistické a emigrantské skupiny a připravovat ve spolupráci s CIA demonstrace, školení agentů a podobně. V době, kdy článek vyšel, byla zatím oficiálně potvrzena neúčast pouze tří socialistických zemí (SSSR, NDR a Bulharsko), nicméně bylo jasné, že další, včetně Československa, budou následovat. Autor dělal vše proto, aby předem ospravedlnil rozhodnutí ÚV KSČ a ČSOV, které bylo předem více méně dané. O tom soudí i závěr článku, ve kterém je třeba si povšimnout, že se již nehovoří o rozhodnutí Sovětského svazu, ale socialistických zemí: „Ano, je škoda, že olympijské hry 1984 se nestanou přehlídkou nejlepších sportovců světa, jak to má být. Není to však vinou *socialistických zemí*. Vítr zasel svým novodobým *křížáckým tažením* prezident Reagan a nyní sklízí bouři.“⁶⁹

Obdobně na nastalou situaci reagoval i deník Mladá fronta. Ve čtvrtek 10. května se v něm objevily dva a v pátek 11. května jeden článek, které obsahově naprosto souhlasily s výše uvedenými komentáři z Rudého práva. V sobotním vydání tohoto deníku se objevil článek: *Proč se nesejdou v Los Angeles*, který samozřejmě hájil sovětská stanoviska, shrnoval

⁶⁵ URBAN, Ivo: Kdo zasel vítr..., in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 111, s. 8.

⁶⁶ URBAN, Ivo: Kdo zasel vítr..., in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 111, s. 8.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Tamtéž.

navíc historii bojkotů a politických manipulací s olympijskými hrami, přičemž bojkot OH v Moskvě 1984 ostře odsuzoval a dokonce litoval sportovce z USA a ostatních zemí, kteří se kvůli „rozhodnutí Bílého domu“ nemohli her zúčastnit. Autor zde vyjádřil pochopení Sovětského svazu, Bulharska, NDR a Vietnamu, kteří se rozhodli se her v Los Angeles nezúčastnit. V závěru naznačuje, že přibudou další země, které se rozhodnou stejně. Že by mezi ně však mělo patřit i Československo, se ani v náznaku nezmiňuje, přesto, že to jistě bylo naprosto zřejmé.⁷⁰

Originální v tomto směru nebyl ani další deník Lidová demokracie. Stejně jako dva předchozí, i on ve člancích *Na obranu olympijské myšlenky* a *Proti zneužívání her*, informoval v podstatě stejným způsobem své čtenáře 10. května o rozhodnutí SSSR a dalších zemí se olympiády nezúčastnit. Nejinak tomu bylo i u deníků Svobodné slovo a Československý sport.

Jak již bylo řečeno výše, konečně rozhodnutí Československého olympijského výboru o neúčasti na LOH padlo v sobotu 12. května. Svědectví o tom přináší Rudé právo v následném pondělním vydání. Věnuje se vývoji rozhodnutí o neúčasti a vedle již tolikrát zmíněných důvodů k tomuto rozhodnutí zveřejnilo konkrétní prohlášení některých osobností. Předseda ČSOV a předseda ÚV ČSTV Antonín Himl deníku mimo jiné sdělil, že: „Olympiáda v Los Angeles má odpovídat zmrzačeným americkým představám o způsobu života, má se stát součástí militantní doktríny současné americké administrativy, usilující o zostření studené války.“⁷¹ Dále také prohlásil, že olympijské hry jsou připravovány v rozporu s jejich posláním a proto je pro naše sportovce nepřijatelné, aby se jich zúčastnili. Na jeho projevu je především zajímavé, že nemluví o neúčasti jako záležitosti týkající se celého socialistického bloku, ale pouze Československa a jeho sportovců. Působí to, a pravděpodobně právě to bylo jeho účelem, jako by rozhodnutí o neúčasti byl naprosto samostatný a dobrovolný krok ČSOV a KSČ. Předseda výboru atletického svazu ÚV ČSTV Dalibor Trpík Rudému právu řekl, že atleti po moskevských hrách podřizovali svou přípravu na nadcházející hry v Los Angeles, nicméně díky znalosti Olympijské charty sami dospěli k názoru, že v USA nejsou vytvořeny vhodné podmínky pro splnění reprezentačních cílů a tak na zasedání atletického svazu sami doporučili ČOV her se nezúčastnit. Také předseda výboru Fotbalového svazu ÚV ČSTV Rudolf Kocek vyjádřil jednoznačný souhlas s návrhem o neúčasti, přesto že se fotbalisté svědomitě připravovali na obhajobu olympijského zlata, chápe, že vycestovat do Los Angeles není možné.

⁷⁰ ŠÁLEK, Jaroslav: Proč se nesejdou v Los Angeles, in: *Mladá fronta*, roč. 90, 1984, č. 111, s. 8.

⁷¹ Stanovisko Československého olympijského výboru. Podmínky vytvořené organizátory OH znemožnily účast čs. sportovců, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 112, s. 7.

Vladimír Holeček, předseda výboru Svazu cyklistiky ÚV ČSTV, se zase v rozhovoru zmínil o pocitu národní hrdosti a sounáležitosti k socialistické vlasti, s níž sportovci vstupují co mezinárodních klání. Právě proto, že ty jsou potlačovány, domníval se, že návrh ČSOV je správný. S tím souhlasil rovněž předseda ústředního výboru svazu veslování Stanislav Pazderka s tím, že důraz kladl na nezodpovědný přístup organizátorů. Souhlasně se vyjádřil za ASVS Dukla Praha i Zdeněk Bělohávek. Jako poslední se v článku nachází prohlášení Josefa Havlíka, místopředsedy Svazarmu, jenž taktéž souhlasil s neúčastí v zájmu obhajoby Olympijské charty.⁷²

Pod výše citovaným článkem otisklo Rudé právo sloupek *Prohlášení Emila Zátopka: Výhrůžky sportovcům – vážné porušení Olympijské charty*. V jakémsi telefonickém rozhovoru se zpravodaji Rudého práva prý komentoval československý rekordman problémy ohledně pořádání LOH. Negativně se měl vyjádřit proti komercializaci her a zúčastnil se prý demonstrací v Řecku během zapalování olympijské pochodně. Dále uvedl, že shovívavost organizátorů k vyhrožujícím skupinám je známkou vážného porušení Olympijské charty. Nelíbilo se mu ani předražení televizních přenosů, díky kterému lidé v mnohých zemích o olympiádu přijdou. „Neúčastí sportovců ze socialistických zemí bude mít olympiáda nesporně nižší úroveň.“⁷³

Pro stejné číslo Rudého práva získali redaktoři také vyjádření mistryně světa ve vrhu koulí Heleny Fibingerové. „Startovala jsem na dvou olympijských hrách a byla jsem nominována i na třetí v Moskvě, ale zranění tři týdny před zahájením mě ze startu vyřadilo. O to intenzivněji jsem se připravovala na čtvrtou olympiádu. Musím říct, že jsem někdy v tréninku únavou až padala, a když mi bylo nejhůře, motivovala jsem se myšlenkami na olympijské hry. (...) Teď vím, že takovou chvíli už neprožiju, a není to pro mne lehké. Souhlasím však plně se stanoviskem našeho olympijského výboru, protože chápu, že v Los Angeles vznikla vinou reakčních kruhů nenormální situace, která nezaručuje zachování čistoty olympijské myšlenky.“⁷⁴ Dnes již víme, že toto prohlášení nebylo zcela dobrovolné a podle přesvědčení jeho autorky. V dokumentu pro Českou televizi (*Zašlapané projekty: Los Angeles 1984*) vysvětluje,

⁷² Stanovisko Československého olympijského výboru. Podmínky vytvořené organizátory OH znemožnily účast čs. sportovců, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 112, s. 1 a 7.

⁷³ Prohlášení Emila Zátopka: Výhrůžky sportovcům – vážné porušení Olympijské charty, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 112, s. 7.

⁷⁴ FIBINGEROVÁ, Helena: Za čistotu olympijské myšlenky, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 112, s. 7.

že neměla na vybranou a rozhovor jednoduše udělat musela (podobné prohlášení, které vyšlo v tisku, musela poskytnout i tehdejší Československé televizi).⁷⁵

Ostatní Československé deníky reagovaly opět obdobným způsobem. Lišily se pouze v nadpisech a drobnostech uvnitř textu, nikoli však argumenty a postoji. Například ono údajné prohlášení Emila Zátopka je otištěno nejen ve Svobodném slovu, s odvoláním na Rudé právo, ale také v Lidové demokracii, kde je přidána i výpověď Heleny Fibingerové.

O den později přišly prakticky veškeré deníky s články, týkajícími se olympiády. V komentáři Rudého práva nazvaném *Na obranu čistoty olympijského hnutí* se jeho autor Ivo Urban vrací k tradicím československého sportu a jeho účasti na vrcholných světových akcích. Na novodobých olympijských hrách ještě nikdy nechyběli zástupci z Československa a v Los Angeles měla být tato tradice narušena. Urban zde tvrdí, že USA zneužily svého postavení jediného kandidáta na OH v roce 1984 a MOV tak musel učit řadu ústupků, které nakonec vedly až k nedodržování Olympijské charty. Prvním takovým porušením bylo zřízení tří olympijských vesnic ve značné vzdálenosti od samotných sportovišť a další, včetně tolik diskutované komercializace, následovaly. „Olympijská charta ve svých základních zásadách říká: ‚Cílem olympijského hnutí je sportem vychovávat mládež k lepšímu vzájemnému porozumění a přátelství a přispívat tak k vytváření lepšího a mírumilovnějšího světa; všemožně šířit olympijské zásady pro nastolení dobré vůle mezi národy. Není přípustná diskriminace země či osoby z důvodů náboženských, rasových nebo politických.‘ A právě k této diskriminaci v Los Angeles docházelo a dochází.“⁷⁶ K rozhodnutí Československého olympijského výboru pak dodává: „Nemohl prostě jinak. Rozhodl jednomyslně. Všichni členové olympijského výboru si však uvědomovali, že je to rozhodnutí nelehké pro naši sportovní veřejnost, ale především pak pro sportovce, kteří se dlouhou dobu na tuto vrcholovou sportovní událost tvrdě a poctivě připravovali. Pro mnohé z nich to byla poslední příležitost startovat na olympijských hrách. Bezpečnost sportovce je však prvořadou podmínkou jeho startu, tím spíše na olympiádě.“⁷⁷ Jednat jinak by prý znamenalo kopat hrob olympijské myšlenky a zároveň ohrožovat budoucnost olympijského hnutí.

Stejně vydání Rudého práva obsahuje také oficiální zprávu z tiskové konference předsedy NOV SSSR Marata Gramova, konané 14. května a totožná informace se nachází i například ve Svobodném slovu, Mladé Frontě nebo v Československém sportu. Gramov se

⁷⁵ Los Angeles 1984, in: Zašlapané projekty [televizní dokument], ČT2 12. 3. 2009, 21:55, dostupné též: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10209988352-zaslapaneprojekty/video/>.

⁷⁶ URBAN, Ivo: Na obranu čistoty olympijského hnutí, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 113, s. 2.

⁷⁷ Tamtéž.

znovu vracel k celé historii argumentů, proč se her neúčastnit. S ničím novým nepřišel, pouze tím označil rozhodnutí o neúčasti za konečné a nezvratné.

Dalším k propagaci zneužitým sportovcem, jehož vyjádření bylo v Rudém právu (přesně podle plánů ÚV KSČ) byl cyklista Aleš Trčka. Také on označil olympiádu za vrchol kariéry každého sportovce, nicméně vyjádřil pochopení s ČSOV. „Nám, kteří jsme se na olympiádu připravovali, nebylo ve chvílích, kdy jsme se dozvěděli, že do Los Angeles nepojedeme, nijak lehce. Chápeme však, že za situace, kterou organizátoři vytvořili, jiné řešení nebylo možné.“⁷⁸ V tomto duchu se nese i článek Lidové demokracie *Podpora stanovisku ČSOV* z následujícího dne. Pisatel zde uvádí, že do jejich redakce denně chodí mnoho dopisů od známých osobností, především ze sportovních kruhů, kteří plně souhlasí se rozhodnutím neúčastnit se olympiády. Jako příklady zde cituje Josefa Doležala, stříbrného medailisty v chůzi z OH v Helsinkách 1983 a Milana Chalupu, hokejistu a reprezentanta ČSSR na ZOH v Sarajevu. Ke stejnému názoru se podle listu hlásila i Dukla Liberec.⁷⁹

Podobným způsobem, jen mnohem obsáhleji, se vyjadřuje Rudé Právo 16. května v článku nazvaném *Odpovědnost nesou organizátoři*. Přináší několik dalších výpovědí významných osobností z oblasti sportu, kteří „souhlasili“ s rozhodnutím svého NOV. Jako první je zde uveden Josef Doležal: „(...) sportovci se svědomitě připravovali na OH v Los Angeles. Přál jsem si, aby byly tak přátelské jako ty předcházející, ale nebylo to bohužel přáním všech. Již dlouho před zahájením her se organizovaly nepřátelské akce proti sportovcům Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí. Pobyt sportovců a jejich doprovodu v Los Angeles je spojen s ohrožením osobní bezpečnosti. Proto musely NOV SSSR, ČSSR a dalších socialistických zemí přijmout nesnadné rozhodnutí o neúčasti svých sportovců na olympijských hrách 1984. Všechny důsledky s tím spojené nesou organizátoři.“⁸⁰ Otištěny jsou v tomto čísle dále výpovědi Jeleny Petruškovové, předsedkyně organizace „Sovětští sportovci za mír“ a olympijské šampiónky v jezdectví, Marity Kochové, olympijské vítězky v běhu na 400m a Detlefa Michela, světového rekordmana v hodu oštěpem. Mimo to jsou zde krátké zprávy o zvažování polského olympijského výboru nad účastí na hrách a ztotožnění se příslušníků ASVS Dukla Liberec se stanoviskem ČSOV. V dalším článku washingtonský zpravodaj Dušan Rovenský popisuje reakci amerického tisku. Jistý sportovní komentátor listu The Washington Post Thomas Boswell údajně přiznal, že USA vytvořily ovzduší znemožňující účast socialistických atletů. „Boswell zdůrazňuje, že toto ovzduší je výsledkem dlouhodobé ame-

⁷⁸ TRČKA, Aleš: Jiné řešení nebylo možné, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 113, s. 8.

⁷⁹ Podpora stanovisku ČSOV, in: *Lidová demokracie*, roč. 90, 1984, č. 114, s. 8.

⁸⁰ Odpovědnost nesou organizátoři, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 114, s. 8.

rické politiky, důsledkem neochoty americké vlády uznat objektivní skutečnost ve vztahu k SSSR a dalším socialistickým státům.⁸¹ Jiné deníky podle Rovenského také přiznávají alespoň částečnou zodpovědnost americké vlády za vzniklou situaci. Časopis *The Nation* psal o nebezpečí v podobě antisovětské organizace v L.A. *U.S. News and World Report* sice prý stojí za republikány, nicméně přiznává velikost a vliv organizace *Zakázat účast Sovětům!*, která má čítat přes 15 tisíc členů a kolem jednoho milionu sympatizantů.

V rámci propagandy o správnosti rozhodnutí se her nezúčastnit začalo nejen Rudé právo zveřejňovat „důkazy“ o chování k novinářům v Los Angeles. Nepodepsaný berlínský zpravodaj napsal krátký sloupek o zatčení jakéhosi novináře z NDR v Los Angeles při fotografování tiskového střediska, který začíná podmanivým: „O tom, co by také mohlo čekat sportovce ze socialistických zemí v dějišti letní olympiády.“⁸² Také zpráva o obavách o bezpečnosti rodiny Petera Ueberrotha, předsedy losangelského organizačního výboru, se komunistické propagandě hodila. Ve článku *Obavy o bezpečnost* se píše, že Ueberroth se bojí kvůli tomu, že se zastával práva sovětských sportovců na účast na olympiádě. Díky shovívavosti a povzbuzování americké vlády se v Los Angeles údajně aktivizovala koalice 165 protisovětských skupin, které mají jasné plány pro vytvoření nesnesitelných podmínek pro socialistické delegace. „Organizátoři her v odpověď na to začali tvrdit, že příprava k olympiádě probíhá normálně a bezpečnost sportovců je prý zajištěna. Avšak o jakých zárukách bezpečnosti je možno mluvit, když dokonce i předseda losangelského organizačního výboru se obává, že jeho rodina je vystavena reálné hrozbě?“⁸³

Kriticky vůči organizátorům olympiády se údajně začali vyjadřovat i někteří západní spojenci Spojených států. V článku *Znepokojují se i spojenci USA* Rudé právo píše, že se v podobném tónu vyjádřil například dvojnásobný olympijský vítěz v maratónu Waldemar Cierpinski, Helmuth Meyer, ředitel spolkového výboru výkonnostního sportu při sportovním svazu NSR, nebo zlatý medailista z OH 1956 a novinář Christopher Brasher. Poslední jmenovaný vyjádřil názor, že nelze mluvit o bojkotu ze strany socialistických států, protože v USA skutečně existuje možnost atentátu na jejich sportovce. Mladá fronta zase píše, že kritika na hlavu organizátorů her padla i z úst předsedy NOV Německé spolkové republiky Williho Daume. Podle deníku měl v rozhovoru pro týdeník *Die Zeit* vyjádřit pochopení s odřeknutím účasti SSSR. „V porovnání s předchozími dějišti OH, letošní olympiáda podle Willi Daumeho

⁸¹ ROVENSKÝ, Dušan: Svoboda mé pěsti a nos toho druhého..., in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 114, s. 8.

⁸² Novináři z NDR nasazena pouta, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 113, s. 8.

⁸³ Obavy o bezpečnost, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 113, s. 8.

„nevyzařuje vůbec nic, neboť vše obstarává firma McDonald. Když se něco takového dělá čistě profesionálně a s výhradním zaměřením na zisk, dopadá to většinou špatně.“⁸⁴

Také v dalších vydáních Rudého práva i ostatních periodik pokračují redaktoři v ospravedlňování neúčasti na LOH a navazují také na již „tradiční“ souhlasné výpovědi známých osobností. Rudé právo si tak vybralo například trenéra československých sportovních střelců Vladislava Šaňáka, který popisuje svůj zážitek z předolympijských závodů v Los Angeles. Shrnout by se dal slovy *nepřátelská atmosféra a stísněné podmínky*. S rozhodnutím olympijského výboru se Šaňák ztotožňuje, i když uznává, že pro sportovce je to velice těžké.⁸⁵

Účast na olympiádě postupně odříkaly další socialistické země. Dne 16. května padlo definitivní rozhodnutí v Maďarsku a 18. května v Polsku. Československé deníky tuto skutečnost pochopitelně nepominuly. Hovořily podobně jako v předchozích případech o porušování Olympijské charty, o přípravě protisocialistických akcí i o zneužívání her k politickým účelům. Stejně jako ostatní, také Polsko a Maďarsko se dále hlásí k činnosti Mezinárodního olympijského výboru, Sdružení národních olympijských výborů a mezinárodních sportovních federací a jsou rozhodnuty bránit jednotu olympijského hnutí. Rudé právo k této příležitosti získalo vyjádření další osobnosti z oblasti sportu. Tentokrát Jana Novotného, předsedy výboru Svazu moderního pětiboj UČSTV, který si na základě svých osobních zkušeností z OH v Mnichově dovedl představit nebezpečí, které mohlo sportovcům případně hrozit v zemi, kde se záměrně vytváří nepřátelské prostředí. „Chápu proto přijatá opatření Čs. olympijského výboru a národních olympijských výborů dalších socialistických zemí a jsem přesvědčen, že zdravé síly v olympijském hnutí nakonec zvítězí.“⁸⁶

O zasedání MOV v Lausanne, které mělo za úkol projednat vzniklou situaci, otisklo Rudé právo 19. května pouze krátkou informaci. Spíše se věnovalo, stejně jako ostatní deníky, dokazování oprávněnosti rozhodnutí se olympiády nezúčastnit. Ve svém sobotním vydání citovalo například americký list Washington post, podle kterého za bojkot her může prezident USA: „Stejně jako Carter i Reagan vnucuje olympijským hrám politický charakter,(...) Patrně ho uspokojuje pomyšlení, že Sovětům šel mráz po zádech, když si představili, že je v Los Angeles přivítají protisovětské demonstranti a na každém rohu budou nastraženy pasti, do nichž se budou lákat přeběhlíci.“⁸⁷ Také americký časopis The Nation měl napsat, že

⁸⁴ Willi Daume kritizuje USA, in: *Mladá fronta*, roč. 90, 1984, č. 116, s. 8.

⁸⁵ ŠAŇÁK, Vladislav: Nebyli jsme příjemnými hosty, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 115, s. 8.

⁸⁶ NOVOTNÝ, Jan: Životy sportovců nelze riskovat, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 116, s. 8.; Maďaři řekli ne!, in: *Mladá fronta*, roč. 90, 1984, č. 115, s. 8.

⁸⁷ Zájem o LOH ve Spojených státech klesá, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 117, s. 8.

v případě příjezdu by sovětským sportovcům hrozilo mimořádné nebezpečí. Stejně tak kanadský deník Canadian Tribune údajně obvinil vládu USA za znemožnění účasti na hrách sportovcům ze socialistických zemí.

S přibývajícím dnem četnost článků na téma Olympiády v oficiálním tisku poklesala. Nicméně na poslední stránce Rudého práva, Mladé Fronty, Lidové demokracie a Svobodného slova, která patřila z pravidla sportovnímu přehledu, se stále objevovaly zprávy týkající se toho problému. Dne 21. května to byl například článek v Rudém právu, opět od washingtonského zpravodaje Rovenského, jenž cituje většinou z listu Daily World. Ten se měl vyjádřit v duchu prosovětské propagandy, tedy proti předsedovi přípravného výboru LOH, který údajně zklamal. Dále proti americké vládě, jenž měla porušit slib, že neodmítne vstup žádnému členu delegací. Prvního, koho odmítla vpustit, byl však řádně jmenovaný sovětský olympijský atašé. Naproti tomu shovívavá byla k organizacím provokatérů vyhrožujícím socialistickým sportovcům. Ty dokonce měla podporovat v jejich podvratné činnosti. Ueberroth měl jednou označit tyto provokatéry za hlupáky. Od té doby mu údajní provokatéři vyhrožovali, on začal mít strach o svojí rodinu a žádal o ochranu. Úřady však proti těmto organizacím odmítly zakročit a Sovětskému svazu tak nezbylo nic jiného, než do Los Angeles své sportovce nevyslat. Dokonce prý i někteří američtí sportovci, kteří nebyli pod vlivem protisovětské kampaně, měli vyjádřit souhlas s rozhodnutím NOV SSSR. Článek plný odvolávání se na jiné nekonkrétní tvrzení zakončil Rovenský úvahou, že „(...)celá pravda o přípravě olympijských her ze strany USA se teprve objeví.“⁸⁸ Na závěr redakce připojila krátkou zprávu o konaném zasedání MOV, třístranné komise MOV pro olympijské hnutí a předsedů rady NOV a sdělila pouze, že předseda NOV SSSR Gramov zde vysvětlil důvody neúčasti sovětských sportovců. Zbytek zúčastněných vydal prohlášení s politováním nad touto skutečností.

V Lidové demokracii se v jednom z krátkých sloupků s názvem *Další ohlasy k Los Angeles* můžeme například dočíst, že v USA byly údajně rozšiřovány odznaky s nápisem „Zabij Rusa!“, nebo že vysoký obsah škodlivých látek v ovzduší v Los Angeles může vyvolat závažné zdravotní problémy u sportovců.⁸⁹ Zde je krásně vidět jakým způsobem pracovala socialistická propaganda ve věci bojkotu olympiády.

Stejně tak další vydání Rudého práva přinášela nové pomlouvačné názory na adresu americké vlády a organizátorů LOH. Pod titulky *Pomluvami pravdu nezastřou* nebo *Příznávající spolupráci s teroristy* je stupňována agrese vůči americké straně a píše se zde dokonce o velké panice, kterou vzbudila neúčast SSSR mezi těmi, kteří připravovali protisovětské ak-

⁸⁸ ROVENSKÝ, Dušan: Studenoválečníci a olympiáda, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 118, s. 8.

⁸⁹ Další hlasy k Los Angeles, in: *Lidová demokracie*, roč. 90, 1984, č. 119, s. 8.

ce.⁹⁰ Zklamání z přístupu organizátorů přiznal československý reprezentant v kopané Lubomír Pokluda, který stejně jako mnoho osobností před ním i po něm „souhlasil“ s rozhodnutím ČSOV. V jiném vydání se k němu přidal také Marcel Géry, československý reprezentant v plavání.

Informaci o konání porady představitelů sportovních a tělovýchovných organizací socialistických republik podaly československé deníky 25. května. Rudé právo, stejně jako Svobodné slovo a další, v něm poměrně stručně seznámilo čtenáře se závěry této schůze, na které se zúčastnění věnovali také otázce olympijských her v budoucnu. Vyjádřilo především znepokojení v souvislosti s konáním příštích LOH v Soulu.⁹¹ Pod to byl umístěn další článek týkající se odsuzování organizátorů losangeleských her, tentokrát hlavně ze strany zahraničního socialistického tisku. Stejně číslo obsahuje článek o rozhodnutí Kubánského olympijského výboru her v Los Angeles se stejně jako řada dalších nezúčastnit.⁹²

V dalším z předolympijských propagačních článků navazuje znovu washingtonský zpravodaj Rovenský v Rudém právu na svůj předešlý způsob jak co nejvíce ospravedlnit rozhodnutí socialistických zemí hry bojkotovat. Opět cituje z listu Daily World, který podle něj nešetřil prosovětským postojem a ostře se postavil proti myšlence, kterou v posledních dnech zastávala ostatní americká média: „Rozšiřují například tvrzení, že neúčast socialistických států v Los Angeles je odvetou za bojkot moskevské olympiády.“⁹³ Také se podle Rovenského pokouší bagatelizovat nebezpečí, které hrozilo sovětským sportovcům. Dokazuje to tím, že údajně lidé spolupracující s koalicí, která měla organizovat provokace, z předprodeje vlastnili až okolo sta vstupenek na každou sportovní akci, tedy že by všude existovalo nebezpečí okolo sta pachatelů coby potencionálních tvůrců provokačních činů. Nakonec svého sloupku citoval indického činitele olympijského hnutí Ašviniho Kumára a amerického odboráře Erneze de Mayo, kteří se měli v místním tisku vyjádřit negativně proti americké vládě a jejího konání vůči Sovětskému svazu. Druhý jmenovaný prý doslova uvedl: „Zatím co většina Američanů je proti válce a má zájem na dobrých vztazích k SSSR, udělala vláda všechno možné, aby zničila ducha přátelství a skutečného sportovního soutěžení.“⁹⁴

O dva dny později, tedy 28. května se ještě v Rudém právu i v Mladé frontě objevil článek o neúčasti Jemenské lidově demokratické republiky. První jmenovaný navíc informoval

⁹⁰ Rudé právo, roč. 64, 1984, č. 119, s. 8.

⁹¹ Všem stejné podmínky, in: Rudé právo, roč. 64, 1984, č. 122, s. 8.; Protiolympijské akce administrativy USA, in: Svobodné slovo, roč. 90, 1984, č. 122, s. 1 a 8.

⁹² Rudé právo, roč. 64, 1984, č. 122, s. 8.

⁹³ ROVENSKÝ, Dušan: Vina padá na vládu USA, in: Rudé právo, roč. 64, 1984, č. 123, s. 8.

⁹⁴ Tamtéž.

o srazu reprezentačního družstva ČSSR v plavání, kde se měli sportovci seznámit s příčinami neúčasti na OH 1984.⁹⁵ Další číslo Mladé fronty se věnovalo opět „agresivní politice a násilností“ v USA. Podle jistého výzkumu veřejného mínění pro list Los Angeles Times se většina tamních obyvatel velice obávala prudkého nárůstu zločinnosti a možného teroristického útoku během olympiády.⁹⁶ Stejný problém popisuje také Lidová demokracie, která ve svém článku *Správné rozhodnutí* navíc cituje Josefa Chovance, kapitána fotbalové Sparty, a Marta Pirkkie, trenéra finských vzpěračů. Oba měli jak jinak než podporovat rozhodnutí socialistických států.⁹⁷

Od června až do začátku olympiády se tendenční články v československých celostátních denících objevovaly již méně často. V Rudém právu byly nejhojnější příspěvky washingtonského zpravodaje Dušana Rovenského, který se snažil přinášet „svědectví“ o špatnostech organizačního výboru OH, americké vlády a naopak o správnosti rozhodnutí socialistických států. Častým tématem byla komercializace her. Ve člancích jako *Nechutná tahanice*, *Dolarový maratón* nebo *Lži a dezinformace* popisuje situaci, která se vytvořila kolem financování olympijských her a jejich propagandy v USA. Ať již jde o spory jednotlivých firem, o práva na prodávání suvenýrů v podobě maskota či čepice, o souboj jednotlivých firem o to, kdo na olympiádě vydělá více, nebo o údajnou snahu amerických tajných služeb rozpoutávat kampaň proti SSSR a ostatním zemím východního bloku.

Dále se v předolympijském období v Rudém právu objevovaly drobné zprávy o tom, která další země se rozhodla do Los Angeles sportovce nevyslat, jakým způsobem je neustále porušována Olympijská charta, články ohledně nevhodného ubytování, smogu a podobně. Více méně jde o kratičké zprávy, které ospravedlňovaly rozhodnutí ČSOV se her nezúčastnit, ale neměly příliš upoutat pozornost. Několikrát bylo také mezi řádky zdůrazněno, že se ze strany socialistických států nejedná o bojkot ani mstu. Atmosféru vystihuje komentář Jaroslava Staníčka v článku *Prvořadým úkolem je výchova*, kde se věnuje především úkolům a zásluhám ČSTV. „Nová situace, která nastala v souvislosti se zneužitím příprav LOH 1984 k mocenským účelům USA, se musí odrazit i v politickovýchovném působení na členy ČSTV a v nových formách propagandistické práce. Je třeba na konkrétních příkladech ukazovat našim sportovcům a široké veřejnosti nekalé záměry Reaganovy administrativy a hrubé porušování zásad Olympijské charty.“⁹⁸

⁹⁵ *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 124, s. 8; Ignorují Olympijskou chartu, in: *Mladá fronta*, roč. 90, 1984, č. 124, s. 8.

⁹⁶ Výsledky zaslepené politiky USA, in: *Mladá fronta*, roč. 90, 1984, č. 125, s. 8.

⁹⁷ *Správné rozhodnutí*, in: *Lidová demokracie*, roč. 90, 1984, č. 125, s. 8.

⁹⁸ STANÍČEK, Jaroslav: *Prvořadým úkolem výchova*, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 135, str. 8.

Nejčastěji, především na začátku června, své čtenáře o nadcházejících olympijských hrách informovala Mladá Fronta. Samotné názvy článků jako *Olympijské hry a CIA*, *Vyzvali na souboj lidské hodnoty*, *Hry kalifornských obchodníků* nebo *Poloviční olympiáda* hovoří za vše. Druhou polovinu června deník s podobnými příspěvky téměř ustal. Na hojnosti nabraly opět až začátkem července. I zde k dokreslení postačí pouze tituly: *Washington: Nezáměr o hry*, *Nechtějí do olympijské vesnice*, *Důkladné přípravy teroristů*, *Pentagon vítězem OH*, *Výhružky olympionikům* a další.

Téměř každý den vycházelo alespoň několik řádek týkajících se olympiády v deníku Československý sport. Většinou šlo o krátké zprávy, které se v podstatě netýkaly sportovních výsledků ani přímo sportu jako takového, jak bylo jinak v tomto listu zvykem. Spíše to byly informace o politickém zákulisí a dílčích skutečnostech nahrávající socialistické propagandě. Články jako *Milión neprodaných vstupenek*, *V Los Angeles profesionálové*, *Komercializace škodí olympijskému hnutí*, *Kalifornská nadutost*, *Pentagon „účastníkem“ OH*, *Hry v zajetí dolaru*, *Obchod za každou cenu* či *Hry s vysokým rizikem* není nutné ani citovat, aby bylo jasné, za jakým účelem byly vydávány.

Menší sportovní periodika, která většinou vycházela jako měsíčníky nebo čtrnáctideníky, se fenoménem bojkotu olympiády hlouběji nezabývala. Přitom ještě před rozhodnutím o neúčasti na olympiádě se v mnohých z nich o hrách psalo jako o jednoznačném vrcholu sezóny, ke kterému všichni směřovali. Kupříkladu v lednovém čísle měsíčníku *Gymnastika* je patrné, jak moc se moderní gymnastky připravovaly na olympiádu, už kvůli tomu, že si v Los Angeles tato disciplína měla odbyť svoji premiéru.⁹⁹ V jiném čísle stejného časopisu se zase píše o tvrdé přípravě sportovních gymnastek na olympijské hry a jejich nadějích na úspěch.¹⁰⁰ Za náznak budoucích problémů mohl být považován fakt, že reprezentanti SSSR a NDR odmítli na poslední chvíli účast již na březnovém Americkém poháru ve sportovní gymnastice. Učinili tak kvůli antisovětské kampani ve Spojených státech.¹⁰¹

Varujícím byl zcela jistě *Dopis s pěti kruhy*, článek z dubnového vydání časopisu *Atletika*. Jak název naznačuje, je psán formou dopisu, který naléhavě hovoří k potencionálnímu účastníkovi olympijských her. Již v úvodu je zdůrazněno, že se bude jednat o jedny z nejsložitějších her v historii sportu. Čtenář je zde varován před všemi možnými nástrahami, které ho ve Spojených státech čekají. Od časového posunu, stravy až po zamořený vzduch a vysokou kriminalitu. „Přátelství?! V Los Angeles sídlí několik sionistických a protisocialis-

⁹⁹ Cesta do Los Angeles otevřená, in: *Gymnastika*, roč. 24, 1984, č. 1, s. 13.

¹⁰⁰ Nymburk – Los Angeles, in: *Gymnastika*, roč. 24, 1984, č. 5, s. 5.

¹⁰¹ Pro vítězství za oceán, Tamtéž, s. 6.

tických ústředí. Město je centrem polské emigrace, směsicí mnoha ras a národností, utečenců, zoufalých a bezradných životních ztroskotanců. Američtí sociologové se netají obavami, co všechno mohou tito lidé napáchat ve dnech her.“¹⁰² Po výčtu takovýchto „hrůz“ následuje pokus o motivaci sportovce k podání právě kvůli těmto skutečnostem co nejlepšího výkonu. „Musíme odpovědět po svém – zdravě se naštvat a ukázat, co umíme. (...) Čeká Tě dvojí úkol – sportovní a diplomatický. Víme, věříme, že nezklameš.“¹⁰³ Z toho vyplývá, že již v zimě bylo jasné, že se olympijské hry neobejdou bez problémů a politického ovlivňování, nicméně sportovce nenapadlo, že by se her nemuseli zúčastnit vůbec.

Po rozhodnutí ČSOV nezúčastnit se her z 12. května, vydala většina sportovních periodik ve svém dalším čísle pouze stručné oznámení o této skutečnosti, které podpořila svým souhlasem. Mezi takové patřily například Vodní sporty, Gól, Svazarmovec nebo Cyklistika. Jiné se této problematice rozhodly vyhnout úplně (Atletika, Gymnastika). Všechny se spíše začaly věnovat nadcházejícím hrám Družba, které se měly stát *náhradním vrcholem sezóny*.

Takovým způsobem tedy prezentoval československý tisk, rozhodnutí Sovětského svazu a následně Československého olympijského výboru, respektive Komunistické strany Československa, o neúčasti na 23. olympijských hrách 1984 v Los Angeles ještě před samotným zahájením her. Z výše citovaných dokumentů však vyplývá, že tak jednal pouze na základě předem stanovených postupů, které mu vytyčil ÚV KSČ.

5.3 Propaganda v průběhu olympiády

Těsně před začátkem olympijských her otisklo Rudé právo zprávu předsedy ÚV ČSTV a ČSOV Antonína Himla *Olympijské myšlenky zůstaneme věrni*. Autor se v ní ohlížel za minulostí olympijského hnutí, zdůrazňoval úspěchy Československých sportovců na hrách i hrdost na příslušnost k socialistické společnosti, která podle Himla umožňuje perfektní a systematickou přípravu sportovců. Vyzdvihl také zimní olympijské hry v Sarajevu 1984, které důstojně reprezentovaly olympijské hnutí a také „(...) ukázaly světu, jak socialistický sport chápe a realizuje odkaz zakladatele novodobých olympijských her Pierre de Coubertina. Výsledky, jichž dosáhli na těchto hrách sportovci socialistického světa, mezi nimi i Československa,

¹⁰² Dopis s pěti kruhy, in: *Atletika*, roč. 36, 1984, č. 4, s. 2.

¹⁰³ Tamtéž.

byly dalším důkazem výrazné převahy socialistického systému tělesné výchovy v celosvětovém měřítku.¹⁰⁴ Dále se zabýval všemi již známými důvody, které vedly socialistické státy k neúčasti. Snažil se různými argumenty obhájit toto rozhodnutí a očernit co nejvíce organizátory i vládu USA. Vyjmenoval jejich několikeré *bezostyšné* porušování Olympijské charty, touhy po zisku i práci *extrémistických a antisovětských* skupin proti sportovcům ze Sovětského svazu i ostatních komunistických států. „(...) Účast na letošních olympijských hrách v Los Angeles by znamenala vystavit bezpečnost sportovců a prestiž svých zemí neúměrnému riziku. Z tohoto důvodu a v přesvědčení, že zásadní obrat a náprava nedostatků jsou již nemožné, rozhodly národní olympijské výbory těchto zemí své sportovce do Los Angeles nevyslat.“¹⁰⁵ Následně dokazoval správnost tohoto rozhodnutí s tím, že po prvních dnech pobytu sportovců se ukázalo, že obavy byly na místě. Podmínky k ubytování byly prý nevyhovující a otázky bezpečnosti byly také sporné. Neváhal uvést příklad masakru v restauraci Mc'Donald, oficiálním sponzoru olympiády, ke kterému došlo v nějakém malém městečku v Kalifornii s tím, že není vyloučeno, že něco podobného se může stát i během her. Na závěr svého poměrně obsáhlého článku zdůraznil zachování věrnosti olympijské myšlence a podpoře jejího dalšího rozvoje ze strany Československého olympijského výboru.¹⁰⁶

Deník Československý sport pokračoval ve svých obvyklých pomlouvačných článcích. Také po zahájení soutěží informoval spíše o násilí a špinavém ovzduší, než o dosažených výsledcích sportovců.¹⁰⁷

Mladá fronta po slavnostním zahájení her otiskla článek *V Los Angeles: dolary nad medaile*. Shrnuje v něm důvody, které vedly socialistické státy k zamezení startu vlastním sportovcům na olympiádě. Vedle toho se je zde otištěný dopis jakéhosi amerického občana, který v něm vyjadřuje naprostý souhlas s tímto stanoviskem. Dále jsou připojeny krátké komentáře z Los Angeles o smogu, prvních incidentech a válce obchodníků. Na závěr článku je podána zpráva o samotném zahajovacím ceremoniálu. Ten měl být podle sovětské agentury TASS „zjevně politickým představením, jehož organizátoři se usilovně snažili propagovat proslulý americký způsob života.“¹⁰⁸ Pohoršení autora článku vzbudil projev předsedy organizačního výboru, který „(...) řekl divákům, že před nimi defilují ‚nejlepší sportovci světa‘, přičemž úmyslně zamlčel, že zástupci největších sportovních velmocí se her nemohli zúčastnit, proto-

¹⁰⁴ Cesta do Los Angeles nám byla znemožněna. Olympijské myšlence zůstaneme věrni, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 175, s. 8.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Město andělů, město násilí, in: *Československý sport*, roč. 32, 1984, č. 180, s. 1 a 8.

¹⁰⁸ V Los Angeles: dolary nad medaile, in: *Mladá fronta*, roč. 90, 1984, č. 178, str. 6.

že americké úřady hrubě pošlapaly Olympijskou chartu.¹⁰⁹ Na závěr také připomněl, že sportovní úroveň her je výrazně snížena.¹¹⁰

Během samotné olympiády se redaktoři Rudého práva, Mladé fronty, Lidové demokracie, Svobodného slova i Československého sportu omezovali každodenně prakticky pouze na stručné vyjmenování dosažených výsledků. To zpestřovali občasnými články, které se však netýkaly sportovních výkonů tolik, jako neustálého očerňování organizátorů a vlády USA. Typickým jevem bylo zkreslení obsahu článku díky nepřesnému nadpisu. Například ve zprávě s názvem *Rozhodčí se činili*, se čtenář vedle údajně přehodnocené soutěže mužů ve sportovní gymnastice dozví i o skvělých výkonech asijských vzpěračů či o výsledcích plaveckých soutěží.¹¹¹ Podobný trend provázel rovněž další deníky v průběhu celé olympiády. Často navíc autoři záměrně dosažené výkony zesměšňovali a srovnávali s výsledky socialistických sportovců. Nejčastěji tak konali na adresu amerických sportovců. Za všechny uvedu pár příkladů z deníku Československý sport. V pátém soutěžním dni údajně neměly všechny medaile stejnou sportovní hodnotu: „Vysoká olympijská kvalita se projevila prakticky pouze v bazénu, kde také padly dva světové rekordy, na dalších místech byly výsledky značně poznamenány skutečností, že na startu chyběli ti nejlepší – reprezentanti socialistických zemí.“¹¹² V jiném článku se píše: „Rozhodčí pomáhají domácím reprezentantům jak při povinných cvičení mužů, tak v gymnastické soutěži žen, konstatují světové agentury.“¹¹³, nebo také: „Soutěž veslařů na jezeře Casitas připomíná svatbu, na které chybí ženich a nevěsta. Protože v regatě nemohou uplatnit své mistrovství reprezentanti SSSR a NDR, stávají se tyto závody bezvýznamnými.“¹¹⁴ Nakonec zesměšňování her dokresluje: „Reálný pohled na losangeleský turnaj v košíkové žen ukazuje, že jej není možné brát za souboj světové elity a rozhodně nemá vísáčku obvyklé olympijské kvality.“¹¹⁵

K nejčastěji komentovaným prohřeškům organizátorů a vlády USA během olympiády patřily smog, bezpečnostní rizika, která museli sportovci podstupovat, politické zneužívání pro předvolební kampaň prezidenta Reagana, povyšování amerických sportovců nad ostatní a podobně. Všechny tyto i další argumenty shrnoval denní tisk po ukončení olympiády 14. srpna. Československý sport si v příspěvku *Jaké to byly hry?* ihned odpověděl: „Přede-

¹⁰⁹ V Los Angeles: dolary nad medaile, in: *Mladá fronta*, roč. 90, 1984, č. 178, str. 6.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Rozhodčí se činili, in: *Československý sport*, roč. 32, 1984, č. 181, s. 1 a 8.

¹¹² V bazénu kvalita, jinde rozpaky, in: *Československý sport*, roč. 32, 1984, č. 183, s. 1.

¹¹³ Poznámky z Los Angeles: Šovinistický tón, in: *Československý sport*, roč. 32, 1984, č. 180, s. 8.

¹¹⁴ Nenahraditelné oslabení, in: *Československý sport*, roč. 32, 1984, č. 182, s. 8.

¹¹⁵ Chybí vísáčka kvality, tamtéž.

vším totálně zkomercionalizované, na kterých chtěl každý vydělat.¹¹⁶ Ze strany hromadných sdělovacích prostředků prý byly zaujaté a zvláště bolestivým bodem her měla být otázka bezpečnosti olympioniků. Dále zde autor článku Ladislav Krnáč nezapomněl připomenout ani velice dlouhé cestovní vzdálenosti, které museli sportovci každý den podstupovat. Přiznal sice po stránce organizačního a technického zabezpečení standardní úroveň, avšak pouze díky zahraničním expertům a představitelům mezinárodních federací. „Tohle všechno však nedokázalo zastřít základní fakt, že totiž sportovní hodnota her zaostala za úrovní soutěží na OH 1980 v Moskvě a ve většině sportů i za úrovní současné světové špičky, kterou dnes představují sportovci socialistických zemí.“¹¹⁷ Na toto tvrzení navázal zbagatelizováním úspěchu amerických sportovců. V závěru se pak věnoval budoucnosti olympijského hnutí. „Olympijská myšlenka, olympijské hry, olympijské hnutí, jsou sportovnímu světu – a především zemím socialistického tábora – mimořádně drahé. (...) Budoucnost her je skutečně velká, ale jen za předpokladu, že se hry nezpronevěří svému původnímu poslání: být prostředkem dorozumění a přátelství mezi národy, být jedním z pilířů mírového soužití.“¹¹⁸

Podobné, i když mnohem stručnější shrnutí olympiády bylo otištěno v Mladé frontě. Ta na základě všeho, co již bylo kolem OH v Los Angeles řečeno, na jejich adresu poznamenává: „Vejdou do olympijských análů s mnoha vykřičníky i otazníky. Neúčast většiny socialistických zemí v čele se SSSR tyto hry oslabila, vždyť v mnoha soutěžích chyběla skutečná světová špička. Na politiku Reaganovy vlády doplatil tedy nejen sport, ale nemohly být naplněny nejzákladnější olympijské ideály.“¹¹⁹

Deník Svobodné slovo vyjádřil u příležitosti ukončení olympiády především obavu nad osudem dalších her. Průběh těch losangeleských shrnul podtitulem: *Neúčast sportovců socialistických zemí podstatně ovlivnila výkony. Vzpěrači zdvihali v průměru o 16,7 kg méně než v Moskvě. Mezinárodní olympijský výbor stále ustupoval pořadatelům.* Tyto tři základní věty pak deník rozváděl v následujících čtyřech odstavcích. Z denního tisku šlo Svobodné slovo ve svém závěru asi nejradikálnějším směrem, když tvrdilo, že losangeleské hry daleko předčily předešlé hry ve svém celkovém charakteru „ovládaných byznysem, reklamou, americkým šovinismem, dovedně zastřenou rasovou diskriminací a ryze obchodním přístupem některých hvězd ke sportu. Prostředí bylo ve znamení zcela zjevného antikomunismu, který se dostal zásluhou reakčních organizací (Ku Klux Klan) a protisovětských skupin až do olympij-

¹¹⁶ KRNÁČ, Ladislav: Jaké to byly hry?, in: *Československý sport*, roč. 32, 1984, č. 191, s. 1 a 8.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ Boj o olympijské ideály pokračuje, in: *Mladá fronta*, roč. 90, 1984, č. 191, s. 8.

ské vesnice a na sportoviště a vyvolával v řadách prostých účastníků her z jiných zemí zjevný odpor.“ Olympiáda v Los Angeles tak podle deníku vyvolala obavy o budoucnost dalších olympijských her.¹²⁰

List Lidová demokracie se ve svém vydání ze 14. srpna věnoval, podobně jako ostatní, především politickému zneužití her a jejich snížené kvalitě v důsledku neúčasti většiny socialistických zemí.¹²¹ Vedle toho citoval názory různých zahraničních médií s komentářem: „Přehlídka amerického nacionalismu a šovinismu – to je hodnocení, kterého se dostává právě ukončené olympiádě v Los Angeles od řady zahraničních i některých amerických komentátorů.“¹²²

¹²⁰ Obavy o další osud her, in: *Svobodné slovo*, roč. 90, 1984, č. 191, s. 8.

¹²¹ Politické zneužití her, in: *Lidová demokracie*, roč. 90, 1984, č. 191, s. 8.

¹²² Dozvuky OH v tisku, tamtéž.

6 Reakce zahraničního tisku

6.1 Zahraniční tisk po oznámení neúčasti „Východního bloku“

Federální úřad pro tisk a informace (FÚTI) si shromažďoval výroky zahraničních médií a pořizoval si k nim komentáře na základně určitých témat za daná období. Jedním z velkých témat na jaře a v létě 1984 bylo i rozhodnutí Sovětského svazu a poté ostatních socialistických zemí o neúčasti na letních olympijských hrách v Los Angeles.

Se sledováním reakcí týkajících se bojkotu začalo FÚTI od 8. května, tedy ode dne sovětského rozhodnutí. Snad všechna západní média rozhodnutí SSSR podle těchto dokumentů překvapilo. Některá však došla k závěru, že podobné dění bylo možné očekávat. „Převažující tendencí je překrucování motivů SSSR pro rozhodnutí o neúčasti. Hlavním cílem propagandy ideodiverzních stanic je podněcování antisovětismu, vyvolávání falešné iluze, jako by zodpovědnost za tento krok, ohrožující úroveň LOH (což stanice vesměs konstatují), spočívala výhradně na SSSR (...).“¹²³ Stanice prý připouštěly oprávněnost kritiky komercializace LOH, nedostatky v jejich přípravě i postup vůči požadavkům SSSR. Jeho stanovisko však označily za politicky motivované a přehnaně tvrdé. Bylo prý odplatou za předchozí bojkot LOH v Moskvě, projev tvrdé zahraniční politiky a výraz obav Sovětského svazu z poklesu politické prestiže při případném sportovním neúspěchu. „Rozhodnutí je prý podřízeno *záměrům sovětské propagandy*, která se prý snaží líčit obraz celosvětového spiknutí proti *mírumilovnému SSSR*, organizovaného *hitlerovským způsobem z Bílého domu Reaganem* (BBC – 15.5.). Sovětskému svazu je připisována snaha *ohrozit neúčastí na LOH kandidaturu Reagana v prezidentských volbách*.“¹²⁴ List International Herald Tribune k tomu 10. května napsal: „Není pochyb o tom, že skutečný motiv sovětské neúčasti na LOH spočívá ve stavu vztahů mezi USA a SSSR, nejhorším za více než 20 let.“¹²⁵ Sovětští činitelé se navíc prý obávali emigrace sovětských sportovců, což FÚTI označuje za naivní pomluvu. Rozhlasové stanice navíc zpochybnilly samostatnost rozhodnutí NOV ČSSR i ostatních socialistických zemí.

¹²³ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 24/1984, Útoky ideodiverzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /8.5. – 16.5./, Praha 18.5.1984, s. 1.

¹²⁴ Tamtéž, s. 3.

¹²⁵ Tamtéž, s. 7.

„Kdyby se mohly země rozhodnout, většina by do Los Angeles jela (BBC – 12.5.)“¹²⁶ Francouzský La Cité k tomu 14. května poznamenává: „Československo následuje příkladu Moskvy (...).“¹²⁷ Západní rozhlasové stanice také vyjadřovaly obavu nad další existencí olympijského hnutí a nad jeho postupnou politizací, která ho poškozují.

Ve zprávě FÚTI z 25. května, která se zabývá obdobím mezi 16. a 23. květnem, je konstatováno, že počet tzv. *útoků rozhlasových stanic* se snížil, ale zato vzrostla jejich hrubost až na stupeň vulgárních pojmenování nejvyšších socialistických představitelů. Nadále se pak zaměřovaly na *překrucování* motivů SSSR pro odvolání účasti na LOH, zpochybňování samostatnosti rozhodnutí ostatních socialistických zemí a pochybnosti ohledně budoucí perspektivy olympijského hnutí. „V poslední době se objevují náznaky, že SSSR provádí vůči Západu politiku distance a demonstrativní neústupnosti. Nejvýraznějším příkladem je bojkot olympijských her v Los Angeles“, okomentovala události stanice Rakousko I. 20. května.¹²⁸ Rádio Svobodná Evropa zase označilo rozhodnutí SSSR za „(...) počátek konce Mezinárodního olympijského výboru, neboť prý příští olympijské hry v Soulu přinesou obdobné problémy, jako letošní LOH v Los Angeles.“¹²⁹ Sovětský svaz prý podřizoval vše svým mocenským zájmům a nesl tím zodpovědnost za postupné umírání olympijské myšlenky. Také americký tisk odmítl přiřknout sovětům jiný než politický motiv. Podle něj existují dva hlavní důvody odvety. Zaprvé pomsta za americký bojkot LOH v Moskvě a za druhé politické zájmy Sovětského svazu, který tak chce zastříti hospodářské potíže doma a neschopnost zamezit rozmístění amerických raket v Západní Evropě. „Komentáře buržoazního tisku dalších zemí sice rovněž hledají základní motivace pro sovětské rozhodnutí ve sféře mezinárodních vztahů a píší o *zpolitizování* olympijských her. Zároveň však nezřídka přiznávají větší či menší míru oprávněnosti sovětským obavám z nedostatku bezpečnosti a z existujících nenormálních podmínek pro účast sportovců ze socialistických zemí na LOH v Los Angeles.“¹³⁰ Takto je v dokumentu tiskového úřadu komentován rozpor mezi stanovisky USA a ostatních západních zemí v médiích. Foreign report ve svém článku ze 17. května dokonce vyslovil názor, že „Sovětské rozhodnutí bojkotovat LOH vyvolalo vážné rozpory mezi SSSR a východoevropskými spojenci. (...) Nejvíce rozhněvána je NDR a ČSSR, pro SSSR dvě největší sportovní

¹²⁶ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 24/1984, Útoky ideodiverzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /8.5. – 16.5./, Praha 18.5.1984, s. 3.

¹²⁷ Tamtéž, s. 8.

¹²⁸ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 27/1984, Útoky ideodiverzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /16.5. – 23.5./, Praha 25.5.1984, s. 5.

¹²⁹ Tamtéž, s. 2.

¹³⁰ Tamtéž, s. 4.

mocnosti východního bloku.¹³¹ Toto tvrzení bylo nejspíš oprávněné, ale v československém oficiálním tisku nebylo zaznamenáno.

V dalším období od 24. do 25. května se zahraniční stanice věnovaly především pražské schůzce představitelů NOV jedenácti socialistických zemí s představiteli MOV. Její charakter byl označen za alibistický, protože obě strany již předem věděly, že ze svých požadavků neustoupí a demonstrovaly tak pouze maximum dobré vůle před veřejností. Rádia zpochybňovala argumentace socialistických zemí při zdůvodňování své neúčasti a nařkla NOV ČSSR i dalších ZSS podléhání diktátu Moskvy. Kupříkladu v BBC se k tomu 24. května vyjádřili: „V sovětském bloku jak sportovci, tak jejich vlády musejí poslouchat příkazy Kremlu, ať už proti nim mají jakékoliv výhrady. Trpí tím nejen oni, ale také olympijské hry a mezinárodní sport.“¹³² I nadále západní novináři považovali rozhodnutí Moskvy za čistě politické. Bojkot byl navíc podle nich relativní, protože se týkal pouze sportovců, funkcionáři a rozhodčí socialistických zemí se olympiády totiž zúčastnit měli. Někteří také hledali rozdíly mezi postoji jednotlivých zemí východního bloku. ČSSR byla vedle NDR označena za nejpostiženější oběť. Podobný postoj zaujal i US News and World Report ve svém článku z 21. května, kde zdůraznil, že bojkot „(...) má posloužit k znovu utažení moci SSSR nad východní Evropou (...) zvláště NDR a ČSSR, kde je nespokojenost s rozmísťováním sovětských nukleárních raket.“¹³³

S rozhodnutím rumunské vlády, že se jako jediná země ze socialistického bloku olympiády zúčastní, vzrostl začátkem června v západních médiích i počet příspěvků týkajících se bojkotu olympijských her. Samostatnost tohoto postupu se v demokratických státech těšila souhlasným a pochvalným komentářům. Rádio Svobodná Evropa na základě tohoto rozhodnutí litovala československé sportovce: „Rumunští sportovci tedy do Los Angeles s největší pravděpodobností pojedou, zatímco naši rekordmani, i ti, kteří měli obrovské naděje na zlaté medaile, jako tomu bylo u Kratochvílové či Fibingerové, musí zůstat doma, neboť Husákův režim bez odmluvy následoval pokyny, které přišly z Moskvy.“¹³⁴ Rakouské noviny Kurier v účasti Rumunska měly jasno: „(...) takřka demonstrativně narušilo disciplinu zemí Varšav-

¹³¹ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 27/1984, Útoky ideodiverzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /16.5. – 23.5./, Praha 25.5.1984, s. 8.

¹³² Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 29/1984, Útoky ideodiverzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /24.5. – 30.5.1984/, Praha 1.6.1984, s. 5.

¹³³ Tamtéž, s. 6.

¹³⁴ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 31/1984, Útoky ideodiverzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /30.5. – 6.6.1984/, Praha 8.6.1984, s. 5.

ské smlouvy a vysílá své sportovce do Los Angeles. V červnu totiž poskytnou USA Rumunsku doložku nejvyšších výhod.¹³⁵

Pozornost se začátkem léta zaměřila také na otázky kolem pořádání LOH 1988 v Soulu i kolem pravidel o umístování dalších olympiád. Americký NOV přišel s návrhem na novou organizaci pořádání olympijských her a metody, díky kterým by jednotlivé země byly v podstatě povinny se her účastnit. Jakým způsobem by toho mohlo být dosaženo, sdělil deník New York Times 30. května. K naprostému vyloučení jakéhokoli, byť i podružného, bojkotu OH v budoucnu by mělo být splněno několik základních bodů. Zaprvé by výběr místa měl být přijatelný pro všechny národy, přičemž USA, SSSR některé rozdělené země jako např. Jižní Korea by z něj měly být rovnou vyloučeny. Zadruhé, nejvhodnějším místem by byla pravlast olympiády Řecko. USA by dalo však přednost výběru pěti lokalit po celém světě. Zatřetí by bylo vhodné rozložit LOH do několika míst, to by ale nebylo ideální pro soužití atletů, které je jedním ze základních posláních olympiád. Nakonec americký olympijský výbor navrhl, že by se účast musela ohlašovat 2-3 roky předem místo dosavadních několika týdnů a na příští nebo také přespříští hry by se zakázala účast těm zemím, které by svůj slib nedodržely. Američané si byli zároveň vědomi rizikovosti následujících OH 1988 v Soulu, a proto navrhli jejich přesun do Japonska nebo Mexika, kde jsou již vybudovaná olympijská zařízení. Padla zde také myšlenka, že by se od roku 1992 stanovilo pro OH jedno stálé sídlo.

S přiblížením termínu zahájení her se v západních médiích také zvedl počet článků a reportáží o jejich bojkotu. Kromě již výše zmiňovaných témat nejvyšší československé představitel nejvíce znepokojila údajná orientace amerických stanic na posluchače v ČSSR. Měly zneužívat přirozeného zájmu posluchačů o blížící se olympiádu a již dopředu referovat o přípravě zpravodajství a komentářů z Los Angeles. Upozornily také na připravované pořady v rakouské a západoněmecké televizi. Rádio Svobodná Evropa a Hlas Ameriky počítaly s vysláním silného zpravodajského týmu. „Orientace na podrobné zpravodajství o přípravách LOH vychází z předpokladu, že čs. sdělovací prostředky budou veškeré informace o LOH zamlčovat.“¹³⁶ Rádio Svobodná Evropa opravdu v jednom ze svých příspěvků sdělilo, že čím více se olympiáda blíží, tím méně objektivně se o ní v Československu hovoří. Západní roz-

¹³⁵ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 31/1984, Útoky ideodiverzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /30.5. – 6.6.1984/, Praha 8.6.1984, s. 8.

¹³⁶ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 51/1984, Útoky ideodiverzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /4.7. – 19.7.1984/, Praha 20.7.1984, s. 1.

hlasové stanice se také začaly vyjadřovat o losangeleských hrách jako o nejmohutnějších a nejhodnotnějších v historii.

V polovině června zahraniční nekomunistická média poukazují především na to, jaký tragický dopad bude mít bojkot pro samotné sportovce. Rozhodnutí SSSR podle nich pramení z izolacionistického postoje vůči Západu a projevu msty. Upozorňování na nebezpečí, které hrozí sportovcům z východního bloku považovaly za scestné. Mnoho sportovců z těchto zemí se v době před olympiádou zúčastnilo různých sportovních soutěží v USA i v samotné Kalifornii. Nesetkali se zde však s provokacemi či projevy nepřátelství. V tomto duchu se v americké televizi vyjádřil československý reprezentant Imrich Bugár a jeho trenér. „Ocenili přátelské přijetí v Kalifornii, cítili se bezpeční, těšili se na olympijskou medaili a na návrat do Československa. O tři dny později se jejich naděje zhroutili v prach.“¹³⁷ Radia v této době vyjadřují politování nad faktem, že pro některé sportovce, jako například Kratochvílovou, Pospíšilovou či Fibingerovou, byla olympiáda poslední příležitostí získat některou z olympijských medailí. O možnost získat cenný kov přišlo také fotbalové družstvo Československa, diskař Gejša Valent, chodec Josef Pribinec a mnozí další. Československé sdělovací prostředky byly navíc obviněny z protiolympijské propagandy a tendence zamlčovat úspěchy vlastních sportovců v zahraničí, kdy například neinformovaly o vítězství tenistů Ivana Lendl a Martiny Navrátilové na mezinárodním mistrovství Francie. V neposlední řadě se svobodný tisk a rozhlas podívovali nad skutečností, že na rozdíl od sportovců, funkcionáři a rozhodčí ze socialistických zemí se her zúčastní. „Je pozoruhodné, že všechno, co by údajně mělo vadit sovětským sportovcům, vůbec ale nevádí sovětským funkcionářům a rozhodčím, neboť zatímco sportovci zůstanou sedět doma a mohou tiše rozjímat o případných úspěších, které by jim kynuly, sovětské funkcionáři a také rozhodčí odjedou do USA v původním zcela neztroščeném stavu.“¹³⁸

¹³⁷ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 38/1984, Útoky ideověrzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /od 8.6. – 21.6.1984/, Praha 22.6.1984, s. 5.

¹³⁸ Tamtéž, s. 5.

6.2 Zahraniční média o bojkotu během olympijských her

Těsně před začátkem a po zahájení her se rozhlasové stanice i tisk přestaly ve velké míře věnovat bojkotu her, ale jejich pozornost se obrátila na průběh olympiády jako takové. Mělo se jich i přes neúčast sovětského bloku zúčastnit nejvíce zemí zastoupených rekordním počtem soutěžících. Navíc zde byly předpoklady vynikajících sportovních výkonů. Podle amerického tisku měla být neúčast socialistických zemí chybou, kterou neutrpí olympiáda tolik jako bojkotující země samotné. List *US News and World Report* to statisticky hrnul: „Sovětský bojkot LOH 84 je hrubou chybou. Zúčastní se jich sportovci ze 142 zemí, což je až dosud rekordní počet (o 20 více než v Mnichově v r. 1972). Nezúčastní se 14 socialistických zemí, navíc Albánie a Irán. LOH 80 v Moskvě bojkotovalo 55 zemí. Přesto jsou soutěže dramaticky narušeny, neboť mezi chybějícími sportovci jsou taková esa, jako tyčkař Bubka, plavci Salnikov a Ute Gewenigerová, boxer Stevenson z Kuby.“¹³⁹ Také Rádio Svobodná Evropa hlásí dva dny po zahájení olympiády: „Losangeleská olympiáda bude mít i za neúčasti sportovců východoevropských komunistických zemí skvělou úroveň. O vstupenky především na lehkou atletiku je enormní zájem, a to i přes to, že na startu nebudou východoněmecké, sovětské či československé atletky. Těch posledně jmenovaných litujeme nejvíce, že se nemohou zúčastnit losangeleské olympiády, neboť ty by tam měly, stejně jako už na mistrovství světa v Helsinkách, šance největší.“¹⁴⁰

Během samotné olympiády se západní média opět vrátila ve větší míře k jejímu bojkotu. Rozhodnutí socialistických zemí nevyslat své sportovce do Los Angeles bylo charakterizováno jako nesmyslné a neúčinné. Informování komunistických zemí o průběhu her, především ČSSR, bylo nazváno *zpravodajským bojkotem*, který je v zásadním rozporu s olympijským hnutím. Oproti tomu „sdělovací prostředky NDR a MLR uvolňují cestu veřejnému zájmu o olympijské hry a pravidelně o nich informují.“¹⁴¹ Americký tisk přinášel některé články sovětského, kubánského či československého tisku jen pro pobavení čtenářů. Komentátoři radií zatím ostře vystupovali především proti redaktoru Rudého práva Dušanu Rovenskému. Rovněž předseda MOV Samaranch společně s dalšími funkcionáři odsoudil prostřednictvím roz-

¹³⁹ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 47/1984, Útoky ideodiverzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /22.6. – 4.7.1984/, Praha 6.7.1984, s. 4.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 3.

¹⁴¹ Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 58/1984, Útoky ideodiverzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /19.7. – 20.8.1984/, Praha 22.8.1984, s. 8.

hlasu způsob podávání informací ve sdělovacích prostředcích ZSS. Federální úřad pro tisk a informace naopak ve svých dokumentech označuje americká média za propagátory komerce, velkých amerických podniků a olympijských medailí coby přirozený zdroj zisku a bohatství, které mělo být hlavní motivací pro sportovce. Zamořský tisk dále obhajoval postupnou likvidaci amatérismu ve sportu. Například list International Herald Tribune v den zahájení olympiády napsal: „Olympijské hry nejsou již amatérské nejméně 25 let. Amatérství zemřelo se vstupem Rusů do něj. (...) Definovat dnes, kdo je amatér či profesionál je značně relativní; ať tedy soutěží kdokoliv.“¹⁴² O několik dní stejný deník cituje presidenta MOV Saramanche: „Zkrátka termín *amatér* se bude stále uvolňovat, avšak od vyložené otevřených OH jsme stále ještě kus cesty. Soukromě financovat OH se může uskutečnit jedině v USA. Doufám, že následující OH budou financovány napolovic ze soukromých a vládních zdrojů.“¹⁴³ K tomu již chybí připsat jen komentář The New York Times: „(...) první olympiáda financovaná soukromníky (...) byla nejen finančním, ale i uměleckým úspěchem.“¹⁴⁴

O tom, že západní tisk příliš nepřeháněl a že olympijské hry 1984 v Los Angeles byly do té doby jedny z nejúspěšnějších, možná nejúspěšnějšími, se dnes můžeme dozvědět prakticky v jakékoli odborné knize a v celé řadě dostupných publikací. Je jen škoda, že celá jedna generace našich jinak velice úspěšných sportovců nedostala příležitost se na těchto hrách předvést.

Vcelku výstižně popsal okolnosti kolem bojkotu olympiády Antonín Jaroslav Lihem pod pseudonymem Dalimil v článku *Psáno v létě*, který byl otištěn v říjnovém vydání exilového časopisu Listy. Vysvětluje zde, že Sovětský svaz a jeho satelity se po dlouhá léta snaží používat sport „jako nástroj zvýšení vlastní prestiže a propagátora nadřazenosti sovětského systému.“ Díky tomu, že se většina obyvatel se sportem ztotožňuje, se stal nástrojem úniku z každodennosti a nositelem nacionalismu. „(...) nikoli nacionalismu socialistického, nýbrž nacionalismu bez přívlastků.“ První skutečnost režimu naprosto vyhovovala, protože se mu lépe vládlo, když lidé utíkali od reality a nevměšovali se do politických záležitostí. S druhou však již mohl být spokojen méně. Sport se totiž stal „jediným místem, kde se může nacionalismus projevovat téměř bez zábran, což ve střední Evropě znamená, že jeho osten bude namířen proti SSSR.“ Americký bojkot olympijských her v Moskvě neprospěl SSSR v oblasti prestiže. Kreml se tedy rozhodl, že to Spojeným státům oplatí. Jenže problém byl v tom, že

¹⁴² Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace – IV. odbor, 1980-1989, č.j. 58/1984, Útoky ideodiverzních stanic a buržoazního tisku na rozhodnutí SSSR a ZSS nezúčastnit se letních olympijských her v Los Angeles /19.7. – 20.8.1984/, Praha 22.8.1984, s. 10.

¹⁴³ Tamtéž, s. 13.

¹⁴⁴ Tamtéž.

Sovětskému svazu chyběl podobný impuls, který měla americká vláda v roce 1980 v podobě sovětské intervence v Afghánistánu. „Šlo příliš zřejmě jenom o tah na šachovnici nebezpečné sovětsko-americké hry, o tah špatně připravený, špatně zdůvodněný a navíc se mihnoucí i svým víceméně přiznaným cílem oslabit presidenta Reagana v okamžiku vrcholící volební kampaně.“ Svět však přijal sovětský bojkot velice negativně. Naopak sportovní i organizační úspěch olympiády v Los Angeles dosvědčila jejich sledovanost na televizních obrazovkách, která dosáhla dvou milionů lidí. Ze sovětského bojkotu tak paradoxně nejvíc vytěžili Američané. Jak v podobě medailí, tak vzedmutím vlny nebývalého nacionalismu.¹⁴⁵

¹⁴⁵ DALIMIL (LIEHM, Antonín Jaroslav), Psáno v létě, in: *Listy*, roč. 16, 1984, č. 5, s. 7-8.

7 Hry „Družba“

7.1 Zrod myšlenky uspořádat hry Družba

Na základě rozhodnutí ÚV KSSS, že se Sovětští sportovci nezúčastní Olympijských her v Los Angeles se 11. května sešli předsedové ústředních výborů komunistických stran a předsedové tělovýchovných organizací socialistických zemí, aby společně projednali nastalou situaci a dohodli se na následném, pokud možno jednotném postupu. Vedle záležitostí, které jsou podrobně popsány ve čtvrté kapitole této práce, bylo nesporně zapotřebí přijít s návrhem nějaké „kompenzace“ či náhradní alternativy pro sportovce i širší veřejnost. Již na této schůzi totiž bylo zcela jistě naprosto jasné, že většina zemí východního bloku bude následovat příkladu Sovětského svazu a her 23. olympiády se nezúčastní, přesto že o tom žádný pramen takto konkrétně nehovoří, z kontextu doby je to naprosto zřejmé. Na tomto podkladě vznikla tedy myšlenka uspořádat vlastní „vzdorohry“. „Všechny přítomné delegace podpořily návrh, aby v období od 18. do 28. srpna 1984 proběhly v jednotlivých socialistických zemích sportovní soutěže v olympijských sportech za účasti sportovců všech socialistických zemí, které se nezúčastní letních olympijských her 1984 v Los Angeles.“¹⁴⁶ Zajímavé je, že zde se píše o olympijských sportech a zemích, které se olympiády nezúčastní, ale již o necelé dva týdny později se hovoří o stejných hrách jako o tradičním sportovním klání, které *nemělo být náhradou* za olympijské hry. Navíc se nakonec konalo i v neolympijských disciplínách a soutěžit mohl prakticky kdokoli. K tomuto posunu došlo pravděpodobně kvůli ospravedlnění her na mezinárodní úrovni. Kdyby totiž zůstalo u původního záměru, mohly by být socialistické státy nařknuty z porušení Olympijské charty.

Na konkrétnější podobě her se dohodli vrcholní představitelé socialistických zemí při příležitosti pražské schůze 24. května. V dokumentech sekretariátu ÚV KSČ se přímo píše: „Tyto soutěže nejsou pořádány ani zamýšleny jako alternativní k olympijským hrám. Vycházejí z tradičních akcí, pořádaných v socialistických zemích a proběhnou v olympijských a některých neolympijských odvětvích. (...) Předpokládá se, že těchto soutěží se zúčastní nejlepší sportovci socialistických zemí, ale budou otevřeny i pro sportovce zemí, které se zúčast-

¹⁴⁶ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4, sv. S127/84, č.j. S 6533/23, Příloha III. k usnesení 116. schůze sekretariátu ÚV KSČ ze dne 15. května 1984, s. 4.

ňují OH 1984 v USA.“ Závody byly naplánované podle disciplín do devíti socialistických zemí včetně Československa, kde se v ženské kategorii závodilo v atletice a házené a také sem byla přiřazena lukostřelba a sportovní gymnastika pro obě kategorie. Soutěže pořádané ČSSR byly zároveň zařazeny do programu sportovní části Československé spartakiády 1985, která začínala již v roce 1984. ÚV ČSTV mělo dále zajistit, aby na sportovní klání do ostatních zemí byly vysláni především ti sportovci, kteří se měli zúčastnit olympijských her a také doporučilo, aby zde byly podle dosažených výsledků oceněni stejně, jako při účasti na jiných vrcholných sportovních soutěžích.¹⁴⁷

Termínově byly tyto soutěže naplánovány tak, aby se většina soutěží konala až po olympijských hrách, přesto, že oficiální odůvodnění zní jinak: „Jejich termíny jsou voleny tak, aby optimální forma sportovců umožnila podat vrcholné výkony.“¹⁴⁸ Zde se přímo nabízí, že důvodem zvolení termínů je porovnání výkonů na hrách Družba s výsledky na olympijských hrách v zámoří. V případě potřeby pak bylo možné „dohlédnout“ na to, aby výsledky socialistických států byly lepší a prokázala se tím tak správná příprava sportovců z těchto zemí a tím i „nadřazenost“ socialistického společenského řádu. To je však bohužel jen úvaha, jelikož žádné přesvědčivé dostupné prameny, které by to s určitostí dokazovaly, neexistují.

Kromě Československa se měla sportovní klání konat v dalších osmi „spřátelených“ zemích. Nejvíce bylo naplánováno pochopitelně do Sovětského svazu. Zde měly proběhnout soutěže v atletice mužů, basketbalu v obou kategoriích, dráhové cyklistice, jachtingu, plavání, pozemním hokeji, sportovní střelbě a veslování. Vše v termínech od 16. do 26. srpna, tedy bezprostředně po olympiádě. Jezdectví, judo, moderní pětiboj a tenis se měli konat v Polské lidové republice v podobném termínu. Bulharská lidová republika dostala za úkol zabezpečit soutěže v moderní gymnastice, sportovní akrobacii, ženském volejbale a v zápase. Německá demokratická republika uspořádala ještě před olympiádou atletické soutěže, které nesly název Olympijský den, dále turnaj mužské házené a závody v kanoistice. Po olympijských hrách se zde pak konaly ještě závody v silniční cyklistice. Další závody v jachtingu a také ve skocích do vody, v šermu a řecko-římském zápase dostala přiřazeny Maďarská lidová republika. Na Kubu odletěli v srpnu hráči vodního póla, boxeři a volejbalisté. Korejská lidově demokratická

¹⁴⁷ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945.1989, Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4. svazek S127/84, č.j. S 6640/23, Informace o konání rady předsedů tělovýchovných organizací zemí socialistického společenství a představitelů Mezinárodního olympijského výboru, 28. května 1984. s. 7.

¹⁴⁸ Tamtéž.

republika zajistila turnaj ve stolním tenise a nakonec Mongolská lidová republika soutěž v sambu (sebeobrana beze zbraně).¹⁴⁹

Hry Družba, nebo také Hry přátelství si vzaly za heslo „Sport, přátelství, mír“. Nakonec se jich zúčastnilo na 23000 soutěžících z téměř 50 zemí. Otevírací ceremoniál se konal na stadionu V. I. Lenina v Lyžníkách v Moskvě, stejně jako čtyři roky předtím zahájení olympijských her. Historie se opakovala i v podobě zapálení velkého plamene, i když tentokrát se nemohl oficiálně nazývat olympijský.¹⁵⁰

7.2. Hry Družba v Československých médiích

Na veřejnost se informace o konání „náhradních“ her Družba dostala den po pražské schůzi. Jako první s touto zprávou nevydalo překvapivě Rudé právo, ale otiskla ji mladá fronta. S odvoláním na výše citovanou schůzi píše, že přes poctivou přípravu sportovců ze socialistických zemí jim byl start na olympijských hrách kvůli nepřátelským postojům Reaganovy administrativy odepřen. „Je pochopitelné, že nyní chtějí odpovídajícím způsobem prokázat své sportovní mistrovství a zúročit náročnou přípravu. Kromě již dříve plánované účasti na významných mezinárodních soutěžích dostanou rovněž příležitost k vzájemnému měření sil na velkých sportovních soutěžích v socialistických zemích. (...) Tyto soutěže, které nejsou alternativou olympijských her, vytvářejí podmínky k vrcholným výkonům. Vycházejí přitom z kalendáře tradičních závodů a soutěží pořádaných každoročně v socialistických zemích.“¹⁵¹ Naprosto totožný článek otisklo Rudé právo až o den později, 26. května.¹⁵² Poté až do srpna proběhlo tiskem několik zpráv, které informovaly především o přípravě našich sportovců na tento *vrchol* sezóny. Největší sledovanost socialistických soutěží začala s jejich přípravou na domácí půdě. Hlavní pozornost se upírala hlavně na ženskou atletiku, která v té době prožívala své asi nejslavnější období. Stejně jako ve článcích o olympiádě, i v těch o hrách Družba nechybělo neustálé srovnávání s výsledky dosažených v Los Angeles a jejich shazování. Mladá fronta například začíná reportáž *Týden velké gymnastiky*, která se věnuje nadcházející soutěži v Olomouci, několika větami o nízké úrovni soutěže v zámoří. „K potlesku strhávají di-

¹⁴⁹ Národní archiv, fond KSČ – Ústřední výbor 1945.1989. Praha – Sekretariát 1981-1986, zn. fondu KSČ – ÚV – 02/4. sv. S127/84. č.j. S 6640/23, Příloha 4c, Sportovní kalendář soutěží socialistických zemí na rok 1984, 24. května 1984, 2.s.

¹⁵⁰ Olympic Boycott History, in: *Formae Mentis NGO* [online], 4. 4. 2008 [vid. 8. 8. 2013] dostupné z: <http://formaemetis.wordpress.com/2008/04/04/olympic-boycott-history/>.

¹⁵¹ Trénink nebyl zbytečný, in: *Mladá fronta*, roč. 90, 1984, č. 122, s. 7.

¹⁵² Soutěže socialistických zemí, in: *Rudé právo*, roč. 64, 1984, č. 123, s. 8.

váky spíš emoce než skutečně mistrovské prvky a vazby, kterých je pořádku. (...) V Los Angeles například startuje jediná úřadující světová šampiónka – u nás bychom měli vidět všechny ostatní.¹⁵³ Ve stejný den vyšel i článek v Československém sportu *Družba s puncem kvality*. Ten informuje nejdříve o přípravách v Moskvě, ke kterým mimo jiné dodává: „(...) pokud jde o ženské plavání a celé veslování, bude v kvalitnějším obsazení než na současných XXIII. olympijských hrách v Los Angeles.“¹⁵⁴ Poté se zmínil stručně také o soutěžích v Havaně: „Protože boxeři socialistických zemí jdou v čele světového vývoje tohoto sportu, je jasné, že havanská soutěž bude přehlídkou světové elity.“¹⁵⁵

O přípravě Moskvy, která hostila nejvíce disciplín v rámci Družby, psalo Rudé právo v článku *Moskva se připravuje na Družbu* s podtitulem *Nejlepší sportovci ze socialistických zemí míří do SSSR*. Je zde program soutěží, informace o rekonstrukci sportovišť i bohatém kulturním programu, který by měl sportovní akci doprovázet. I ze zdánlivě obyčejných informací o organizaci je patrné, jak chtějí autoři článku upozornit na kontrast s olympijskými hrami. Například se zde píše o *pohodlných klimatizovaných* autobusech, které mají sportovce dopravovat. Ze zdůrazňování takových drobností je zřetelně cítit snaha propagace na úkor olympiády. Od 15. srpna jsou sportovní rubriky prakticky všech deníků plné komentářů a výsledků hlavně ze Strahova a Olomouce, ale také z klání v Sovětském svazu či na Kubě. Celkový tón všech reportáží, týkajících se zápolení na Družbě byl značně odlišný o toho, se kterým novináři psali postřehy z OH. V případě socialistických soutěží nešetřili chválou a superlativy, naopak zprávy z Los Angeles byly většinou spíše strohé, bez emocí, pokud to bylo možné i shazující výsledky některých sportovců a především se týkaly více politiky než sportu. Své napoví již jednotlivé názvy článků a pravidelných rubrik. Například československý sport informoval stroze o výsledcích sportovních klání v Los Angeles pod nenápadným titulem *Finálové výsledky*. Naopak pokud šlo později o výkony sportovců na Družbě, byly nadepsány *Nejlepší na světě '84*. Krásně to ukazuje na fenomén, který prostupoval všemi československými médii. Bylo potřeba co nejvíce vyzdvihnout socialistické hry a naopak očernit ty olympijské.

S koncem prázdnin přišel i konec her. Ukončení jednotlivých utkání bylo vždy zakončeno pochvalnými a děkovnými projevy. Ve stejném duchu se vyjadřoval i tisk. Stručně řečeno, podle socialistické propagandy byly hry Družba zvládnuty s tou nejlepší organizací, ověřeny nejkvalitnějšími sportovními výkony za podpory skvělé a přátelské atmosféry.

¹⁵³ TRÁVNÍČEK, Petr: Týden velké gymnastiky, in: *Mladá fronta*, roč. 90, 1984, č. 182, s. 8.

¹⁵⁴ *Družba s puncem kvality*, in: *Československý sport*, roč. 32, 1984, č. 182, s. 1 a 8.

¹⁵⁵ Tamtéž.

8 Závěr

V roce 1980 Spojené státy americké a řada dalších západních zemí odmítly účast na olympiádě v Moskvě. Důvodem byla intervence Sovětského svazu v Afghánistánu na konci roku 1979. Sovětský svaz se na to konto na jaře 1984 rozhodl, že v létě nevyšle své sportovce na olympijské hry do Los Angeles. Následovat tak musela i reakce ostatních socialistických států. Během několika dalších dnů bylo jasné, že ani sportovci z Československa a z dalších dvanácti zemí se této vrcholné sportovní události také nebudou moci zúčastnit. Pro většinu z nich to znamenalo neuvěřitelné zklamání a velký zlom v jejich kariéře. Náhradou této akce pro sportovce mělo být uspořádání sportovních her Družba v několika socialistických zemích.

Bakalářská práce se zabývá především tématem bojkotu olympijských her v Los Angeles v roce 1984 a informacemi o hrách Družba, které s bojkotem velmi úzce souvisely. Práce je postavena především na materiálech Sekretariátu a Předsednictva Ústředního výboru Komunistické strany Československa. Z nich je patrná poslušnost a hierarchie rozhodnutí nezúčastnit se olympijských her v Los Angeles. Na druhou stranu se zde nenacházejí žádné materiály, které by přímo potvrzovaly, že se jednalo o odplatu za americký bojkot předchozích olympijských her v Moskvě 1980, a že se Československo v podstatě v této věci nemohlo rozhodnout jinak. Ani ve sbírce Národního Muzea se nenachází žádná „neoficiální“ stanoviska, která se nesměla dostat na veřejnost. Jediné, co tato sbírka dokazuje je, že byly shromažďovány materiály, které mohly napomoci co nejlépe odůvodnit rozhodnutí sportovce na hry nevyslat. Mezi takové patří například nedatované výstřižky pojednávající o vysoké kriminalitě a znečištěné ovzduší v Los Angeles. Zároveň součástí sbírky jsou také dokumenty obsahující záruky bezpečnostních opatření, zaslané pořadateli her ČSOV již v březnu roku 1984. K jejich zveřejnění však nedošlo a při rozhodování nehrály žádnou roli.

Denní tisk v té době nabízel především ukázkový příklad ideologické propagace. Vše, co se týkalo organizace olympijských her, vlády USA a často i samotných amerických sportovců, bylo podáváno zásadně v negativním světle. Naopak veškeré informace o hrách Družba, organizace ze strany socialistických států a také jejich sportovců byly vykreslovány v těch nejjasnějších barvách. Uvedené skutečnosti si navzájem odporovaly tak výrazně, že již v době vyhlášení neúčasti muselo být patrné, že se jedná o bojkot. Navíc i na základě zkušeností s mezinárodní politickou situací po celé období studené války, musel být pravý důvod bojkotu her více než jasný.

Není tak pochyb, že sport se skutečně stal loutkou v mocenské hře mezi Východem a Západem. Byl zneužit Sovětským svazem a jeho satelity k propagaci vlastní ideologie. Jak je patrné i z výpovědi tehdejšího místopředsedy ÚV ČSTV Rudolfa Duška, rozhodnutí nezúčastnit se her bylo čistě politickým rozhodnutím, které se odehrávalo na úrovni nejvyšších představitelů Sovětského svazu. Ten nedal ostatním zemím pod sférou svého vlivu v podstatě šanci jakkoli se bránit nebo s ním nesouhlasit. Představitelé československé vlády, ČSOV i ČSTV tak museli „sklopit hlavy“ a poslouchat nařízení Moskvy, jakkoli se jim nezamlouvala. Dobová prezentace o tom, jak je Los Angeles nebezpečným místem se znečištěným životním prostředím, i o protisocialistických akcích, které měly být nemířeny především proti sportovcům, byla jen nástrojem, jak bojkot ospravedlnit před veřejností. Snad jediná kritika komercializace her se zakládala na opodstatněných základech. V dobovém kontextu mohlo skutečně jít o problém. Hry v Los Angeles byly prvními, které využily financování ze soukromého sektoru, což ve své době bylo kontroverzním rozhodnutím, které se však nakonec ukázalo jako nejrozumnější řešení i do budoucnosti a byl jím nastartován nový trend ve financování olympijských her. Bez podobného finančního zabezpečení by dnes již nebylo možné hry pořádat a tak Letní olympijské hry v Los Angeles 1984 byly i tímto velice úspěšné a zlomové.

Bojkotem tak nejvíce postiženi zůstali sportovci, kteří se na olympijské hry svědomitě připravovali dlouhé čtyři roky a pak se slzami v očích sledovali, jak se jejich sen „mávnutím rudé vlajky“ rozplynul. Ani uspořádání „socialistických“ her Družba jim ho nemohl vynahradit.

9 Seznam použitých pramenů a literatury

9.1. Prameny

9.1.1 Archivní materiály

Národní archiv, fond Federální úřad pro tisk a informace 1981-1990

Národní archiv, fond Ministerstvo zahraničních věcí – výstřižkový archiv

Národní archiv, fond Předsednictvo ÚV KSČ

Národní archiv, fond Sekretariát ÚV KSČ

Národní muzeum, Oddělení tělesné výchovy a sportu, sbírka Olympijské hry

9.1.2 Periodika

Atletika, ročník 36.

Československý sport, ročník 32.

Gól, ročník 17.

Gymnastika, ročník 34.

Lidová demokracie, ročník 90.

Mladá fronta, ročník 90.

Rudé právo, ročník 64.

Svazarmovec

Svobodné slovo, ročník 90.

Vodní sporty, ročník 36.

9.1.3 Paměti

Dušek, Rudolf: Sport a jak to bylo, Praha 2009

9.2 Použitá literatura

- Crockatt, Richard: The fifty years war: The United States and Soviet Union in world politics, Londýn, New York 1995
- Dovadil a kol.: Olympismus a jak to bylo, Praha: Olympia 2004
- Durman, Karel: Útěk od praporu: Kreml a krize impéria, 1964-1991, Praha 1998
- Fraser, Tom G.: America and the world since 1945, Basingstoke: Palgrave Macmillan 2002
- Havránková, Hladík, Kolář, Kössl, Waic: Český Olympismus – 100 let, Praha 1999
- Hobsbawm, Eric: Věk extrémů. Krátké 20. století 1914-1991. Praha 1998
- Kolář, František: Odveta za Moskvu: Bojkot 23. olympijských her v Los Angeles, in: Dějiny dvacátého století, Praha: Rozmluvy, Voznice: Leda 2008
- Kolář, František: Bojkot nebo účast? O Československé nepřítomnosti na 23. olympijských hrách v Los Angeles, in: Fragmenty dějin: Sborník prací k šedesátinám Jana Gebharta, Praha 2006, str. 593-608
- Kronika olympijských her 1896-1996, překlad Pokorová a Kolečko (Die Chronik 100 Jahre Olympische Spiele /1896-1996/), Praha 1996
- Pacht, Miroslav: Dějiny moderního sportu: vybrané kapitoly pro studenty sportovního managementu, Ostava 2009

9.3 Internet

formaemetis.wordpress.com

www.ceskatelevize.cz

www.rozhlas.cz

10 Seznam příloh

Obr. 1 Oficiální logo Olympijských her v Los Angeles 1984

Obr. 2 Podoba maskota pro olympijské hry

Obr. 3 Karikatura z československého dobového tisku

Obr. 4 Oficiální podoba nikdy nevydané poštovní známky pro rok 1984 s logem LOH

Obr. 5 Program olympijských her v českém jazyce, který stačil vyjít

Obr. 6 Oficiální pozvánka pro Československý olympijský výbor na LOH 1984

Obr. 7 Grafické zobrazení počtu sportovců z jednotlivých zemí, kteří se zúčastnili LOH 1984

Obr. 8 Mapa zúčastněných zemí LOH 1984

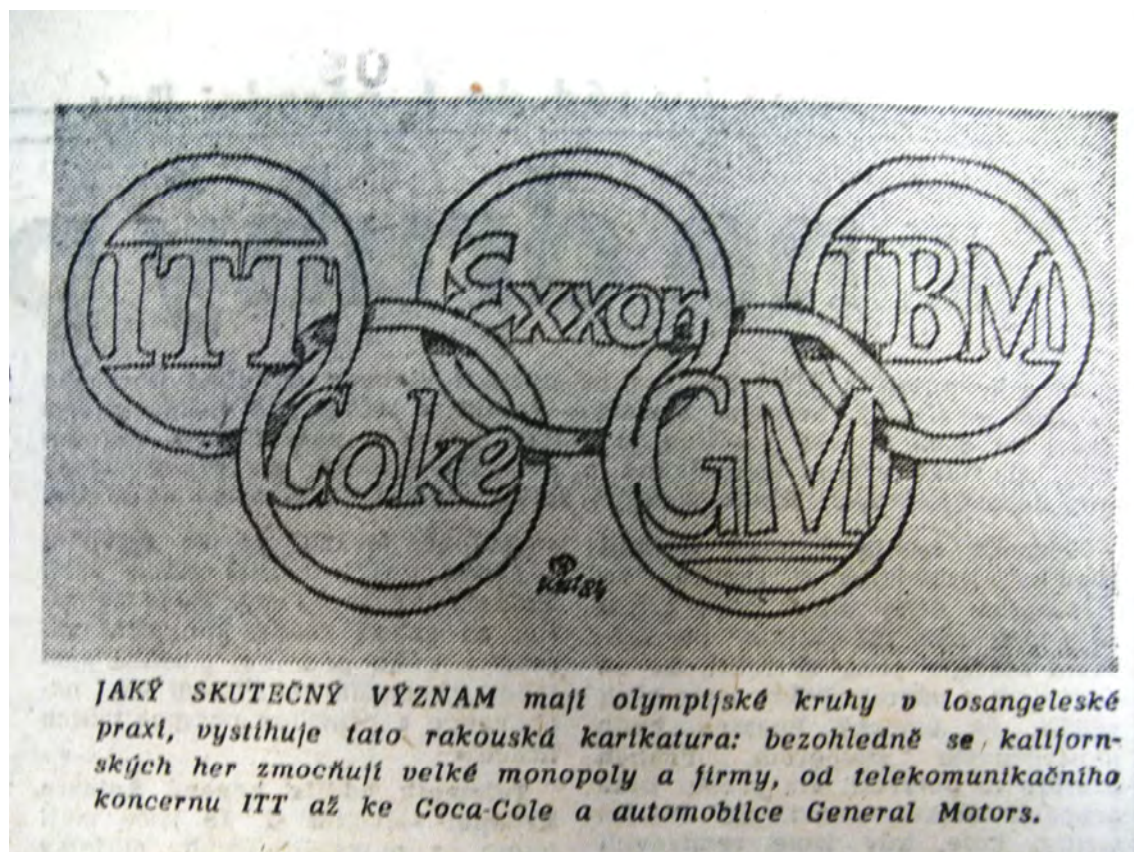
11 Přílohy

Obr. 1 *Oficiální logo olympijských her v Los Angeles,*
Wikipedia – <http://en.wikipedia.org> [online; cit. 20. 8. 2013]
http://en.wikipedia.org/wiki/File:1984_Summer_Olympics_logo.svg

Obr. 2 *maskot pro olympijské hry v Los Angeles,*
Národní muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Sbírká Olympijské hry, Los Angeles, karton 1.

Obr. 3 Karikatura z dobového československého tisku,
Československý sport, roč. 32. č. 180. s. 8.

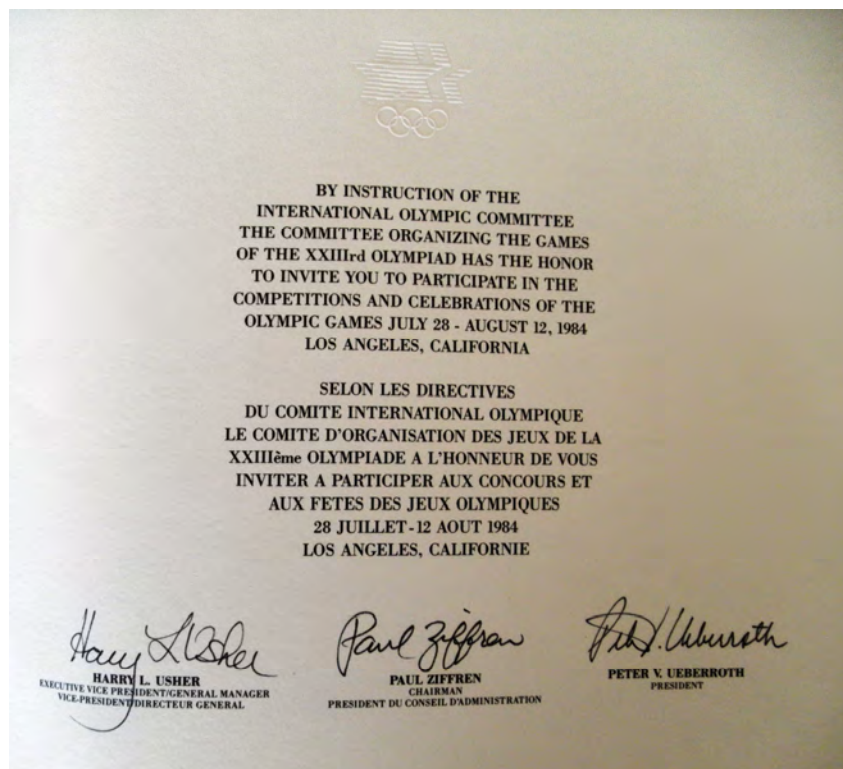
Obr. 4 Nevydaná československá známka,

Burda auction - <http://www.burda-auction.com> [online; cit. 20. 8. 2013]

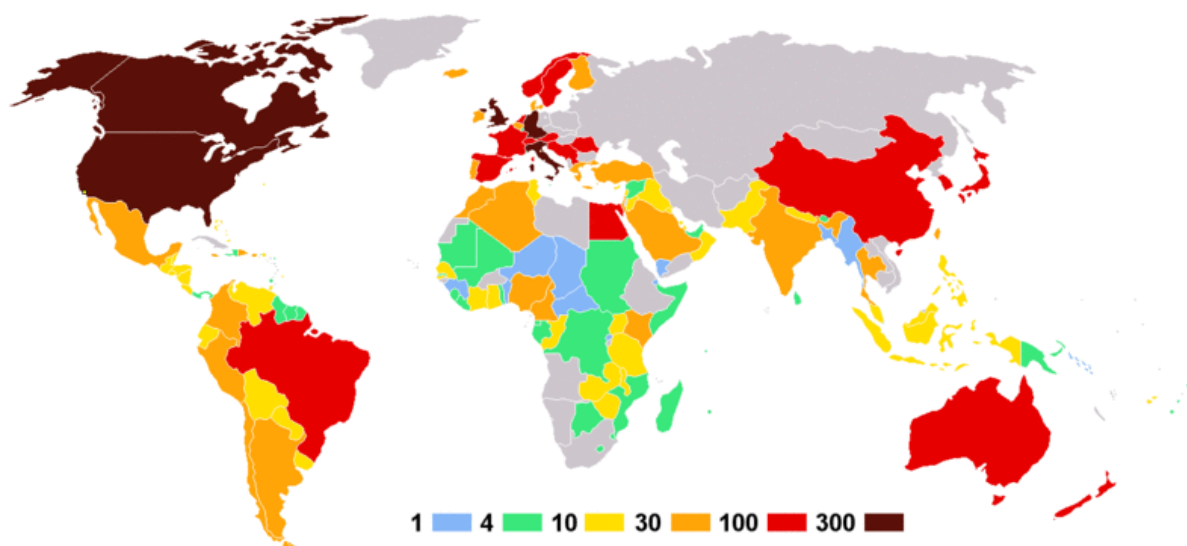
<http://www.burda-auction.com/cz/sberatelstvi/odborne-clanky/show/23/nevydane-znamky-k-xxiii-loh-v-los-angeles/>

Obr. 5 Program LOH v českém jazyce,
Národní muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, Sbíрка Olympijské hry, Los Angeles, karton 1.

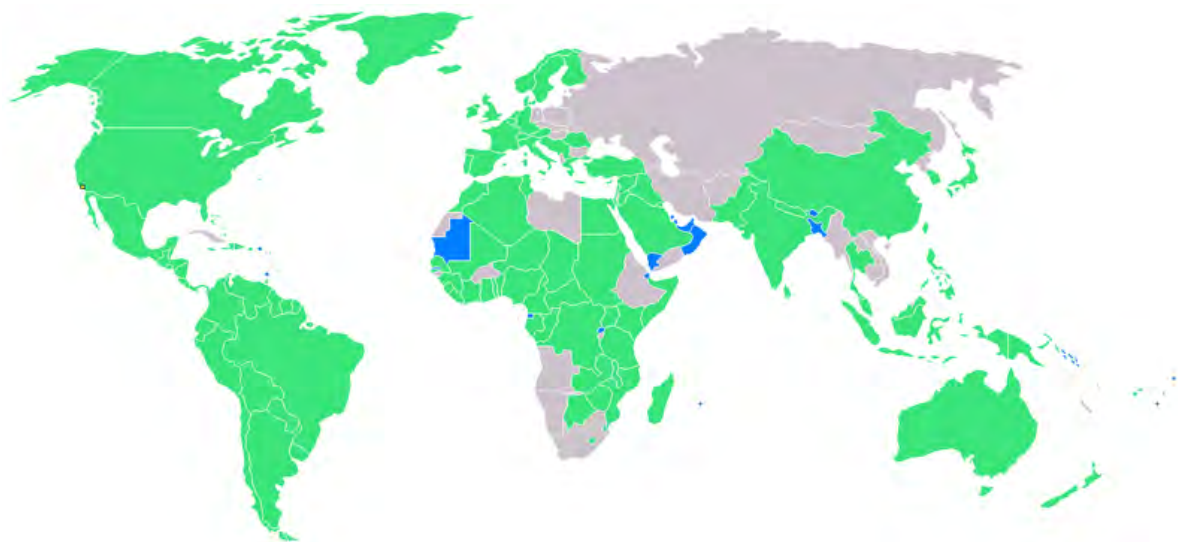
Obr. 6 Oficiální zvací dopis pro ČSOV,
Národní muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, Sbíрка Olympijské hry, Los Angeles, karton 1.

Obr. 7 Počet zúčastněných sportovců na LOH 1984 podle zemí

Wikipedia - <http://cs.wikipedia.org> [online; cit. 20. 8. 2013]

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:1984_Summer_olympics_team_numbers.gif

Obr. 8 Mapa zemí, které se zúčastnily LOH v Los Angeles 1984 (modře země, které se zúčastnily poprvé),

Wikipedia - <http://cs.wikipedia.org> [online; cit. 20. 8. 2013],

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:1984_Summer_Olympic_games_countries.png